

Uran
Galat

Sarkmari Papi Miklós

Compt. Lőrsei 4q

ajjándék

1757.

Impress. - - - 1758.

Biblioth Hung Gankow

I. ord. 3

1757.

RM KT. 930 930

Öt sima kövekkel fel-
íkesítettett Dávid parit-
tyája. Fordította Diest
Glenrich munkájából
Uroni sz. Balás.

Sejervárat, 1658.

Thiángik. Gm. Laps. S
talan 1 level.

A A - the above
feljes.

nézve, hanem egyszer s minden
féle tévelygések és eretnokségek ellen való meg
erősítésre és oltalmazásra is. Minekokaért né
méltatlan sőt méltán és igen helyessen mond-
hatjuk, hogy azok az őt követsek az igaz ke-
resztyén vallásnak fellyel meg irt őt részeit
példázták, mert a' miképpen az Sz. Dávid a-
zoknak egygyikével az nagy Goliátot meg
győzte, így az őt részeknek is egygyikével az
Ecclesiára s minden Istennek hűveire fenekedő
Goliátokat, az keresztyén ember könnyen
meg győzheti, mert a' miképpen az Sz. Dávid
azokat az őt követet az folyamatból válogatva
szedegette vala, igyezek az Sz. Írásnak tiszta
és gyönyörűséges folyamattyaiból szedegettet-
nek, mellyek közül akar mellyikkel az keresz-
tyén Ecclesiára dühűsködő Goliátokkal szem-
ben mehetünk, és őket nagy örömmel meg is
győzhetjük. Ez lévén ez könyvetskének ki-
váltképpen való haszna, az Ur Istent kérem,
hogy ő felsége ennek szorgalmatos olvasására s
vizsgálására az Nagyságod szívet lelkit Szent
Lelkinek általa vezérellye, gerjesztes az
meg esmért igazságban naponként vastagitsa

LEVEL.

ugy, hogy Nagyságodis az őt követeskének akár
mellyikivel az Ur Jésus seregire fenekedő Goli
átokkal bátran szemben menvén, mindenko
ron győzedelmet vehessen, az ő Fiának
az Ur Jésusnak általa
Amen.

Irtam Bonyhán. 1656 esztendőben
Pünkösdi havának 20dik
napján.

Nagyságodnak méltatlan és alázatos, de
hűséges Oskola Mestere Uzoni Sz. Balás.

Az Kegyes Olvasóhoz

Mivel tudom azt Kegyes Olvasó hogy
gyakorta gyalázatosan meg tsalat
koznak azok, a' kik valami munkátská
jokot és tudományoknak fengétskéjit,
nem annyéra az Isten ditsőségire és az
együgyűeknek idvőtléges épületekre s
hatznokra, mint az magok mutogatására
s világi kitsin ditsőségeknek meg nyeré
sre borsáttják ki: Kérlek ilyen itilettel
felőlem

felőlem ne légy, ki ez könyverskének for-
dításában nem az magam, hanem az Isten
dicsőiségire (s-azoknak a' kik az keresztyé-
ni vallásnak fundamentomit igen kön-
nyen meg tanulni igyekeznek, és azokból
az ellenkező feleknek ellennek akarnak
állani) fáradoztam. Ha azért ebből vala-
mi időösséges hasznor vehetesz, azt Isten-
nek, az fogytatkozásokat pedig (mellyek-
nélküli el hízem nem üres) gyarlófágom-
nak tulajdonítsad, de mind-
azon-által jora való igye-
kezetemet jó neven
vegyed.

LEGY EGESSEGBEN.

(: ✕ :)

(: ✕ :)

Hoseæ. 14. v. 10.

Igazak az Urnak utai, az igazak járnak azokon, noha az Istentelenek megbotlanak rajta.

2. Timoth. 3. v. 14.

Maradgy meg azokban, a' mellyeket tanultál, és a' mellyek te reád bizattattak, tudván azt kitől tanultál, és hogy gyermekségedtől fogva tudtad a' sz: irásokat mellyek tégedet böltsé tehetnek az üdvösségre, a' Christus Jéhusban való hitnek általa:

Az

SZENT IRASROL

I. Kérdés.

Honnan próbálsz meg, hogy az Szent írás az hitnek és az erköltsőknek örökös regulájára mája? Az Pá-pisták ellen.

F. Az keresztyéni vallásnak öt részeiből: Mert hogy ha azok az mi hitünknek és erköltsünknek regulái, tehát annak inkább az Sz. írás az, melyből ezek az öt részek vétettettek. Az Tíz parantsolatok tudniillik az erköltsőknek örökös regulája, az az, mind az Isten-hez való kegyességnek, s mind pedig felebarátunkhoz való szeretetünknek regulája rá mája, Az Apostoli Credo az keresztyéni igaz hitnek és mind azoknak, valamelyeket az mi idvősségünkre hinniunk kel, regulája. Az S. Kereszt, ségnek és az Ur Vatsorájának
23 szerez-

szereztetése az Sácramentumok
ki szolgálatának regulája. Ezek
penig az sz: irásban meg vagynak,
mellyeket gyakorlatossággal meg
tanultunk és külön külön féle
modon bővön meg is magyaráz-
tunk.

II.

A' Pápi-
sták ellé

Honnan próbáld meg s-honnan
vagy te ebben bizonyos hogy az Sz:
írás Istenes bizonyító könyv? Azok
ellen a' kik azt mondják hogy az Sz:
írásnak meliosága (mi réánk nézve)
egyedül csak az Ecclesiának bizonság
térétől függ.

F. Onnan, a' honnan bizonyos
vagyok ebben, hogy az keresztyé-
ni vallásnak öt részei Istenesek és
szentségesek. Azok penig Istene-
sek *Előben ezért*, Mert az egész
Ecclesiá meg egygyezet ebben.
hogy ezek Istenesek legyenek; an-
nál inkább tehát az, meiyből ezek
az öt

az öt részek ki szedegettettek;
(tudni illik az Sz. irás.)

Másodszor. Mert ezekben az öt részekben az Istenes szentségnek oly kiváltképpen való jegyei vannak a' minéműek semmi egyéb irásban nem találathatnak. Sokkal inkább tehát az Sz. irásban; melyből ezek az öt részek vétet-
tettek.

Harmadszor. Mert a' Sz. Lélek belső képpen az én lelkem esmé-
reriben bizonyfágot tértzen erről,
hogy ezek Istenesek és szentsé-
gek legyenek. Mivel akar mit
mondgyon az Ecclésia, s akar mi-
ről tegyen bizonyfágot a' Sz. irás,
és abból vétetettett keresztyéni
vallásnak részei, de mind azon ál-
tal (oha én annak tőkélletes hitelt
nem adhátnék hogy ha belső kép-
pen az Sz. Lélek az én szívemet
meg nem nyitná s engemet úgy
meg

meg nem világosítana hogy hiher-
nék. En pedig az Sz. Léleknek azt
a' kegyelmit érzem az én szivem-
ben. annak okáért az Sz. Léleknek
ez belső bizonyság tételit tisztel-
lem és bősűllöm. Azonközben
mindazonáltal az Sz. írásnak és az
Anyaszéregyháznak (*Ecclesiának*)
külső bizonyság tételit a' menyi-
ben az Sz. Lélek belső képpen az
én szivemben az által hathatos-
képpē működik meg bősűllöm

III.

*Honnan próbáld meg, hogy a' Sz.
írás minden fogatkozás nélkül valo,
tökéletes és világos?*

F. Az keresztyéni vallásnak öt
részeiből; Mert hogy ha azok tö-
kéletesek s fogatkozás nélkül va-
lok, és mind azok valamiket tse-
lekednünk és hinnünk kell az id-
vőffégre ha azok bāmeg vagynak
(a' mint az első kérdésben meg
monda-

mondatott) hogy ha (mondom) azok elég világosok és ákar mely tudatlantól is megérthetnék; tehát sokkal inkább az Sz. írás melyből ezek az keresztyéni vallásnak részei szedegettettenek és vétertettenek; mely mind ezeket bővebben meg világosítja és magyarázza.

IV.

Honnan próbáld meg ezt, hogy az emberi találmányoktól és szent írás kívül jelentetett dolgoktól halgatnunk és azoknak hinnünk ne kelleßék?

Con. Pap.

F. Közönségesen az egész keresztyéni vallásnak öt részeiből, még pedig kétképpen. 1. Azok az öt részek elegek az idvösségre: azért sem emberi találmányok nélkül sem pedig egyéb jelenések nélkül nem szűkölködünk. 2. *Másod.* Ezek az öt részek sem nem emberi találmányokból sem pedig nem valami

valami szent irás kívül való jelené-
sekből, hanem a' Sz. irásból adat-
tattanak minékünk; azért, ama-
zok közül edgyik is nem szükséges.

V.

A' Páp:
ellen.

Honnan próbáld meg hogy az val-
lásban lévő ellenkezőéseknek leg főbb el-
igazító hírája egyedül az Szent irás?

Nem az gyűlekezetek, nem a' Páte-
rek irási sem nem az Pápa.

F. Az keresztyéni vallásnak öt
részeiből s azokkal való élésből.

A gyűlekezeteknek (Cöciliumok-
nak) és a' Ecclesiának Doctornak
az hitről, az hitnek ágazatiból; az
Erkölcsookról az Tizparótsolatok-
ból kel ítélertet reñiek és a' keresz-
tyéni vallásnak több részeiből, Az-
ért azok a' részek, az Conciliu-
mok, Ecclesiának Doctori és Pá-
pa felet valok; ha ezek az részek
ugy vagynak, a'nál inkább az S. irás,
melyből ezek vétettenek VI.

VI.

Honnan próbáld meg, hogy az Sz. írást olvasnunk kellesek, még pedig született nyelvünkön, hogy mindenek megérthessék?

A' Pápa ellen.

F. A' Keresztyéni vallásnak öt részeiből,

I. Mert hogy ha azokat az keresztyéni vallásnak öt részeit, olvasnunk és tanulnunk kell, melyek a' Sz. írásból rövidségnek okáért szedegettettenek és vértettettenek; tehát azoknak bővebben való magyarázásának okáért, önnön magátis az Sz. írást olvasnunk és tanulnunk kell. Amaz mondás szerént: *Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquae*, A' vizet mindenkor a' kut-főből ihattyuk édebben és jobban.

II. Ha az Szent írást olvasni és érteni kell; tehát hogy minden nemzeteknek nyelvekre fordítás-
lék-is

sék-is, szükséges; a' miképpen az keresztyéni vallásnak részei, ugy az Sz. irás-is.

VII.

Honnan próbálsz meg, hogy az Apochryphus, (az az el rejtetett és homályos könyvek) nem Istenes és régulás bizonyító könyvek?

A' Páp:
ellen.

F. I. A' Keresztyéni vallásnak részeiből közönségesen; Mert azok nem azokból vétettettek és szedegettettek, hanem az Istenes és régulás bizonyító könyvekből, (az az) a' Prophétáknak O Testámentomi, es az Apostoloknak Uj Testámentomi könyveiből.

II. Az Apostali Credóból kivált-képpen. A' holott az hitnek jegye Apostalinak mondatik; honnan ezt aránzom, hogy semmi régulás könyvnek, és az mi hitünknek régulájának főképpenn.
nem

nem mondathatik, hanem tsak az, a' mit az Apostalok, az Apostali Férfiak, és azoknak előljároi (avagy elei) az Prophéták irtanak. Az Apochryphus könyvek penig sem az Proféráktól sem az Apostaloctól nem irattattanak; Azért nem igaz Istenes bizonyító és régulás könyvek.

Az

I S T E N R Ő L

I. Honnan próbáld meg, hogy az Isten állattya szerént egy legyen?

E. 1. Az Tiz porontsolatból; Mert az első porontsolatban az Istenfégnak egységit vallyuk és állattyük, imez igékben; En vagyok az te Urad Istened, ne legyenek te néked idegen Istenid én előttem: mintha mondaná. Tsak egy az igaz Isten (tudniillik én) az többi mind hamissak.

2. Az Apostali Credóból: az holott

holott azt mondom; Hiszek egy Istenben, nem pedig: Hiszek két három avagy több Istenekben.

3. Az Uri imádságból (az Mi Atyánkból) melyben az Christus engemet így tanított könyörögni; Mi Atyánk, ki vagy menyégtől, nem pedig: Mi Atyáink, kik vagyunk menyégtől, tehát csak egy az Isten és egynél nem több. Itt mindazáltal tartsuk észünkben, hogy az Atyának nevezetű nem értetik személy szerént az első személy, mely az mi Urunk Iesus Christusunknak Atyja; hanem általatt szerént az Isten, ki Atya, Fiu és Szent Lélek, a' ki minékünk rementő, gondviselő tartó s tápláló Atyánk.

Negyedszer. Az Keresztiségből.

1. Mert az keresztiség egynél nem több: Azért az is a' kiből keresztelkedünk csak egy, az Istől.

2. Kereszt-

2. Keresztelkedünk az Atya, Fiu és Szent-Lélek Istennek nevi-
ben, nē pedig Isteneknek neveken.

II.

Honnan próbáld meg hogy az Isten
személyiben három Atya, Fiu, és Szent Lélek?
Contra
Arianos

F. 1. Az Apostoli Credóból:
holott azt vallom, hogy: Hiszek
egy Istenben Atyában, és Jéhus
Christusban ō egygyetlen egy Fiá-
ban és Szent Lélekben: Azért az
egy Isten, Atya, Fiu, és Szent Lé-
lek, (az az) abban az egy Isteni
állatbā vadnak három személyek,
tsudálatos és igen ki beszélhetet-
len titok szerént.

2. Az Kereszttségnek szerzési-
ből, holot az Christus azt poron-
tsollya, hogy keresztelkedgyünk A-
tyának, Fiunak és Szent Léleknek
nevi-ben. De mi egygyedűl valo
Istennek nevi-bē keresztelkedünk
meg:

meg: Azért az az egy Isten Atya-
Fiu és Szent Lélek.

III.

*Honnā próbáld meg hogy az Atya
Fiu és Szent Lélek egymástól meg kü-
lömböztetett személyek legyenek.*

F. 1. Az ugyanfellyel második
kérdésben meg írt réliekből. A-
maz meg külömböztetett nevek-
ből Atya Fiu és Szent lélek, Mert
sem az Atya nem Fiu avagy szent
lélek. sem az Fiu nem Atya sem,
nem Szent Lélek, sem a' Szent
Lélek nem Atya vagy Fiu.

2. Meg próbálom az Apostoli
Crédóból másképpen is. A' Fiu-
nak kiváltképpen való tselekede-
tek és szenvedések tulajdonittat-
nak, mellyek sem az Atyához sem
az Szent Lélekhez nem illenek,
hogy tudni illik: Fogontatott Sz.
Lélektől született szűz Máriától,
szenvedett, meg feszítetet, meg
holt,

holt, eltemettetett, hogy pokol-
ra le szállott halottaiból fel ráma-
dott, az egekben fel ment. &c. Mi-
vel minden tselekedetek és szen-
vedések kiváltképpen való szemé-
lyekre tartoznak, ézek is hogy ha
egyedül az Fiúnak tulajdonitat-
nak nem pedig az Atyának sem
nem a' Szent Léleknek, követke-
zik hogy megkülömböztetett le-
gyen az Fiúnak személye az Atyá-
nak és Szent léleknek személyitől.

IV.

*Honnan próbáld ezt meg, hogy az
Fiú és Szent lélek Isten legyen, még pe-
dig az Atyával egyenlő?*

Ariánu-

F. 1' Az Apostoli Credoból; az *sok ellen.*
holott igen szép világosan minde-
nik Istennek nevezterik. Mert
imez szok, *Hiszek egy Istenben,* nem
tartoznak csak az Atyára, kinck
eleiben téternek, hanem az Fiura
és Szent lélekre is, midőn így
B mond-

mondgyuk : Hiszek az Atya Istenben &c. Es Jésus Christusbā ō egygyetlen egy Fiában &c. Es Szent Lélekben. Mint ha mondanok : Hiszek az Istenben a' ki Atya Fiu és Szent lélek.

2. *Ugyan* az Apostoli Credobol így: A' kiben hiszünk az igaz Isten; hiszünk penig nem tsak az Atyában, hanem az Fiuban és Szent Lélekben is. Azért a' mint az Atya ugy az Fiu és Szent Lélek is igaz Isten..

3. Az keresztségnek szerzéséből: A' kiben kereszstelkedünk annak szükséges képpen Istennek kel lenni; de mi kereszstelkedünk az Atyának Fiunak és Szent Léleknek neviben, azért nem tsak az Atya hanem az Fiu és Szent lélek is igaz Isten.

V.

Mitsoda kiváltképpen valo erősségekkel

gekkel bizonyítod meg hogy az Isten- ugyan az-
nek Fia Isten legyen? ok ellen

F. i. Az Apostali Credobol. a' holott az Christus hivattatik Istēnek egygyetlen egy szülött Fiának azért őis Isten. Mert a' minémű az Atya olyan a' Fiu Ján. 10. az 33. 36. vers.

II. Ugyan az Apostali Credobol Mert, a' ki eljövendő itélni eleveneket és holtakat, annak Istennek kel lenni. De az Christus eljövendő itélni eleveneket és holtakat, Azért az Christus Isten.

III. Meg próbálhatom és bizonyíthatom az Sácramentumoknak, az keresztségnek és Ur-varsorájának szerzésből közön-ségesen.

A' ki Sácramentumokat szerzett, Arg:
az Isten. De az Christus Sácramē-
tumokat szerzett, Azért az Chri-
stus Isten. Hogy pedig az kereszt-
b a séget az

séget az Christus szerzette legyen
lásd meg Szent Máthénak 28 dik.
és S. Márc. 16. résziben.

Az Ur vatsorájáról 1 Cor. 11.
résziben így ír Sz. Pál.

Az mi Urunk Jéhus Christus az
étízaka mellyen el árultatott vő-
te az kenyeret. &c.

VI.

*Honnan próbáld meg hogy az Fiu
és az Szent Lélek az Atyával egy ál-
latu Isten; (az az] szám szerént ugyan
azon egy Isten:*

F Az Apostoli Credobol, a' ho-
lott így vallyuk: Hiszek az Atya
Istenben Fiuban és Szent Lélek-
ben. Nem penig. Hiszek az Atya
Istenben és az Fiu Istenben, és az
Sz. Lélek Istenben, mellyet jo ér-
telemmel mondhatnánk is; mind
az által illyen értelemmel nem,
mint ha más volna az Atya Isten,
más az Fiu Isten s más az Sz. Lé-
lek Isten

Ilek Isten, a' miképpen Péter más embernek mondatik, nem annak a' kinek Pál: János is másnak nem annak a' kinek Peter avagy Pál: hanem mint ha mondanok, Hiszek az egy Istenben az ki Atya Fiu és Sz. Lélek, ugy annyira hogy az Atya légyen amaz egy Isten; az Fiu is ugyan azon egy Isten a' ki az Atya; az Sz. Lélek is ugyan azon egy Isten a' ki az Atya és az Fiu; Annakokáért ez hármak ugymint Atya Fiu és Sz. Lélek nem tsak hasonlo állatnak, sem nem azon állatnak, hanem szám szerént is ez három személy azon egy állatt és igaz örökké valo Isten.

VII.

Honnan próbáld meg, hogy az Christus az emberi testnek fel vételinek előtte is volí?

F. 1. Az Apostali Credonak első résziből. Hiszek a' mindenható

b 3.

Atya

Atya Istenben, meynek földnek teremőjében.

Itt azért az első személy mondatik Atyának, még penig minek előtte az ég és a föld teremtetnék: hogy ha azért az Atya volt a teremtés előtt, volt a Fiuis az teremtés előtt (az az) öröktől fogva.

2. Az Apost. Credonak második résziből.

Es Jésus Christusban, ő egygyetlen egy fiában, mi Urunkban ki fogontaték Sz. Lelektől, születék szűz Máriától. &c.

Látod azért hogy az Christus, Istennek egygyetlen egy szülőtt, Fiának mondatik az ő fogontatása és Máriától való születésinek előtte: azért az testnek felvétele előtt volt.

VIII.

Honnan próbálad meg hogy az Sz. Lélek személy legyen, nem az Istennek magától

magától meg különböztetett ereje, sem
nem valami egyéb mi bennünk?

F. . Az Kereszttségnek szereztetéséből.

Mivel szintén úgy keresztele-
dünk az Szent Léleknek mint az
Atyának és Fiúnak neviben. Az-
ért ha az Atya és Fiu személyek,
tehát köverkezik, hogy az Sz. Lé-
lek is igaz valóságos személy
legyen.

AZ

TEREMTETÉS RÖL

I.

Honnan próbáld meg hogy ez vi-
lág az Istentől teremtetett, öröktől fog
va nem volt? Aristotéles ellen.

F. I. Az Apost. Credobol. Mert
ott azt vallyuk, hogy Hiszék egy
Istenben Mindenható Atyában.
menynek és földnek teremtetőjé-
ben. Azért az Isten teremtetette ez
világot.

b 4

2. Az

2. Az Negyedik parantsolatból, holott az hetedik napnak az Szombarnak meg Izentelésinek okáért, imillyen dolgok adattatnak előnkben: *Mert hat napokon teremtete az Ur az mennyet, földet tengert és a' melljek azokban vadnak és a' hetediken meg nyugovék &c.*

II

Honnan próbáld meg hogy nem tsak az Atya, hanem az Fiu és az Sz.

Ariánu. Lélek is teremtet?

Jok ellen. *E. Ugyan azon Negyedik parantsolatból, illyen módon:*

Az Isten teremtetre az eget és az földet. A' Fiu és az Sz. Lélek Isten; Azért mind a' Fiu s mind pedig a' Sz. Lélek teremtet.

De itt ezt mondhatnád:

Inst. Ugy de, az Apostoli Credóban egyedül az Atya mondatik menynek földnek teremőjének

E. A' teremtés tulajdonittatik az Atyá-

az Atyának úgy mint leg elsőbb munka, mert az Atya az munkálodásnak kezdete; Ugy hogy az Atya teremti Ő magától, az Fiu az Atyától, az Szent Lélek az Atyától és Fiutól.

Mindazáltal, az Fiu és az S. Lélek szintén úgy teremtenek mint az Atya.

III.

Honnan próbálsz meg, hogy az az első materia melyből az ég s az föld teremtetett az előt nem volt, hanem az is az Istentől teremtetett?

F. Az Negyedik parantsolatból. Mert hat napokon teremti az Jéhova az eget földet tengert és valami azokban vagyon; Azért azoknak matériájatis, mely azokban vagyon.

Az

ANGYALOKROL

I.

Honnan Probálsz meg hogy mind
b s *jos mind*

jo s mind gonosz Angyalok legyenek; még penig ugyan valóságos képpen, nem tsak történet szerént? Az Sadduceusok ellen.

F. Az Uri könyörgésből (mely a' Mi Atyánk) még penig két-képpen.

Előbben Az harmadik kérsből. Legyen meg az te akaratod, miképpen menyben, ugy it e földönis. Mely Istennek akarattját az égben és az földön az ő hiveinél az jo Angyalok viszik véghez (az mint Sz. Dávid 103dik. szoltrának 20dik. versiből ki tetczik) azért valóságosképpen vadnak.

Másodszor. Az hatodik kérsből. Ne vigy minket a' késértetben, de szabadíts meg minket amaz gonosztól, az az, az ördögtől a' ki amaz gonosznak mondatik *(Matt. 6. v. 13. Luk. 11. v. 4.)*

Azért az gonosz Angyal-is az ördög

Ördög valóságos képpen vagyon.

I. I.

Honnan próbáld meg hogy az Angyalok az Istentől teremtettenek, s ördöktől fogva nem voltak? Az Peripateticusok ellen.

F. Az Negyedik parótsolatból.

Teremté. Isten az eget, földet, tengert, és a' mellyek azokban vagynak. De az jó Angyalok az égben vagynak (a' mint az első kérdésbē meg mondok) Azért az Istentől teremtettenek. Az gonosz Angyalok is régen az égben voltak, noha onnan le hányattatván ott mostan nintsenek: melyről lásd meg Sz. Ján. Jel: 12. 8 dik. vers. Judásnak 6. vers, 2 Pet. 2, 4 dik. versben.

Az

ISTENNEK KEPIRŐ L

I.

Honnan próbáld meg hogy az embernek lelke halhatatlan?

F. Az

F. Az Apostoli Credonak imez Agazatyábo.; *Hiszem a' testnek fel támadását.* Az testnek fel támadását hiszszük, de az léleknek nem: oka, mert egyedül az test hal meg az lélek nem, az mely halhatatlan.

II.

Honnan próbáld meg hogy az A. dában eredeti szerinti való igazság volt?

F. Az Tíz parantsolatból jó következés által. Mivel az Isten az embertől azt kívánja, hogy ōtet igazán meg esmérje és tisztelje a'nak felette igaz es szent dolgokat cselekedgyék; tehát még kezdetben adott néki az ō esméretire s tisztetletire való tehetőséget, adott jó tselekedetre való tehetőséget is; mellyet maga tulajdon vérkivel az eset által elvesztett. Mert ugyan is, bolgatagság volna [melj Istentől távul legyen] ha Isten azt kívánná az embertől mellyet soha néki nē adott. Az

Az

B Ű N R Ő L

Honnan próbáld meg, hogy az bűn-
nök nē Istentől vagynak sem az Isten-
nek végezéséből, sem nem az termé-
szettől; hanem mi magunktól és az, ör-
dögtől?

F. 1. Hogy mi magunktól le-
gyenek a' bűnök meg próbálom
az Uri könyörgésnek (avagy Mi
Atyánknak) ötödik kérésiből;
Bocsásd meg a' mi bűneinket, a'
miképpen miis. &c. A' holott
ihon azt mondgyuk hogy az bű-
nők miéink; ha pedig miéink; az-
ért sem az Istennek, sem az Isten-
nek végezésének sem az termé-
szetnek nem tulajdonithatjuk.

2. Hogy az bűnök az ördögtől
valok legyenek, és az ő izgatásá-
ból, ugyan az Mi Atyánknak ha-
todik kérésiből meg próbáltatha-
tunk, mely ez: Ne vigy minket az
késértet-

késértetben, (az az) Ne engedgyed hogy mi az bűnben esünk; De szabadíts meg *amaz gonosz*tol (az az) az ördög^{től}, a' ki az késérteteknek gonoszlra valo oka, es a' ki mindenkor arra valo alkalmatlóságot keres, hogy minket az vétkezésre tsalogathasson és ingerelhessen.

3. Hogy az bűnők nem Isten^{től} valok legyenek, ide alább kiváltképpen meg próbálom, holott az *Istennek gondviseléséről* szolunk az harmadik kérdésben.

II.

Honnan próbálsz meg, hogy eredet-szerűen valo bűn legyen, és az szintén úgy vagyon az tsetsemőkben mint az örokekben?

F. Elsőben az Apostoli Credo-nak imez ágazatyából: Hiszem a' testnek fel támadását, nem tsak az örokeknek testeknek fel támadását

dását, hanem az csecsemőknek is.
A' honnan így próbálom megh
hogy eredendő bűn legyen mint
az Őregekben az Csecsemőkben
szintén úgy:

Ha az csecsemők szintén úgy *Argu-*
meg-halnak mint az Őregek, *mentū*
hát következik, hogy az csecse-
mők szintén úgy az eredendő
bűnnek igája alá vetettenek mint
az Őregek, [mert az halál az bűn-
ért s. bűnnek büntetésiért vagyon
az emberen. Mofes 1. könyve
2. az 17dik ýben. Rom. 5. az 12.
ýben.] De az csecsemők szintén
úgy meg halnak mint az Őregek
(a' mint minden naponként lát-
tyuk) Azért Ők is úgy az ereden-
dő bűn alá vettettek. Annak-
felette ő benne cselekedet sze-
rént való bűn nincsen. Azért
eredendő bűn vagyon.

II. Az Apostoli Credonak im-
cz agazat-

ez ágazattyából: *Hiszem az örök életet*, de nem másképpen hanem így hogy előben hidgyúk bűneinknek botsánattyát, mely az Apostoli Credoban is elől tétetik. Ha annak okaért az csecsemőknek vagyon örök életek, tehát meg-botsátattak nékiek az ők bűnök; ha bűnök meg-botsátattanak, tehát vagyon bűnök. De nintsen cselekedett szerént való bűnök: Azért vagyon eredendő, mellyet mindgyarást fogontatásokban az ő Anyoknak méhekben vőitenek magokra.

III. Meg próbálom az Mi-Artyánkból; Az ötödik kérdésben ezt mondgvuk: *Botsásd meg minékünk* az mi bűneinket: a' holott a' mit kérünk nem kérjük tsak magunkért, hanem minden emberért, s-a' Csecsemőkért-is. Azért nékiek-is vagyon bűnök mely
meg

meg bortsáttassék. De az csecsemők tselekedésképpen nem vétkeznek; Azért vagyon eredet szerént való bűnök, mely nékik mint egy természet szerént való és vélek edgyütt származott ō reájok.

IV. Az Keresztfégből.

Az Csecsemők szintén ugy keresztelkednek mint az ōregek (a mint ide aláb az keresztfégről való tanításban meg-probáltattatik) és azt tselekezik az ō bűnök bortsánatiyának jegyre és meg persétlésire. Azért az Csecsemőknek-is vagyon bűnök; ha-nē cselekedet szerént való, tehát eredett szerént való; Mivel ha bűnnélkül valok volnának nem szükség volna az keresztféggel élniek.

III.

Honnan próbáld meg, hogy az eredendő bűn miá ugy meg-vesztetett-
C tenek

tenek az emberek hogy az ő elméjek és értelmek az lelki dolgokban tellyes-
séggel vak, és az ő akaratjuk az jora
alkalmatlan?

A' Pápi-
sták ellen.

F. *Előben.* Az Tiz parantsolat-
bol közönségesen. Mivel szükség
volt, hogy Isten az eset után az ő
törvényt ismért ki adná, hogy
tudná az ember, mit kellene s mit
nem kellene tselekedni, mit kel-
lyen követni s mit el-hadni; Az-
ért az eset által ugy meg tompita-
tott és homályosítatott az ember
nek elméje, hogy azokat az mel-
lyek jók nem tudná.

II. Ugyan az Tiz porontsolat-
bol; Mert az Tiz parantsolat a-
vagy az Istennek törvénye azt ké-
válnya, hogy tselekedgyünk jó
és az gonoszt hadgyuk el. Azért
annak előtte jó nem tselekszünk
vala és az gonoszt nem hadgyuk
vala el.

Objectio De itt ilyen ellen vetést rész-
nek s azt mondgyák: Az

Az épiségben és ártatlanságban lévő embernek is [minémű Adá volt] adattatott volt törvény, de mindazáltal nē következik hogy ő gonosz és bűnös ember volt volna akkor.

F. Az épiségben és ártatlanságban lévő embernek adattatott törvény ezért, Mert vértkezhetik vala, nem vala abban az épiségben meg maradando és állando s meg változhatatlan, hanem meg változando. Ugyan azon törvény adattatott az bűn miá meg veszte getetett emberi nemzetnek is, mert nem tselekedhetik egyebet az vétkezésnél.

Itt ismét azt mondgyák.

Bolgaragságnak láczik, hogy az Isten azt kívánnya, az mit ember nem tselekedhet;

F. Az Isten adott vala régen. tén az embereknek az törvénynek bé töltésre erőt és tehetsé-

get: és így ez aránt ennek az fő mint egy hitelben avagy költsön adó Urnak, annak vizsgálá kívánására s-kérésire való igazsága mindenkor meg marad; hogyha az ados nem fizethet-is.

Ismét azt kérdik:

Mi végre kívánnya tehát Isten azt a' mi lehetetlen? avagy héjában é?

E. Ezt az Isten külömb külömb féle végre tseleklízi, mind az választottakra s-mind pedig az megvetettekre nézve. *Az Választottakra nézve;* hogy meg esmérjék és meg sirassák az Ő tehetetlenségeket, és az Ő jora való tehettséget egyedül az Christusban keressék, mely által Istennek előtte igazán kedvessek lehessenek. Az megvetettekre nézve: hogy magok menthetetlenek legyenek, és annál súlyosabb büntetés legyen rajtuk.

Harmad-

Harmadszor. Meg próbáló *Az* Apostoli Credonak 1. *Imez ágazattyából; Hiszek Sz: Lélekben* (az az) hiszek abban mind a' ki magában szent, s-mind a' ki minket meg szentel.

Ha azért a' Szent Lélek az mi meg szentelőnk, tehát következik, hogy mi mennem magunktól meg ferdeztettünk és tisztátalanokká tettettünk.

Ha az Sz. Lélekről vagyon az mi meg szenteltetésünk, tehát nem mi magunktól.

2 *Imez ágazatyából.* Hiszem bűnünknek bocsánatját, még pedig semmi emlékeztetett az mi tulajdonjog tselekedetünk felől nem tévén: Azért meg vallyuk hogy mi bűnösök vagyunk, és semmit jót nem tselekeztünk.

IV. Az Mi. Atyánkból, és annak Őt kéréseiből.

I. Azt kérjük, hogy *Szentelies-*
§ 3 *sek meg*

sék meg az Istennek neve; Tehát az mi magunkról az Istennek segítségére nélkül meg nem szentelhetjük.

2. Azt kérjük, hogy jöjön mi hozzánk az Istennek országa, (az az) hogy mi az Szent Lélekkel igazgatassunk és birattassunk, és Ő tőle vezéreltetvén az Istennek birodalma alá úgy vessük magunkot; Azért ha az Szent-Lélek nem vezérel, nem verjük magunkot az Istennek országának birodalma és az Ő törvénye alá, nem vagyunk az Istennek, hanem az Őrdögnek országában.

3. Azt kérjük, hogy Légyen meg mi tőlünk az Istennek akaratya: Azért az Istennek kegyelme nélkül nem tselekedhetjük az Ő akaratját. Annak felette, úgy kérjük, hogy legyen úgy ez földön mint az égben (avagy mennyben.) Azért senki ez földön nintsen az
kia z

ki az Istennek akarattját tselekedhesse.

4 Szüntelen mindennap kérjük ezt is: *Botsásd meg minékünk az mi vétkeinket*: Azért mindennap és szüntelen várkezőnk.

5 Kérjük ezt is: *Ne vigy minket az kísértetben*; az az, ne engedgyed hogy mi kísértetekben esünk. Azért tsak egy szempillantásban is (mi vétkezvén mindenkör) az mi bűneink mia meg nem állhatnánk, ha az Isten minket né tartana. Hozzá adgyuk ezt is: *De Szabadíts meg minket az gonoszol.* Tehát az gonosznak hatalmában vagyunk, ha az Isten meg né szabadított; s-a' magunk erejéből nem is felfelhetünk soha ki az ördögnek töreiből hanem egyedül az Istennek segítségiből, mellyet itt ő tölle kérünk.

V. Meg próbálom az keresztségből, közönségesen.

Az keresztség az mi lelki ujja születtetésünknek jegye; Azért következik hogy az mi testi születtetésünk önnön magában, mindenkoron megvesztegettetett és vétkező.

VI. Az Ur Vatsorájának szerzetéséből, melyben ezt tanuljuk. Ez az én testem, melyti éretetek adatik, és megtörettetik: Ez az én vérem mely sokakért kiöntatik, bűnöknek bocsánatjára. Ha azért szűkiégesképpen megkötetett az Christusnak az mi bűneinkért halni: tehát mi minagunktól semmi jobbat az mi idvőségünkre nézselekedhetünk, és az Christus nélkül az mi bűneinkbē fekszünk és maradunk.

IVdik Kérdés.

Az Páp:
ellen.

Honnan próbálok meg, hogy az megvesztett kívánság mely az megigazult emberekben is vagyon, bűn légye?

F. Az Tizedik porontsolatból.

Ne ké.

Ne kívány. &c. Az kívánság az Istenről tiltatik. Azért bűn.

II. Az *Mi Atyánk*bol.

Kérjük naponként az *mi minden-napi kenyerünköt*, az az, mind azokat valamellyek az mi idvősségünkre s. külfőképpen is az mi életünknek táplálására szolgálnak, hogy annál inkább az Isten mi általlunk naponként dicsőségsék; Semmit egyebet kérni avagy kívánni nem szabad; Ha pedig nem szabad, tehát ezeken kívül való kívánság nem egyéb hanem véték.

V.

Honnan próbáld meg, hogy minden véték halálos, mind idő szerént s. mind pedig örökké való büntetések meg érdemlő, és csak egy is nintsen magában természeti szerént megbocsátható, hanem az *Christusért*?

Az Papi-
sták ellé.

F. Az Apostoli Credonak imez két ágazatiból; *Hiszem bűnünknek bocsánat-*

botsánattyát, és az örök életet.

I. Hiszizük bűneinknek botsánattyát, azért a' mellyeket Isten meg nem bocsát azok az idvőségnek ártalmára vannak.

2. Az örök életet és annak megnyerését másképpē nem hiszizük, hanem elsőben el kell hinnünk, hogy minden mi bűneink meg bocsátattak; azért az holott nintsen az bűnöknek botsánattya, ott bizonyosan az örök halált kell várni.

II. Az Itri könyörgésnek avagy Mi Atyánknek örök kérésiből: Botsásd meg minékünk az mi bűneinket. 1. Mindennemű vétkeknek kérjük botsánattyát, azért mindē vétkek hárhozatolok. 2. Minden vétkek Istennek adóssivátésznak minket, azért mindenek meg érdemlik az büntetést.

III. Az Szent Vatsorának szerezteetésiből:

EZ AZ

Ez az én Új Testamentumi verem,
mely sokakért ki ontatik bűnöknek bo-
rsánattyára; Innen így próbálom.

Ha az Jézus Christus vére az
bűnöknek borsánattyára onta-
tott ki, tehát következik, hogy
mind azok az bűnök kárhoza-
tosok.

Az

SZABAD AKARATROL.

Honnan próbálsz meg, hogy az em-
bernek, az eset után való nyomorúsá-
gos állapotjában, csak gonoszra való
szabad akarattya legyen, és jora való
nintsen? (csak maga erejéből tudni-
illik.) Az Pápsták ellen.

F. Meg próbálom ugyan azon
argumentumokkal (bizonyító erőf-
ségekkel) mellyekkel feliebb az
eredendő bűnről való tractatus-
ban meg próbálám, hogy az meg-
veszett emberi nemzetlégnek
akarattya az jora tellyességgel
alkolmat-

Socin:
Armin:
Anabap:
ellen.

alkolmatlan (melyről ide elébb
az harmadik kérdést lásd) mel-
lyeket itt summa szerént ismét
elő számlálni igen hasznos.

Meg próbálom azért,

1. Az Tíz parantsolarból.

Az Isten az törvényt az em-
bereknek nem úgy, mint az tör-
vényben tudósoknak és igazak-
nak hanem mint tudatlanoknak
és hamissáknak adta elejekben.
Azért semmi jora való akaratyok
ő nékik névolt s nintsen mostis.

2. Az Apostoli Credoból. 1.

Hiszfűk hogy mi meg-szentelte-
tünk az Szent-Lélektől, tehát mi
magunkban nem vagyunk szűtek.

2. Hiszfűk *bűnünknek bocsánat-
tyát* nem az mi szentségűnk őt,
azért bűnösök vagyunk. Ha pe-
nig Szentek nem vagyunk hanē
bűnösök, tehát következik hogy
mi bennünk jora való szabad aka-
rat nintsen, hanem gonoszra.

III. Az

III. Az Mi-Atyánkból; A' holtott. 1. Kérjük az Istennek kegyelmit, mely által az Ő nevit szentelhesük meg; azért mi bennünk az Isten nevinek meg szentelésre való erő és hatalom nintsen. 2. *kérjük, hogy jöjön mi hozzánk az Istennek országa*, tehát nem az Istennek hanem az Őrdögnek országában vagyunk; annakokáért semmi jora való szabadság mi bennünk nintsen, hanem inkább az Őrdögi szolgálat. 3. Azt kérjük az Istennek kegyelmit, mely által lehesse meg mitőlünk az Istennek akarattya s vitettethessék végben, még pedig az mint az égben lélizen az, úgy itt e' földön is; azért azt mi magunktól nem tselekedhetjük s-nem is lehet az ez földön csak az földiektől a' mennyiben csak földiek vagyunk azokáért az embereknek akarattya az jora alkotmatlan, és az Isten

Isten akarattyaival nem egygyez.

4. Mindenkoron azt kérjük hogy *botsássa meg Isten az mi bűneinket.* azért mindenkoron vétekezünk, és azokáért gonoszra való szabad akarattunk vagyon ugyan, de jora való nintsen.

5. Azt is kérjük, hogy *Szabadítson meg minket az gonosztól.* Azért annak szolgálunk napokként (a' gonosznak) azokáért jora való szabad akarat egytsep nints.

I V. Az Keresztiségből. Az Keresztiség az ujjá születtetésnek jegye; azért az szabad akaratnak semmi természet szerént való ereje az jora nintsen.

V. Az Úr Vatsorájából; Az Christus Jézus vére által való tisztítás. nélkül szűkölkötenek az mi bűneink. Azért mi bennünk semmi jó nem volt s nintsen is.

II. Hon-

II.

Honnanprrobalod meg hogy az a' vétkezésre valo szabad akarat igazán mondattasék szolgának, a' bűnre nézve melyre egyedül vitettetik és hajol?

F. Az Mi Atyánkból a' holott kérjük, Szabadíts meg minket az gonosztól. Ha meg kívánunk szabadulni az gonosztól, tehát következik hogy mindenkoron annak fogfágában s köteliben lévén szolgálai vagyunk annak. De kívánunk meg szabadulni, az mint itt az mindennapi könyörgésben szüntelen kérjük; Annak felette Sz: Pálnak imez mondása szerént Romában itt levelinek 7dik rész: az utolso ýben Ha elménkkel az Isten törvényinek szolgálunk is, de testünkkel az bűnnek törvényinek. Ha pedig az bűnnek törvényinek szolgálunk, tehát annak szolgálai is vagyunk.

III. Hon-

III.

Honnan próbáld meg hogy az szabad akarat, mindazonáltal is az kényszerítés avagy kételenség és az természetnek miatta szabados meg maradhat szabados lehet?

F. Az Mi Atyánkbol; holott miinknek mondatnak az bűnök, és az mi adosságunknak; jól lehet. Az eredendő bűn mind születésünk s mind pedig természetünkre nézve miénk és mi adosságunk; De az tselekedet szerint való bűnök miink, és az mi adosságunknak hivattatnak ezért mert az szabad akaratbol származnak (az az) nem kényszerítésből sem nem természetünk szerint, hanem magunk tanátsábol és szabad akaratunkbol.

Az

B Ű N N E K B Ű N T E T E S I R Ő L.

Socini. I. *Honnan próbáld meg hogy az iád*
 árusok *szerént való halál bűnnek büntetése*
 ellen. *légyen?* F. Az

F. Az Apostoli Credobol és
 egyszer s mind az Szent Vatsorá-
 nak szereztetésiből; Azt el hisz-
 zük hogy az Christus meg holt
 legyen, még penig mi érettünk
 (az az) a' mi bűneinkért; Imez
 szent Vatsorában lévő szok sze-
 rént. Ez az én testem, mely ti éret-
 tetek meg törettetik, Ez az én új Te-
 stamentumi vérem, mely sokakért ki-
 ontatik bűnöknek bocsánatjára. A,
 honnan így próbálom;

Ha az Christus meg holt mi é-
 rettünk és az mi bűneinkért, te-
 hát következik, hogy az mi bűne-
 ink idő szerént való halált-is ér-
 demlettenek.

De itt ezt kérded.

Ha immár az Christus az mi bűne-
 inkért meg holt, miért kell nekünk-is
 meghalunk?

Erre azt felelem; hogy az mi
 halálunk, nem a' bűnért való elég-
 rétel avagy fizetés, hanem az bűn-
 nek el

nek el hagyása az büntől való meg-válás és az örök életben való által menés; ezokaért, nem büntetés immár többé és nem átkozot, hanem áldott.

II.

Socinia-
nufok el-

Honnan próbálad meg, hogy az idő szerént való halálon kívül is az isten- teleneken örök halál marad?

E. Az Apostoli Credobol: I. A' Christus elővendő itélni eleve- neket és holtakat.

Ha az holtak is megítélternek tehát szükség, hogy ugyan azok meg is elevenedgyenek és az idő szerént való halálon kívül, örök halálnak ítéleti alatt is légyenek; mely léfzē halál, és halhatatlóság.

2. Híszem az testnek fel táma- dását; nem csak az hűveknek fel- támadását, hanem az Istentele- neknek is, de azoknak fel táma- dások az boldog életre nem lé- szen, azért tehát az kárhozatra és az örök halálra.

1. Híszē

3. Hiszem s. vallom az Apostoli Credot hogy az hiveknek örök élet adatik; azért az Istenteleneknek ellenben örök halál.

II. Meg-probálom az Kereszt-fégnek szerezterésiből.

A' ki nem hiend, elkárhozik.

El kárhozik nem úgy idő szerént való halállal avagy halálban, (mely mind az hivekkel és hitetlenekkel köz, az hivekre nézve áldott, az hitetlenekre nézve átkozott) nem úgy kárhoznak [mődom] el idő szerént való halálban mint örökké valóban, mely egyedül az hitetlenké.

III.

Honnan refutálod, száfolod és hamisítod meg az Papistáknak Purgatóriumokot, az Pátereknek és az Csecsemőknek Limbusokot.

A' Pápi-

F. I. Az Apostoli Credoból; sták ellen. melyben 1. tsak az Menynek, és az Po-

az Pokolnak az kárhoztaknak helyyinek vagy on emlékezetű; nō pedig az *Purgatoriumnak* Páterek és csecsemők *Limbusának*. Mert azt vallyuk hogy az *Christus* le szállot pokolra, az az pokolbéli ké- nokot és fajdalmokot viselt el; és az után *fel mene menyégben*, és itten semmi az *Purgatoriumrol* Páte- rek és csecsemők *Limbusáról* nincsen.

2. Nem hiszszük az *Purgatori- umot*, az Páterek és Csecsemők *Limbusár* hanem az örök életet, és ellenben az *Itéletet* s örök kár- hozatott.

II. Az keresztségnek szerezte- tésiből. *A' ki hiend és meg keresztele- kedendik idvezül. A' ki pedig nem hi- end el kárhozik.* Azért az helyre nézve tsak kettő az állapot, az id- vözülendőknek a' menyország, és az el kárhozandoknak pokol.

IV.

Honnan próbáld meg kiváltképpen, hogy az Purgatoriumnak iúze nintsen, mely által ez élet után az embernek lelke az büntől tisztitassék és köhologgyék.

Az pápi-
sták ellen

F. Előben. Az Apostali Credobol; melyben csak kétféle büntől való meg tisztulásnak modgyát hiszszük mely lészén az Szét Lélek által s-az Christusnak vére által. Harmadikot nē engedünk.

I. Hiszek Szent Lelekben. az az, a' ki ő magában szent, s- engemet is az én büneimtől meg tisztitván meg-szentel; Nem hiszek az Purgatorium tűziben az én büneimtől engemet meg tisztitoban.

II. Hiszem bűnünknek bocsánat-syát az Christus által tudniillik, kinek vére meg tisztit minket minden mi bűneinkből. Szent János első lev. első résziben a' 7dik. ýben. Nem hiszen az Pur-

gátorium tüze által bűnöm ből
való meg tisztulásomot.

2. Az Mi Arvankból holott az
Istenről csak bű. űnk borsánatyát
kérjük, nem kényűk pedig az tűz
által való meg tisztulást is Mert
azt mondgyuk; *Botsásd meg az mi
bűneinket.* Es nem mődgyuk, Tisz-
títs meg az mi bűneinket az Pur-
gátorium tüze által.

3. Az keresztlégnek szerezteté-
siből. Imez szokból. *A' ki hiend és
meg keresztelkedendik* idvőzül, a' ki
pedig nem hiend, el kárhozik.

1. Nem mondgya azt az Christus,
hogy az ki hiend és az Purgátori-
um tüztől meg tisztíttatik az id-
vezül. hanem, *A' ki hiend és meg ke-
resztelkedendik*, az az, a' ki az Chri-
stusnak Lelkiről és vértől meg
tisztíttatik, (mely meg tisztulá-
nak jegye és perséti az keresztlég)
az idvőzül. 2. Nem mondgya az

Christus

Christus, hogy az ki hiend, az az Purgatorium tűzről megtisztítatik és osztán úgy idvezül; hanē *A ki hiend idvezül Purgatorium-nélkül.* 3. Nem mondgya az Christus, hogy a' ki nem hiszen, avagy a' ki elégséges avagy ugyan semmi poenitentiát ez életben nem tart az osztán ez élet után a' Purgatorium tűziben tisztítatik, hanem, *A' ki nem hiend* [az Istenhez igazán meg nem tér] el kárhozik.

IV Az Ur Vatsorájából; holott azt mondgya a' Christus. *Ez az én Új Testámentomi vérem, mely sokakért ki ontatik, bűnöknek bocsánatjára.* A' honnan így próbálom; Az Jésus Christus vére rendeltetett az bűnöknek bocsánatjára; azért nem az Purgatorium tüze.

V
Honnan próbálok meg kiváltképpen, hogy az anyaszentegyházbeli
csesce

csecsemők, ha kik kereszteletlő halnak,
is meg, mégis az örök életre tartoznak;

Az Pápi- és ez okért az csecsemők Limbuszába
alak ellen fogva nem tartatnak?

F. Meg próbáltatik ez ide alább
az leg utolsó tractátusban Az örök
életrol, a' második kérdésben ;
Láld ott.

VI.

Honnan próbáld meg hogy Isten az
bűnőket meg engedvén az büntetést is,
elhadgya és meg engedjé?

Az Pápi-
alak ellen

F. I. Az Mi Atyánkbol; és an-
nak Ötödik kérésiből.

Botsád meg az mi bűneinket,
a' miképpen miis meg botsátunk
ellenünk vétkezteknek. Mi mi-
dün meg engedünk és botsátunk
felebarátunk ellenünk tselekedet
vétkékért, nem tartjuk fen azok-
ért a' vétkékért való büntetést, ha-
nem meg engedvén az bűnt, az
büntetést is, és az borszú állást
egyszer s-mind meg engedgyük ;

Azért

Azért az Istenis meg engedvén az-
bűnt, az büntetést is (mellyet az
bűnért [érdelenénk] meg engedi.

2. Az Szent vatsorának szerez-
tetésiből; holott azt mondgyuk
hogy az Christus teste mi éret-
tünk adattatott meg törettetett;
vére sokakért ki ontatott *bűnök-
nek bocsánatjára*. honnan ezt ho-
zom ki hogy, Az mi bűneink meg
bocsáttattak mi nekünk, az mi
érettünk meg büntettetett Chri-
stusért; azért meg bocsátván im-
már bűneinket, Isten azokért uj-
onnan bennünköt nem büntett.
Mert így az Isten azon bűnt két-
szer büntetné meg mi bennünk.

Az

ISTENNEK GONDVISELESIRŐL

I,

Honnan próbálsz meg hogy az
Istennek gondviselése teljességgel min-
den dolgokra ki terjed?

F. 1.

F. 1. Az Első 2. 3dik s. Ötödik
Porontsolatból; holott, Izrael-
nek Ægyptomból való szabadulá-
sa, Istennek büntetése és ellenben
jóréményi mellyek az embe-
rekre jönnek, a' hosszú élei &c.
nem történetnek sem nem a' iz-
remitének, hanem az Istennek göd-
viselesének tulajdonitratnak.

2. Az Apostoli Credobol.

Hilzek a' mindenható Atya-
Istenben, az az, abbana' ki min-
deneket mint egy kezivel tart és
igazgat, a' ki mindeneket hatal-
máson teelekezik, meg enged tilt
bir, ugy annyira hogy az Ő akarat-
tya nélkül semmi nem leszen sem
semmi el nem hagyatik.

3. Az Mi Atyánkból.

1. Mi mind azokat kérjük Isten-
től valamellyek az Ő diti, Őségire
és az mind Őségünkre tartoznak;
azért mindnek az Isten keziben
és hatalmában vagynak.

2. Minden mi kéresinknek im-
ezokat adgyuk; *Mert tiéd az or-
szág a hatalom: az az, mert te vagy
az a ki mindeneket bír és a ki
mindent tselekedhetel.*

II.

*Honnan próbáld meg hogy az Isté-
nek gondviselése az bűnökre is ki
terjed?*

*A' Pápi-
sták ellen*

F. Az Mi Atyánkból; Még u-
gyan két képpen.

1. Az bűnöik kérésből. *Ne vigy
minket az késértetben, az az ne en-
gedgyed hogy mi késértetben es-
sünk, ne haggyad hogy minket az
ördög és az ő szolgai, e világ és a
minnen testünk késértsenek. A'
bűn annak okáért az Istének ren-
delésiről fűg, de nem úgy miut
szerző okától, hanem mint meg-
engedőjiről. 2. Az első kérésből.
Szenteltessék meg az te neved az az,
ne tsak azt tseleked hogy mi szen-
tellyük*

tellyük meg az te nevedet hanem
 te is szenteltyed meg azt, az az,
 igazgas úgy mindeneket, hogy
 még az bűnök is az te nevednek
 ditsőségre legyenek. A' bűn is
 annakokáért az Istennek minde-
 neket meg határozó és igazgató
 tanársától fűg.

III.

Honnan próbáld meg, hogy noha
 Isten az bűnre is gondolt visel, az az,
 azt meg enged, meg határozza és azt
 igazgattya, de mindazáltal annak

Ugyā az még sem szerző oka?

ellen

E. i. Az Tíz parantsolatból kö-
 zönségesen. Az Isten az ő törvé-
 nyiben az bűnököt büntetésnek
 fenyegetése alatt tiltja, és ellen-
 ben az jókot jutalomnak igireti
 alatt parantsollja, azért nem szer-
 ző oka az bűnnek,

11. Az Apostoli Credobol, Mi
 Atyánkból, az Szent Vatsorának
 szerz-

szeresztetésből, ilyenképpen:

1. Hiszünk és kérjük bűnünk
bocsánatát, meg pedig az Jézus
Christus vértnek ki ontásáért, ha
azért az mi bűnünket az ő irgal-
masságából kegyelmességéből bo-
csátta meg az Isten, tehát sem-
miképpen az bűnnek nem szerző
oka. 2. Ha az bűnök meg nem bo-
csátatnak (hanem ha az Christus
vére által töröltetnék el) azokat
az Isten erős képpen meg boszul-
lyá ha meg boszullyá és meg bűn-
teti, tehát azokat gyűlöli; ha pe-
nig gyűlöli, tehát nem szerző oka.

III. Az Mi Atyánkból, sok
modon.

1. Az első kéresemből. *Szenteltes-
sék meg az te neved.* az az, igazgass
mindeneket úgy hogy az te ne-
vednek meg szentelésre szolgál-
lyanak (a' mint fellyebb a' második
kérdésben:) A' ki az bűnök örjö-
végre

végre igazgattya, az nem szerző oka az bűnnek. 2. Az hatodik kérdésből. *Ne vigy minket az kesértetben, de szabadíts meg az gonosztól;* az az Őriz meg hogy ne csiünk az bűnben. A' ki eliravoztat és meg Őriz az gonosztól. az nem szerző oka az bűnnek:

3. Az második és harmadik kérdéskből. *Jöjön el az te országod, Legyen meg az te akaratod.* A' ki min-ker az Ő lelkével és igéjével bír és igazgat, és azzal azt tseleklízi, hogi mi az Ő akaratyát tselekedhes-sük, az a bűnnek nem szerző oka.

4. Az ötödik kérdésből. *Borítsd meg az mi bűneinket.* ha az bűnök az mi adosságinak, tehát azoknak szerző oka nem az Isten.

5. Az hatodik kérdésből. *Ne vigy minket az kesértetben de meg szabadíts az gonosztól.* az az. az Őrdógtól, a' ki minket gonosztól ingerel

ingerel késért, és tsalogat, ha az
ördög az bűnnek szerző oka, re-
hát nem az Isten. melyről lásd
meg fellyel az Bűnről az első
kérdést.

Az
ELEVE EL RENDELESRŐL
avagy el választásról.

I
Honnan próbálsz meg azt az Isten-
nek eleve elrendelését, mellyel öröksől
fogva bizonyos számú embereket az
örök életre el választott, némellyeket
penig meg vetett?

E Az Apostoli Credobol. Hi-
szem a közösleges keresztyén Anya-
szentegyházat az az, Hiszem hogy
az Isten magának az egész emberi
nemzetiség közül az örök életre
választott seregét, mellyet igaz
hittel és kegyességgel meg aján-
dékozván, meg szentel, a többit
penig az magok vértékben és ve-
szedelmekben hadgya. II.

Honnan próbáld meg, hogy az az
 eleve el választás az Istennek jo-
 czésuól fűg; nem az mi hitűnkűől, sem
 az eleve meg látott szentsegtűől?

Az Páp.
 ellen

F. 1. Az első Porontsolatból;
 En vagyok az te Idrad Istened [tudni
 illik minden válsztott hiyeknek
 kűzőnségesen] mint ha mondaná;
 En válsztotttalak régedert, te
 nem válsztotttal engemet.

2. Az Mi Aryánkbol. 1. Az I-
 sten az mi Aryánk, mi az ő fia;
 Az miképpen az fiak az magok
 szűlettetésekre semmit nem hasz-
 nálhatnak, így miis az mi fiuváfo-
 gadtatásunkra és el válsztatá-
 sunkra semmit nem használunk.
 2. Azt kérűk Istentűől; Szenteltes-
 sék meg az ő neve; Légyen meg az ő a-
 karattya, tehát mi rajtunk nem ál,
 hogy meg szenteltessek az Istenek
 neve, legyen meg az ő akatattya;
 hanem az Istenen.

III.

Honnan próbáld meg, hogy az Istének el választása erős és megváltozhatatlan legyen? Ugyan azok ellé

F. Az Apostoli Credobol, és a' Mi Atyánkból. Ha az Isten mindenható, ha Ővé az hatalom, tehát az miket el rendelt, azokat minden akadály nélkül végben is viszi. Ha Ővé az ditsőség, tehát semmi változás, és az Ő végezésének semmi meg másodása. Ő nála nintsen.

Az

MEG V A L T A S R O L

I.

Honnan próbáld meg, hogy az megválto Christus nem mindeneket változt meg, hanem egyedül az el választottakat; nem mindenekért holt meg, hanem egyedül az el választottakért?

F. Az Apostoli Credobol 1. Hiszem az közönséges keresztyén Anyaszentegyházat, az az, hiszem hogy az Christus Anyaszentegyházát

E

szerzett

szerzett magának az Ő vérével, és azt meg szentelte, az az, magának az egész emberi nemzetiség közül bizonyos sereget szeddegetett, azért tellyességgel mindeneket, az Christus magának nem választot, és mindeneket meg nem váltot, 2. *Hiszem az szenteknek egygyeségit*; az az hiszem hogy nem minden emberek hanem csak egyedül az szentek az Christusnak és minden Ő jó téteményinek s. a. jándékinak részesei.

2. Az Ur Vatsorájából; holott a' Christus így szol. *1. Ez az én testem mely ti érettetek meg törettetik s adat-
tatik*; nem mondgya hogy mindenekért, hanem hogy *ti érettetek* Azok azért az szok *Ti érettetek* egyedül az hivekre tartoznak. 2. *Ez az én új testámentomi vérem, mely sokakért kiontatik bűnőknek bocsánat-
tyára.* ha az Jésus Christus vére sokakért ontatott ki, tehát nem mindenekért

denekért, és így nem is váltott meg mindeneket.

II.

Honnan próbáld meg, hogy az Christusnak megváltása, az ő mi éretünk való elég teteliben álljon; és az ő halála mi helyetünk tölt eleget?

Az Socinianusok ellen, a' kik azt mondják hogy az Christus csak az mi példánkra holt meg, hogy mi is abban Őt követnők mely tőlünk lehetetlen.

E. i. Az Apostoli Credobol; Hiszek az Jésus Christusban, a' ki szenvedett Pontius Pilátus alatt, megfeszített meg holt, eltemetett, le szállt pokolra. A' Christus szenvedte mind ezeket avagy magáért avagy mi éretünk; de magáért nem és az maga bűniért, mert bűnnélküli való volt; Azért szenvedte az mi bűneinkért, mert mi kezesünk vala.

2. A' Szent vatsorának szerez-
tetésiből; imez szokbok; *Ez az én*
testem mely ti érettetek adatik, ez az
én vérem mely sokakért ki ontatik bű-
nőknek bocsánattyára.

1. Az Christus teste adattatott
halálra mi érettünk, az az, mi
helyettünk, a' kik az mi bűneink-
kel azt a' halált érdemlettük vala.

2. A' Christusnak vére ki onta-
tott sokakért, az az azokért, azok
a' sokak helyett, a' kik azt az Ő vé-
rinek ki ontását és abból száрма-
zott halált az Ő bűnökkel meg-
érdemlették.

III.

Honnan próbálsz meg, hogy az
Isten nem bocsátja meg az bűnökdöt,
hanem ha elsőbő az ő bocsászu állo igazs-
ságának eleget tészünk?

Ugyan az sóciánusok ellen.

F. 1. Az Sz. Vatsorának szerez-
tetésiből; Ugyan imez szokból;
Ez az én vérem mely sokakért ki on-
tatik

tatik bűnőknek bocsánattyára. A' bűnők bocsánattyát nem várhatták másképpen, hanem az Christus vérinek kelleter ki ontatni; Añak okáért az Isten nem bocsátta meg az bűnőköt, hanem ha azokért nékie eleget tészünk. (a' Christusban tudniillik)

2. Az Mi Atyánkbol; melyben *objectio* (ellen vetés) és egyzers mind arra valo feleletünk-is meg vagyon. Az Ötödik kérdésből azért ilyen ellen vetést téznek:

Azt kérjük hogy az Isten bocsássa meg az mi bűneinket, mi képpen miis meg engedünk az mi ellennünk vétkezteknek. de mi nekünk elégtételnélkül kell meg engednünk az mi ellennünk vétkezett fele barátinknak, Azért az Isten-is elégtétel nélkül az Ő kegyelmességiből s irgalmasságából bocsátta meg.

Objectio

Erre az első kérdésből meg fe-

lelek; ott azt kérjük hogy az Isten
bocsássa meg az mi bűneinket, de
ugy, hogy *Szenteltesék meg az ő ne-
ve*, az az az Ő igasága meg ne fer-
tezzék. Ez hasonlatosság annak
okaért oly felette ki nem terjed,
hanem az tiszta kéz és ingyen va-
lo bűn bocsánatnak határában
meg marad. Hogy pedig az bűn
bocsánat mireánk nézve ingyen
való legyen, ki tettezik inen: Mert
azt az elég tételt, mellyet az Ő igas-
ága kíván nem kívánnya mi töl-
lünk hanem az kezeztől. 2. Mert
azt az kezezt is nem tőlünk várta
avagy vőtte, hanem szabad aka-
ratja szerént Őnőn maga attá azt.

Az

*CHRISTUSNAK SZEME-
lyiről*

1. Kérdés

*Honnan próbáld meg, hogy az Chri-
stus igaz Isten legyő? Az Ariánusok
Sámofáténianusok és Sociniánu-
sok ellen. &c.*

F.

F. Hogy az Christus igaz Isten és igaz valóságos állatu volt az testnek fel vétele előtt, fellyeb az Istenről való 4dik. 5dik. 6dik. 7dik. és 8dik. kérdésekben meg probáltatott.

II.

Honnan próbáld meg, hogy az Christus igaz emberis? Az mostani Uj keresztyének ellen, kik azt mondgyák, hogy az ő testit az Christus az égből hozta legyen.

F. 1. Az Apostoli Credobol. Hiszek az Jéhus Christusban Istennek Fiában, a ki fogontatott Sz. Lélektől Született szűz Máriától szenvedet. &c.

1. Az Christus, jollehet tsudálatosképpen fogontatott az Sz. Lélektől, mind az által ugyan fogontatott jol lehet tsudálatosképpen születtetett szűztől, mind az által ugyan születtetett; azért igaz ember.

2. A' Christus született *szűz Máriától*, az az, az *szűz Máriának* vériből, kinek teste nem az égből hanem Máriából való volt; azért igaz ember.

De itt ilyen ellen vetést tesznek.

Obiectio A' ki Szent Lélektől fogontatik az nem igaz ember. De az *ellő vetes.* Christus Sz. Lélektől fogontatott. Azért az Christus nē igaz ember.

F. Erre azt felelem; hogy az ki az Sz. Lélektől tulajdon fogontatás által, az az, az Sz. Léleknek állattyaiból fogontatik az nem igaz ember. De így az *minor propositio* (a' kisebb bizonyító summára) azt felelem, hogy az Christus az Sz. Lélektől tulajdon fogontatás által az az, az Ő állattyaiból, nem fogontatott, hanem fogontatott az Máriának méhében az Sz. Léleknek ereje és munkálkodása által, az Angyalnak imézmondása szerint, S. Luk. 1. az 35. v. *Az*

Az Sz. Lélek szál tereád Mária, és
magaságbélinek ereje árnyékoz béké-
gedet &c.

3. A' Christus igazán szenved-
dett meg feszíttetett, meg holt:
azért igaz ember, nem valami
tsuda látás.

2. Megpróbálom az S. Vatsó-
rának szereztetésiből; a' holott a'
Christus azt mondgya: *Ez az én
testem, mely ti érettetek meg töretik:
ez az én vére mely sokakért ki ontatik*

1. A' kinek valóságos emberi
teste és vére vagyon, szükség hogy
az ne csak lélek legyen, és nem
valami álomlátás, hanem igaz
valóságos ember.

2. A' kinek teste meg töretet-
hetik [azaz, halálra adatathatik]
vére ki ontattathatik, szükség
hogy annak igaz valóságos teste
és vére lévén igaz emberis legyen.

III.

Honnan próbálsz meg, hogy az
e s Christus

Christus Θεάνθρωπος, (Theantropos)
 az 12, igaz Isten s ember legyen, egy
 személyben?

F. 1. Az Apostoli Credoból:
 Hiszek az Jესus Christuban Istennek
 egygyetlen egy szűlött Fiában, ki fo-
 gottaték Sz. Lélektől; születék szűz
 Máriától. Ihol itt, ugyan azon egy
 Christus, ugja aző egy személj mő-
 dattatik Istennek Fiának, s-mária-
 nak fiának nē más az Istennek Fia, s-
 márianak is Fia; Azért az Christus
 csak egy személj, két egymástól meg-
 különböztetett természeti lévén.

2. Az keresztfelegnek szerezte-
 tésiből; keresztelkedünk Atyának
 és Sz. Léleknek nevében. Nem
 keresztelkedünk két Fiúnak ha-
 nem egynek nevében, a' ki tudni il-
 lik egy személybē Isten és ember.

IV.

Honnan próbáld meg hogy az
 Christusnak Isteni természeti emberi
 természetté nem váls? Az Új ke-
 resztyének ellen.

F.

F. Az Apostoli Credobol; *Mert hiszünk az Jésus Christusban Isten-nek egygyetlen egy Fiában, az az, a' ki nem csak régen volt, hanem a' ki mostis vagyon, mindenkor meg maradt és meg marad, az Isten-nek egygyetlen egy Fia: a' ki mind az által született szűz Máriától, az az, a' ki a' szűz Máriának méhiből igaz emberi természetű volt fel meg maradván abban a' mi volt, lőn azzá a' mi nem volt, (tudniillik emberré)*

V.

Honnan próbáld meg, hogy az Christusban két különböző természetek vadsnak, egygyik a' másik tulajdonágának öszve-zavarodásánélkül? Az Lutheránusok ellen?

F. Az Apostoli Credobol. Az Christus szenvedett, meg holt, mellyet tselekedett nem Isteni hanem emberi természetire nézve. A' honnét ezt hozom ki: Ha
az szén-

az szenvedés és az halandóság az Isteni természetnek nem tulajdonítatik, és azzal nem közöltetik, tehát az isteni természetnek tulajdonságai is a' minéműek, a' mindehatalóság mindenütt jelē lévőisége minden tudóság, az emberi természetnek nem tulajdoníthatnak, és azzal nem közölthetnek. De amaz első igaz, mert az Isten nem szenvedhet, meg nem halhat &c. Azért ez is az utolsó igaz.

VI.

Honnā próbáld meg kíváltképpen hogy az Christusnak emberi természeti, A' ugyan vagja' Christus teste mindenütt nintse azokellē

F. 1. Az Apostoli Credobol még penig egy néhány módon. Elsőben azért így: .

Az Christusnak teste született Szűz Máriától: Azért az sem az előtt sem az után mindenütt nem volt. Ha annak előtt mindenütt volt volna, nem kellett volna születni.

letni, ha pedig annak utána mindenütt lőtt volna, nem született volna, hanem egyszer s mind az Anya méhiben is maradott volna.

2. Az Christus emberlége szerént meg holt, és az Ő lelke testtől való fágos képpen el szakasztott. Azért, sem az Ő lelke mindenütt nem volt, sem teste; másképpen az léleknek az testtől való el válása semmiképpen nem lehetett volna.

3. Az Christus teste meg feszített: azért nem volt mindenütt, Mert ha mindenütt volt volna, semmiképpen meg nem feszíthetett volna.

4. Az Christus el temettetett volt; azért az koporsóban volt, nem azon kívül, és azokáért mindenütt nem volt. Sőt bizonyára ha mindenütt volt volna, nem temetethetett volna el, és oly szoros helyben, (követés hengerítvén
rcája

reája) bé nem ekeszterhetett volna.

5. Az Christusnak teste *fel támadott halottaiból*; azért mindenűt nem volt, Mert ha mindenűt volt volna, nem kellett volna *fel támadni* az koporsóból: űt nem támadott volna *fel* ugy, hogy egyszer s mind az koporsóban is nem maradott volna.

6. Az Christus emberi természetű szerént *fel ment az égben*. Azért az szerént itt a' földön nintsen.

7. Az Christus onnan el jöendő itilni eleveneket és holtakat; azért itt nintsen; annál inkább azokáért mindenűt nintsen.

2. Az Ur Vatsorájának szerzetésiből így: 1. Az Christusnak teste meg törettetnek mondatik; tudniillik mind fajdalmak, mind veszsők, tövissék szegek, és látsának miatta, mind penig az halálnak, avagy az léleknek testitől
valo

valo el szakadása miá; de az mi mindenütt vagyon, nem tőretetherik az meg, nem válhatik el is valamitől, a' mint az elébb egykevésszel meg mondtam. Azért az Christus teste mindenütt nintsen.

2. Az Christushnak vére ki ontattott, de az mi mindenütt vagyon, az nem ontattathatik ki; sőt, ha az Christushnak vére mindenütt volt, ugyan azon vér az testben és az ő testben lévő ereken is maradt, annak felette testin kívül és testben lévő ereken kívül is volt, mely az vérnek ki ontásával ellenkezik, melynek az testből és az testben lévő erekből kell lenni valamely oly helyre, mely attol az vértől üres

VII.

Honnan próbáld meg, hogy az Christust embersege szerint imádnunk nem kell, hanem Istensege szerint?

Az Papisták Lutheránusok és Sociniánusok ellen.

F. Az

F. Az Mi Atyánkból. Az Christus azt porontsollya vala az Ő ranitványinak, hogy mikoron könyörgénének, ezeket mondanák *Mi Atyánk ki vagy az mennyégben,* de az Christus akkoron az mennyégben nem vala emberi természetire nézvé, azért az Christust emberfége szerént imádnunk nem kell. melyről láts többet ide aláb az könyörgéstől valo első kérdésben.

VIII.

Honnan próbálad meg, hogy az Christusnak emberi természeti noha az Istenséggel nem részesült, még is mind az által az Angyalok és emberek felett valo leg felsőbb méltoságra emeltetett legyen?

F. Az Apostoli Credoból. *A Christus űlt az Istennek jobbjára, az az Christusnak nem tsak Istensége Isteni természeti, mely az előtt szolgai formában volt jelentette* ismét

ismét ki az ō ditsőlégit; hanem ember természetű is nagy tökéletességre, felségre, hatalomra, és ditsőlégre felmagasztaltatott, de mind azon által nem véghetelenképpen, (mivel az az Istennek a- vagy Isteniségnek tulajdonítatik) hanem végtéppen.

Az

CHRISTUSNAKTISZTIRÓL

I.

Honnan próbáld meg, hogy az Christus s mind Isteni s mind pedig emberi természetre nézve közbe járo.

Az pápi-

F. Az Apottali Credóból. 1. Hiszek az Jésus Christusban Istennek egyetlen egy szülött Fiában; így:

fiák ellen

Az Jésus, Christus, az az, Közben járo, a' menyiben Istennek egyetlen egy Fia: azért Isteni természetűre nézve is Közben járo.

Sociniánu sok ellen

2. Hiszek mi Urunkban; a' mely természetű szerént az Christus mi

F

Urunk

Urunk az szerént Közben járo. is; de mindenik természeti szerént, nem tsak az menyiben Istennek egygyetlen egy Fia, hanem az menyiben születet szüz Máriától is mi Urunk; Azért mind Isteni s mind pedig emberi természetire nézve Közben járo.

3. Hiszek abban, a' ki ül az Mindenható Arya Istennek jobbjára. Az Christus az mely természeti szerént ül az Istennek jobján, az szerént Közben járo. De nem tsak emberi hanem Isteni természetire nézve is az Istennek jobján ül. tudniillik az Istennek egygyetlen egy Fia, és az Máriának Fia; Azért mindenik természetire nézve Közben járo.

2. Az Keresztségnek szereztetésiből; holott azt parantsollya az Christus hogy keresztelekgyünk Atyának Fiúnak és Sz. Léleknek nevében.

ben. Mi azért kereszttelkedünk az Fiúnak neviben, nem tsak mint Istennek, hanem mint Közben járonak neviben. Ha azért az mi Közben járunk Isten Fiának hivattatik, és ha az mi Közben járunk Istennek Fia; tehát azokáért nem tsak emberi hanem Isteni természetire nézveis Közbejáró.

II.

Honnan próbáld meg hogy egyedül az Christus az mi Közben járunk; és az Szentek nem azok?

Az Pápa
ellen

E. i. Az Apostoli Credóból még penig az második résznek (mely vagyon az Christusról) minden ágazatiból. 1. Ezekből az szokból Hiszek Jésus Christusban Istenek egy-yeslen egy Fiában mi Urunkban, Mely szokban sok és külömb külömb féle argumētumok bizonyító erősségeek vadnak. Első cz. hogy nem mondom, Hiszek az Jésu

f 2 Christus-

Christusban, mi Urainkban; hanem, hiszek Jéfusban, az az, egy megtartóban és idvezítőben; hiszek az Christusban, az az, megkenetettben, és az Atyától rendeltetett egy Közbenjáróban, és ugyan azon egygyetlen egy mi Urunkban; nem penig az Szentekben-is kik ha az mi Közbenjáróink volnának, *plurális numerussal* többes számmal kellene élünk és ezt kellene mondanunk; Es hiszek az szentekben.

Másadízor meg vallom hogy hiszek az Jéfusban, az az, amaz Názáretbéli Jéfusban, kinek egyedül adaték az Angyaltól ez a' név Jéfus az az Idvezítő mert őnéki kellett meg szabadítani az ő népit az ő bűnöktől. Azért senki ő rajta kívül Idvezítő és Közbejáró nincs.

Harmadízor meg vallom hogy hiszek a' Christusban, az az abban
az ki

az ki az Atya Istentől rendeltetett
és az Sz. Lélektől felkenettetett
mi fő Prophétánkká, Papunkká,
Királyunkká, annak felette egy-
gyetlen egy mi Közben járonkká
a' ki az Közbe jároi tisztnek min-
den részeit tőkélletesen véghez
viszi; a'nak okáért senki Ő rajta ki-
vül Közben járo nintsen.

Negyedszer, meg vallom, hogy
hiszek az Jézus Christusban Istennek
egygyetlen egyszülött Fiában, az az,
olyan Idvezítőben és Közben já-
roban a' ki Istennek egygyetlen
egy Fia; de Istennek egygyetlen
egy Fia csak az Christus; Azért Ő
egyedül a' meg válto és szabadító

Eötöd/zór, meg vallom, hogy hi-
szek az Istennek egygyetlen egy
szülött Fiában; az az, abban, a' ki
az Atyával egyenlő hatalmu igaz
Isten. Azért Ő egyedül elégtéges
az Közben jároi tisztre, s-nem is

szűk ölködik semmi Közben jároi társ nélkül.

Hatodszor és végezetre, megvallom hogy hiszek az Jézus Christusban mi urunkban. az az, olyan Közben jároban, a' ki mi Urunk, a' ki tudni illik minket az ő drágalátos vérivel. meg váltott; és magga tulajdonivá tőtt; azért tsak egyedül néki vagyon mi hozzánk jussa, és ő uralkodik rajtunk, meg sem engedi hogy mások szolgálai és felléri légyünk; Annak okáért az Szentek nem hogy illyen dologban, de még másképpen is nem mi Uraink; Azért ezen az mi egygyetlen egy Urunk és Közben járonkon kívül az Szenteket mi ortalmazóink és Közben jároinknak nem tartjuk.

2. Imez szokból; *ki fogontaték Sz. Lélektől születék sz. Mária* től; egyedül az Christus fogontatott Sz. Lélek

Lélektől, férfiúi *operatio* munkálódás nélkül, született szűz Máriától, hogy mint mind eredendő s-mind penig tselekedet szerént való bűnöktől üres, az Istennél mi Közben járunk lehetne. A több emberek mindnyájon, ha annál szentebbek-is, de bűnökben fogontattanak és születettettek. Azért mi Közben jároink Istenél nem lehetnek.

3. Imez szokbol; *Szenvedet Pontius Pilátus alatt meg feszítetett, meg holt eltemettetett; le szállt pokolra.* Egyedül az Christus szenvedett, feszítettett meg, holt meg szállt le az pokolra mi érettünk: nem az szentek-is. Azért nem űk hanem egyedül az Christus az mi Közben járunk.

4. Imez szokbol. *Harmad napon halottaiból fel támadott, fel mene mennyben, ülven az mindenható Atya Istennek jobbjára.* f 4 Egye-

Egyedül az Christus halottai-
ból feltámadván nőt fel az egk-
ben ésült az mindenható Atya-
Istennek jobbjára, hogy tudniillik
ott mi éretünk az Atyánál cle-
deznék, nem pedig az szentek; Az-
ért egyedül ő és nem ezek az mi
Közben jároink.

2. Az keresztségnek szerezte-
téséből. *Keresztelkedünk az Atyá-
nak Fiának és Sz. Léleknek nevében;*
és a' Fiának úgy, mint egygyetlen
egy Közben járonak nevében, né
Máriának, Péternek, Pálnak, és
más Szenteknek neveken; mel-
lyet mind az által meg kellene
iselekednünk, ha ő is Közben
járók volnának.

3. Az Sz. Vatsorának szere-
zetéséből. Az Sz. Vatsorában e-
gyedül az Christus teste töre-
tet meg mi éretünk, és egyedül a'
Christus vére ontatott ki; nem az
szenteké.

Szenteké-is. Azért egyedül az
Christus az mi Közben járunk
nem az Szentek.

III.

Honnan próbáld meg hogy az
Christus nem tsak tudománnyal és pél-
dával mi Közben járunk hanem érdem-
mel és elég tétellel is?

Socinia-
nusok el-
len.

E Meg próbáltuk azt ide fel-
lyebb, az Megváltásról való 2dik.
és 3dik. kérdésekben. Lásd ott.

IV.

Honnan próbáld meg hogy az
Christus nem tsak testben hanem lel-
kiben is szenvedeti?

A' Pápi-
sták ellen

E. 1. Az Apostoli Credóból.
Az Christus nem tsak meg fészí-
tetett és meg holt, hanem az po-
kolra is le szállott; de itt az meg
feszítés és halás néz az testre, az
pokolra le szállás pedig az lélekre
Ha nem láttatnám az Author fel-
tött czélljától távol esni, [mivel

Ö minden controversiákat csak az keresztyéni vallásnak részeiből akar ez könyvetskében el igazítani, ellenben az igaz vallást próbálni) ugyan ezen dolgot, szent írásbéli *locus*bol is meg bizonyítok; Erről azért azt mondgya önnön maga az Christus S Math 26. rész. az 38. vben. hogy *Minden felől szomorú az én lelkem az halálig*; Ha szomorú volt, tehát szenvedett is. Sz. Jánosnak. 12. rész. az 27. vben. azt mondgya: *Mostan az én lelkem meg háborodott*; azért szenvedett.

V. Honnan próbálsz meg, hogy az Christus nem tsak idő szerént való halált, hanem örökké valót is szenvedett?

Sociniá
nusok el-
ben.

F. Az Apostoli Credóból, hol ott azt vallyuk hogy az Christus nem tsak meg holt, hanem pokorra is le szállott, az az, nem tsak az testi halált költölte meg; hanem a' pokolbéli fájdalmakat és kéno-
kot is, mellyeket az ki tsak tsupa
terem-

teremtett állat és csak ember olyan módon el nem szenvedhetne, hanem örökké kellene szenvedni mivel senki az pokolbéli gyötrelmekből ki nem szabadulhat, hanem ha egyszer s-mind Iste is, mint az Christus, a' ki Θεανθρωπος (Theantropos) Isten s-ember.

VI.

Honnan próbáld meg hogy az mi Közben járo Christusunk nem minden emberekért holt meg, hanem egyedül az választottakért?

E. Fellyel meg próbáltam az Meg váltásról valo első kérdésben Lásd ott.

VII.

Honnan próbáld meg hogy az Christus az el választottaknak mindē bűnökért megholt, nem csak az Adámnak vétkiért, sem nem csak az keresztség előtt valo bűnökért? Az Uj Keresztjének és Pápisták ellen.

E.

F..Az Appstali Credóból s-egy-
szer s-mind az Mi Atyánkból.

Az Apostali Credóban azt val-
lyuk, hogy *hiszszük bűnünk bocsánat*
tyát Az Mi Atyánkban, az Chri-
stus porontsólattya szerént azt is
kérjük, hogy *Bocsásd meg az mi bű-*
neinket &c. Itt hiszizük és kérjük
az Christusban nem némellyik-
nek hanem minden bűneinknek
bocsánattját. Azért az Christus
nem tsak némely vétkekért, ha-
nem mindenekért meg holt. Ha
penig tsak némely vétkekért holt
volna meg az Christus, és a' töb-
biért mi tennénk eleget s mi fi-
zetnénk, nem hianők avagy kő-
zönlegesen minden bűnünknek
bocsánattját nem kérnők, hanem
némellyiknek bocsánattját kér-
nők az Christus által, s-némel-
lyiknek mi általunk.

2. Az Sz. Vatsorának szerezte-
reléből

tésiből; holotta' Christus azt mōdgya, hogy, *Ez az én Új Testámentumi vérem, mely sokakért ki ontatik bűnöknek bocsánatjára* Bűnöknek bocsánatjára azt mondgya, nem az Adám vétkeinek avagy némely vétkeknek bocsánatjára; hanem meg határozá(nélkül, egygyet is ki nem válahtván minden bűnöknek bocsánatjára.

Az

ISTENNEK FRIGYKÖTESIRŐL

I.

Honnan próbáld meg hogy az Istennek mind az ós mind pedig az Új Testámentumbéli azon egy (embrekkel való) frigy kötése nem erdemből való hanem ingyen való? Azok ellen, a' kik az ó Testámentumi frigyet meg külömböztetik az Új Testámentumi frigytől. és a' kik az idvősségnek három féle urtyát tanitták mellyek közül első, az természet-

mészternek törvénye. 2. Mosefé,
3. A' Christusé. (Sociniá. és Ariá.

F, Az Apostoli Credóból. 1. *Hisz-*
szek az Mindenható Atya Istenben,
menynek és földnek teremőjében, Es
Jésus Christusban ő egygyetlen egy Fiá-
ban &c. az az; Hiszem hogy az
idvősségnek uttya nem más, ha-
nem az a' mely vagyon az Atyától
az Christus által. 2. Hiszem az
közönséges Anya-szentegyházat,
az az, minden helyeknek, idők-
nek, személyeknek tsak azon egy
Ecclesiájokat, nem kettőt sem né
hármát; Azért urat-is az idősségre
többet egynél nem hiszünk; a'nak
felette két féle avagy több frigy kö-
tés-is nintsen, hanem egy a' mely
ingyen valo, tudniillik az bűnök-
nek meg borsátása felől, a' mint
következik; Hiszem bűnünknek bo-
rsánattját. 3. Hiszem Szenteknek
egygyességit, mind magokbā, (tudni-
illik az Szenteknek egymás kö-
zött valo

zött való egygyecffégeket,) s-mind
penig az Christusban, mint mi
fönkben.

Ha az Szenteknek mindnyájon
egymás között való egygyecffégek
vagyon, tehát azoknak fejekis egy,
egy az idvőffégnek oka és uttya,
egy az frigy kötés, egy az igiret.

II.

*Honnan próbáld meg, hogy az ok
Testámentumban, nem csak testi igire-
tek voltak, hanem örökké való lelki
igiretek-is, mint szintén az Uj Testá-
mentumban?*

Az Uj

F. Az Apostoli Credóból; ho- *Keresz-*
lott, 1. Nem csak az közönséges *tyének*
Anyá-szentegy-házat hiszem, ha- *ellen*
nem abban, *bűnünknek borsánattját,*
testünknek fel-támadását és az örök
életet. Azért az O Testámentum-
béli Ecclesiában-is volt, bűn bo-
rsánat, testnek fel-támadása, és
örök élet felől való reménség;
ugy mint szintén az Uj Testamen-
tumbéli Ecclesiában. *2. Hi-*

2. Hiszem az Szenteknek egygyes-
sége. Azért mind az Ó és mind
penig az Új Testámentumbéli
szenteknek ugyan azon egy igret
tétettetett.

Ha azért az Új Testámentum-
béli igret lelki és örökké valo;
tehát az Ó Testámentumbéli igi-
ret is (mely testi igret alatt volt)
lelki és örökké valo volt.

Az

EVANGELIUMROL.

I.

Honnan próbáld meg, hogy az
Evangeliumnak predikáltatása az
Atya-szent egy-házban hasznos és
szükséges?

F. Az Keresztiségnek szereztet-
éséből; Mennyei-ek és tanítas-
tok minden nemzetiségeket, meg-
keresztelven űköt Atyának, Fiú-
nak és Szent Léleknek nevében.
Az Christus azt akarja, hogy taní-
tassék minden nézetiség, és predi-
kaltassék

káltaſték az Evangelium minden teremtetett állatnak az az, minden embereknek (a' mint S. Márk. Evang. meg láthatod melyről az 2dik kérdésben szollunk) Azért annak hirdetéſe haſznos és az idvőſſégre ſzükséges.

II.

Honnan próbálad meg, hogy az Evangeliumnak titkait, nem kevésnek ſzák, hanem mindeneknek ki kell jelenteni?

Az Pápi-
ſák ellen

F. Az Kereſztlégnek ſzerzettéſiſtől; Ugyan azon ſzokból, Menyeretk és tanítſatok minden nemzetſégeket: mellyet Sz. Márk így ád előnkben; El menvén mind ez ſzéles világra predikállyátok az Evangeliumot minden teremtetett állatnak. Azért nem kevésnek, hanem mindeneknek és mindeniknek az emberek közül az Evangeliumnak titkait hirdetni kel, és ki kell jelenteni.

S. Márk.
16.v.15.

Az

SACRAMENTUMOKROL közönségesen.

I.

Honná próbálad meg, hogy a' Sacramentumokban az Istennek kegyelme nintsen; hanem azt tsak jelentik. sem idvőséget ő magok tulajdon erejeből nem szereznek, hanem azt meg erőssítik; és azokáért tellyeséggel nem szükségesek ő magokra nézve tsak, ha-
'A' Pápi. nem az Christus porontsolattyára nézták ellőve szükséges azokkal való élésünk?

F. I. Az Apostoli Credóból; holott többi között, hiszē bűnöm borsánattyát-is, és az örök életem.
Ha hiszem bűnöm borsánattyát, és az örök életet; azért azokat né keresem az Sacramentumokkal való élés által. Mert az hit az Christus érdemiben fundáltatik, nem az mi saját tselekedetinkben.

De itt azt mondgyák:

Ellen-
vetés.

Tehát az S. Sacramentumok tsak
hijában valók?

Fel:

Fel: Semmiképpen nem; mivel az Christus érdemét hittel vész-
szük, nem az Sácramentumok ál-
tal, de az Sácramentumok által az
elvőtt jó téteményt meg erősit-
tyük és petsétellyük.

Azért ha az mi hitünknek meg
erősítetése nem héjában valo, té-
hát az Sácramentumok sem héjá-
ban valók.

II. Az keresztségnek szeretzte-
résiből, s-Ur Vatsorájából, s-má-
súnan-is ide aláb megpróbályuk,
mind az Keresztségből s-mind pe-
nig az Ur Vatsorájából, külön
külön. (A' keresztségről lárd az
4dik kérd: Az Ur vatsorájáról az
12diket]

II.

Honnan próbáld meg hogy az Uj
Testamentumban isak két Sácramen-
tumok vadnak A' keresztség és az
S. Vatsora? A' Pápiák ellen, kik e-
zekhez még 5 Sácramentumokat
vésznek.

F. Az Kereszttségnek és Szent-Vatsorának szereztetéséből. En-
tsak két Sácramentumokat talál-
lok az keresztyéni vallásnak Őt ré-
szei között.

Az Keresztséget és az Sz. Vatsor-
rát; Azért többen nintsenek.
Mert ha az Christus több Sácramē-
tumokat szerzett volna, az Keresz-
tyéni vallásnak is részei többek
volnának; mely nem igaz.

Az

KERESZTSEGRŐL

I.

*Honnan próbáld meg, hogy egyedül
az Anya-szentegyházbeli szolgáknak
légyen szabad keresztelniek; nem az
asz/szonyi állatoknak és egyebeknek
szükségnek ideiben-is?*

Az Pápisták ellen Luther:

F. Az Kereszttségnek szerezteté-
séből. 1. Az Christus nem az kőf-
ségnek, sem nem az Asz/szonyi álla-
toknak, hanem az Apostoloknak

és azoknak ízemélyekben mindē Egyházi szolgáknak mondgya; *Mennyetek el, tanitsatok, s-keresztel-lyetek.* Azért nem az közösség, nem az aszfszony-állatok, hanem egyedűl az Egyházi Szolgák tanítanak ilyenképpen az Ecclesiában és Keresztelnek.

2. Az kiknek ez a' szo mondatik *Tanitsatok*, ugyan azoknak mōdatik ez is, hogy Keresztellyetek; De egyedűl az Egyházi Szolgákat illeti az *Tanítás* nem másokat; Azért az keresztelés is csak ōköt illeti, nē az aszfszonyokat sē másokat.

II.

Honnan próbálad megk hogy az Kereszttségben csak vízzel kelleffek élni; nem pedig Soval, nyállal, kenet-vel, keresztinek jegyivel s-hol mi egyéb-bel is?

F. Az Kereszttségnek szereztetésiből; holott az Christus azt mondgya, Keresztellyetek (mely-

*A Pápi-
sták ellen*

vizzel léfszen) és nem mondgya
 hogy, szóátok, pőkjétek, kennyé-
 tek kereszt formára jegyezzétek.

III.

*Honnan próbáld meg, hogy nem jo-
 tselekepszik a' kik az meg keresztelke-
 dendő gyermekből esküvéssel valo kén-
 szerítéssel űzik ki az őrdögöt?*

F. 1. Az Kereszttségnek szerez-
 tetésből. Az Christus azt mond-
 gya. *Keresztellyetek Atyának Fiúnak*
és S: Léleknek nevében: nem mond-
 gya pedig, hogy kényszerítsétek az
 Őrdögöt had mennyen ki az meg
 keresztelkedendő gyermekből és
 adgyon helyet az S: Léleknek.

1 L. Az Apostoli Credóból. Hi-
 szem az *Anyá-szentegy-házat*, hisz
 az *Szenteknek egygyességit*. Ha az
 hiveknek tsetsemőjök és a' meg
 keresztelkedendő gyermekek szé-
 tek, tehát Őrdög benne nintsen,
 minekokaért az Őrdögöt ő belől-
 lők

lők (mely beñek nintsen) ki űzni
nem kell.

IV.

Honnan próbálad meg, hogy az Ke-
reszttség az bűnöknek botsánattyát és
az ujja születtetést jedzi spetsétli meg;
semmit ő magában az idvősségre nem
használ, és ezokáért ő magára nézve
csak nem is szükséges, hanem némű
némű dolgokra nézve Christus poron-
tsolattya szerént?

A Pápi
sták ellé

F. I. Az keresztségnek szerez-
tetésiből. I. Az Christus nem
mondgya, hogy az ki meg-keresz-
telkedendik, idvőzül; hanem a' ki
hiend és meg keresztelkedendik idvő-
zül. Azért az Kereszttség hűtnél-
kül nem idvőzitt; annak-okáért az
keresztségnek külsőképpen valo
ki szolgáltatása-is és annak fel vé-
tele,s-azzal valo élés nem idvőzit-
het, hanem ha hitünk lészzen mely
által az Christust meg fogjuk.
mely

mely mivel egyedül minket idvőzitt, az küllő Kereszttség által meg erőssittyük.

2. Az Christus nem mondgya, hogy, *A' ki meg nem keresztelkededik az el kárhozik* (mellyet mondana ha magában a' kereszttség az idvősségre hasznos volna) hanem azt mondgya; *A' ki nem biend el kárhozik*; tanítván ezt, hogy az hitnek szükséges volta tökéletesen elég az idvősségre. Mert az ki az hittől meg fosztatik, az nem idvőzülhet; de nem mindēkor, a' ki az keresztsegtől meg fosztatik, fosztatik meg az idvősségtől is, mert a' mint mondgyák; *Non privatio sed contemptus Baptismi damnat*. Nem az keresztsegtől való meg fosztatás, hanem annak meg vetése kárhoztattya az embert.

II. Az Apostoli Credobol.

1. *Hiszek Szent Lélekben*, az az, minden a magában izent s mind pengig az.

nig az minket meg szentelő Szent Lélekben. Ha az mi meg szentel-
tetésünk és ujja születtetésünk, az
Szent Lélektől, az mi meg szen-
teltetésünknek és ujja születteté-
sünknek egygyetlen egy szerző o-
kától függ, tehát az a' Keresztlég-
től sem nem leszen sem nem függ,
mely mi nekünk azt tsak meg pe-
térli és jedzi.

2. Hiszem bűnünk bocsánattját és a'
örök életet. Ha bűnünk bocsánat-
tyát és az örök életet hit által nyer-
jük meg, tehát nem az kereszttség
által, hanem az által, azt a' mit hit-
tel elvőünk, mi bennünk megh-
erősittyük.

V.

Honnan próbálad meg, hogy az hi-
veknek kisdedeket szintén úgy meg kell
keresztelni mint az öregeket, kik hitük-
ről vallást tudnak tenni?

F. Az Kereszttségnek szerezte-
téből Mennyetek és tanitsatok min-

Az Uj

Kereszt

tyének

ellen

az n

*dē nēzetiségeket meg keresztelvén öket
Atyának Fiának és S Léleknek nevébe;
A kihied és meg keresztelkededik. &c.*

Az Christus senkit az Öregek
közül meg kereszteltetni nem a-
kar addég, mig meg nē tanítatnak
és kereszttyéni hitekről vallást nē
tésznek, s-azzal az vallás tétellel
magokat Ecclésia tagjainak lenni
meg nem mutattyák, az Anyaszēt-
egyházon kívül lappango hűtő-
lenektől magokat ki választván.
Azért senkit meg kereszteltetni
nem akar, hanem Anyaszentegy-
ház tagja; de az Anyaszentegyház
tagjait mind egyről egygyig meg
kereszteltetni akarja; A miképpen
azért *vallásból* el hiszszük hogy az
Öregek az Anyaszentegyháznak
tagjai; úgy *ígiréből* el hidgyúk, hogy
az hiveknek kisedek-is Anya-
szentegyháznak tagjai; (amaz mō-
dás szerént Moses 1 köny. 17. v. 7.
Te néked Istened lészek és az te
magod-

magodnak te utánad. Ismét,
Ti néktek tétetett az igiret és az ti
fiatoknak. A c. 2. y. 34. Ha azért az
hiveknek kisdedek az Anyaszent-
egyháznak tagjai, ki tagadgya hogj
Őket meg keresztelni, s-a' kereszt-
ség által az Isten Anyaszentegy-
házában bé oltani s-az hitetlenek-
nek kisdedektől meg választani
ne kelleffék?

De itt ilyen ellen vetést téstnek:

Közfőnégesen mondotta eze-
ket az Christus, *Mennyetek el tani-
rsatok* elsőben, az után keresztel-
lyetek azoknak, a' kik hisznek és
meg keresztelkednek. Az Csetse-
mők penig sem nem tanitathat-
nak sem nem hisznek; azért Őket
nem kell meg keresztelni.

Ell. vet.

F. Erre azt felelem; hogy sőt
inkább kiváltképpen tsak egyedül
az Őregekre néz az Christusnak ez
mondása; mint imez következen-
dő-is. A' ki nē hiend, el kárhozik.

Mert

Mert az tsetsemők nem hisznek, de mindazonáltal még sem kárhoznak el; mellyet ōn ōn magok is az Új kereszttyenek meg vallanak. Sőt amaz első is, *A' ki hiend és meg keresztelkedendik idvözül*. hogy az Új keresztjének egyedül az ōregekre tartozni itillyék, szűkieg mivel hogy az tsetsemők idvözüllyenek állattyák ugyan, de hogy hidgyenek és meg keresztelkedgyenek, tagadgyák. Ha azért imez következő dolog egyedül az ōregekről értetik, hogy ne értetnék imez első is. *Mennyetek el tántsatok s. keresztellyetek s. a' többi;*

VI.

Honnán próbáld meg, hogy az harangokat ne kellesek meg keresztelni?
A Pápi *stákellé* *F.* Az Keresztfégnék szerzettéből. melyben börtű szerént imez szok vadnak; *Mennyetek el és tántsatok minden nemzetségeket, meg keresztelvén őket; A' ki hiend, idvezül*
a' ki

a' ki pedig nem hiend, el kárhozik.
De a' harangok sem nem nemzet-
ségek, sem nem tanitathatnak sem
nem hihetnek, sem nem id. Őzül-
hetnek, sem el nem kárhozhatnak.
Azért őket (az harangokat) meg
sem kell kereszteni.

Az

UR VATSORAJÁRÓL

I.

Honnan próbáld meg, hogy az Ur
Vatsoráját szép megkülönböztetett fel-
szoval minden nemzetségek között: az
magok született nyelveken kellesek ki
szolgáltatni? Az Pápiákat ellen a'
kik azt nagy habahurgyalaggal alá-
s-fel való norás vonogalással, deák
nyelven szolgáltatják ki.

F. Az Sz. Vatsorának szerezte-
tésből; tudni-illik az Christus
példájából.

1. Az Christus vécén az kenye-
ret és az pohárt meg áldá avagy
hálát ad a' Istennek, és nem deák

avagy más idegen nyelven, hanem Sido avagy Syriai nyelven mellyé az a' nemzetség szol vala. 2. Azt nem habahurgyasággal, notás alá s. fel valo vonogalással, berbetelés-sel, hanem szép halkal, világoson mondotta: *Ez az én testem, Ez az én vérem. &c.*

II.

Honnan próbáld meg, hogy mind a' kenyérrel s. mind pedig az borral egyszerű s. mind élnünk kellesek az Szent Vatsorában? Az Pápisták ellen, a' kik az együgyű kösséget az bortól meg fosztyák.

F. Az Sz. Vatsorának szereztetéséből 1. Mert az Christus nem tsak egygikkel, nem tsak kenyérrel tudniillik, hanem egyszerű s. mind kenyérrel és borral élt. Mert *Az mi Urunk Jésus Christus az étéséka mellyen el ároltaték, vőtte az kenyéret hála-kot adott meg szegte és mondott: Ez az én testem &c.* Hasznalatosképpé
az po.

az pohárt is minckutánna vatsorált volna mondván; Ez pohár Uj Testamentum az én vérem által. &c.

2. Vévén az pohárt az Christus, és hálákat adván, adá nekik, mondván. Igyatok ebből mindnyájon; Ha minden hiveknek innyokkal abból az pohárból, tehát a' Pap rosszszul tselekízi hogy ő csak egyedül iszik mások is attól rosszszul fosztatnak meg.

III

Honnan próbáld meg hogy az Sz. ét Vatsorában közönséges kenyérrel kellessék élni; nem amaz pénz formára tsinált, keresztfő formára nyomtatott igen vékony kenyérrel.

A' Pápi-

Az Sz. Vatsorának ízereztetése. 1. A' Christus abban az Vatsorában vőtte az kenyeret; tudni illik az közönséges kenyeret; és ételt, az minémű abban az Vatsorában előtétetett vala; mely akkor az húsvétnak innepiért pogátsa vala, de mind az által ugyan kovászos.

2. Ha

2. Ha az Szent Vatsorában közönséges borral élnek, tehát kenyérrel is azzal kelélni; de az az első igaz azért ez is az utolsó.

IV.

Honnan próbáld meg, hogy az kenyérnek meg törtetése szükséges, és az szent vatsorában nem is helyesen hadgyák el? Az Pápisták és Luth. ellen

F. Az Sz. Vatsorának sz. részte-
tésiből 1. Az Christus vévén az ken-
nyeret meg törté. és adta tanítványi-
nak: Azért az Anya tizenegyház-
béli szolgák is az Sz. Vatsorában
lévő kenyeret meg török. 2. Az
Christus a' meg tört kenyeret ki-
adván ezt mondotta, *Ez az én te-
stem, mely ti érettetek meg törtetik.* Ha
azért az Christusnak rendeléséből
az kenyérnek meg szegése az Sz.
Vatsorában valamit jegyez, tehát
azt el hadni nem kell. de az kenyér-
nek meg szegése avagy meg törté-
se, jegyzi az Christus testinek meg
törtet-

tőrettetésit, (az az) meg feszítetést, halálát. &c. Mert a' miképpen ostorozásokkal, tövissekkal, szegekkel és lántsával meg tőrette-tett és szaggattatott az Christus teste, így az halál által az Lélek az ő testtől el vált és mint egy el tőretett. Azért az Sz: Vatsorában annak emlékezetire, az kenyérnek meg tőrésit el hadni né kell.

V.

Honnan próbáld meg, hogy az Sz: Vatsorában nem valami meg-ázott, hanem száraz kenyérrel kell élni? Az Pápisták ellen, a' kik az ostyát meg törvénegygyik részit az pohárba vetik és borral edgyütt észik és iszszák.

F. Az Sz: Vatsorának szereztetésiből. 1. Az Christusnak tseledetiből és példájából. Az Christus vőtte az kenyeret, meg-szegte és adta az ő tanítványinak hogy elsőben egyenek; osztán minekutánna vatsoráltanak volna, az

H pohárt

pohárt-is vőtte és adta nékik
 hogy igyanak. Azért az Sz: Vatsó-
 rában lévő kenyeret és bort nem
 elegyítette és zavarta űszve, hanem
 elsőben az száraz kenyeret adván,
 hogy azt meg őtték, kevés idővel
 az után adta az bort-is hogy igya-
 nak. 2. Az Christus adván a po-
 hárt-is az ű tanítványinak, mon-
 dott: *Ez az én Új Testámentumi*
vérem mely sokakért kiontatik, bűnök-
nek bocsánatjára. Annakokáért
 az Christus akarta az borral jelen-
 teni az ű vérit, mely testiből kion-
 tatott: Azért az bort is meg kell
 választani az kenyértől, mely az
 Christus testinek jegye.

VI.

Honnan próbáld meg, hogy azt az
szent jegyet, az kenyeret és az bort
babona nélkül kellesek el venni?

A' Pápisták ellen, kik azokat ke-
 zekben nem adgyák, hanem az le-
 térdeplet embereknek szájokban
 tolyyák;

tollyák; és az kenyeret szájoknak
melegségivel s nedvességivel meg
olvasztván le nyelik, nem rágják
és nem észik meg; az pohárban
maradot bort pedig ki nyallják.
s-az többi:

F. Az Ur Vatsorájának szereztetéséből. 1. Az Christus nyujtván az kenyeret, mondott, *Vegyétek, egyétek* kézzel kellett azért venni az kenyeret és szájjal enni. De mimodon kellett enni? Bizonyára nem egészen kellett le nyelni, hanem elsőben fogokkal meg kellett rágni és annak utánna az gyomorban által borsátani. 2. Az Christus vévén az pohárt, adá nekik, nem szájokban hanem kezekben: mondván, *Igyatok ebből Minden* nyájon, nem mondgya hogy egyen egygyen igyatok egészen beölle, avagy minden tseppeket nyalljatok ki. 3. Az kenyeret és az bort az le telepedett tanítványok

h 2

nyok nem az le-térdeplettek vet-
ték. VII.

Honnan próbáld meg hogy az Sz: Vatsorában lévő kenyér és bor, Christus testivé és vérivé nem változik; hanem annak jegye és petséi? Az Pápistáknak által változtatások ellen.

F. 1. Az Sz: Vatsorának szereltetéséből. 1. Nem mondgya az a' Christus hogy, *ez léfzen az én testem*, avagy ez kenyér az én testem, *mé változik*; hanem, *Ez az én testem*. De mimodon? Nem tulajdonképpen, hanem a' menyiben az Christus testinek jegye és emlékezetes záloga: a' miképpen mondgya az Christus, *Ezt tselekedgyétek az én emlékezetemre*. 2. Az Christus Sz: Lukáts és Sz: Pál írása szerint az pohár felől azt mondgya, *Hogy, Ez pohár Új Testamentum az én vérem által*. A' miképpen az pohár mondatik Testamentumnak, azonkép-

azonképpen mondatik az kenyér,
Christus testinek és a' bor az Ő vé-
rinek. De a' pohár, avagy az po-
hárban valo bor, nem változik
Testamentummá, hanem azt jed-
zi, és meg persérli. Azért a' ke-
nyér sem változik Christus testivé,
sem a' bor vérivé, hanem azt jed-
zi és meg persérli.

II. Az Apostoli Credóból, melyben
azt valljuk, hogy az Christus teste
formáltatott és születtetett Szűz
Máriától. nem az Sz: Vatsorában
lévő kenyérből. De hogyha az S:
Vatsorában lévő kenyérből és
borból lenne is az Christus teste,
az hitnek ágazatiban úgy kellene
mondani, hogy az Christus rész-
szerént születtetett szűz Máriától,
rész szerént pedig formáltatott az
Szent Vatsorában lévő kenyérből
és borból. 2. Az Christus immár
lőtt és születtetett Szűz Máriától;
azért nem szükség hogy ujjonnan
h 3 legyen

légyen kenyérből. 3. Az Christus teste, most az égben vagyon, s-ott is marad az itéletig: Azért most ez földön nintsen, sem [annál inkább] kenyérből nem formáltatik.

III. A' Mi Atyáknak negyedik kérésiből. *Az mi mindennapi kenyérünköt ad meg minékünk ma.* Az mindennapi kenyeret Istentől kérjük, melyből Isten és embert tsinálni akarni (mely lehetetlen) balgatagság volna. VIII.

Honnan próbáld meg hogy az Christusnak teste és vére valóságosképpen jelen nintsen az kenyérben és borbán, sem azzal sem pedig alatta nintsen, hanem annak csak jegye? Az Lutheránusok ellen:

F. 1. Az S. Vatsorának szereztetésiből, holott elsőben azt mondgya az Christus, hogy, *Ez az én testem ez az én vérem:* nem mondgya hogy ebben, vagy ezzel, avagy ez alatt vagyon az én testem; ebben, ezzel

ezzel és ez alatt vagyon az én vérem. 2. Az Christus adván az kenyeret hogy egyenek és az bort hogy igyanak, mond: *Ezt tselekedgyétek* (valamenyiszter ejenditek és valamenyiszter ijandgyátok) az én emlékezeremre: hozzá tévén ezt is az Sz: Pál, Mert valamenyiszter ejenditek ez kenyeret és ijandgyátok ezt a' pohárt, az Urnak halálát hirdessétek *miglen EL JÖVEND.* Ha az Christusnak teste és vére valóságosképpen jelen volna, az kenyérben és borban, avagy véle avagy alatta, nem kellene ōrölla meg emlékeznünk. Mert nem az jelenvalokrol, hanem az távulvalokrol részünk emlékezerett.

II. Az Apostoli Credóból, hollott azt vallyuk, hogy az Christus teste fel-ment *menyégben* és ott lé-szen mind addig, *miglen el-jövend* *ilni eleveneket és holtakat.* Ha azért az Christus teste most az égben va-

gyon's-ott is/ léfzen az utolsó na-
pig, tehát most az földön mintsen
az Szent Vatsorában lévő kenyér-
ben és borban, avagy véle, avagy
álatta. IX.

Honnan próbálsz meg, hogy az Szt.
Vatsorában lévő szókat nem mind tú-
lajdonképpen kelleffék érteni, hanem
némielyleket hasonlatosság szerént is?
Ugyan az Pápisták és Lutheránus
fok ellen.

F. Az Szent Vatsorának szere-
tetéből. Holott, elsőben az pohár
Christus verinek lenni mondatik;
De az poháron, az ellenkező felek
nek is vallástételek szerént nem,
maga az pohár, hanem az bor ér-
terik, per *Metonymiam subjecti pro*
Adjuncto (a' mint az Rhetoricu-
fok szoktak szólni.) 2. Szt Máth.
és Szent Márknak irások szerént,
az Pohár mondatik Christus Új
Testamentumivérinek: Szt Lu-
káts és S. Pál irások szerént mon-
datik az

datik az Pohár Uj Testamentum-
nak az Christus vériben. Ha az mi
ellenkezőink amaz első szollást
tulajdonképpen valónak lenni ál-
lattyák is, de szükségesképpen a-
vagy csak ez utolsót hasonlatosság
szerént valónak lenni állatniok kel.
3. Azt mondgyuk hogy az Chri-
stus teste éretünk adatott, tudni-
illik halálra, *per Synecdochen* (a'
mint mondani szokták) értelem
foglaló mód szerént; meg törtet-
tett, nem tulajdonképpen, hanem
hasonlatosság szerént, az meg fe-
szítés és a' halál által [mint fellyeb
az negyedik kérdésben meg látha-
tod] Az Christus vérinek ki ontása
felől is hasonlatosképpen kell ér-
teni. &c. X.

Honnan próbáld meg hogy az Chri-
stusnak testit és vérit, az Sz: Vatsorá-
ban nem testiképpen testi szájunkkal,
hanem lelkiképpen lelki szánkka-
l az hitnek szájával vészszük? Ugyan
azok ellen. h 5 1. Az

1. A' Sz: Vatsorának szereztetéséből. Elsőben, Az Ur Vatsorájában lévő kenyér és bor felől mondatik: *Vegyétek, egyétek és igyatok* tudni illik természet szerint. A' Christus teste, és vére felől pedig: *Ezt tselekedgyétek az én emlékezetemre.* De az az emlékezés nem testiképpen lészen ételnek és italnak gyakorláiában; hanem lelki-képpen arról elmélkedvén. Sokban is külömböznék pedig (zájjal) enni, és ugyan szájjal hirdetni, dicsérni; a. Azt mondgya a' Christus, *Ez az én testem mely ti érettetek adatik*, az az, a' menyiben ti érettetek halálra adattatik: *Ez az én IIj Testámentumi vérem, mely sokakért kiontatik*, az az, a' menyiben kiontatik; Az Szent Vatsorában annak okáért vészszük az Christus testit, nem úgy mint meg dicsőített testet, a' minémű most az égben ülén az Istennek jobján, hanem mint

nem mint meg holt testet, a' minémű régen vólt, midőn meg fészire tennék. Az ő vérit-is, nem úgy mint meg dútsóult vért, a' minémű most az meg dírsóitetett testben lévő ereken vagyon, hanem ugymint ki omlott vért, a' minémű volt régen az meg holt testben lévő ereken kívül. Hogy hogy ennök tehát avagy innok testiképpé azt a' mi most nintsen, hanem régen volt olyan a' minéműt minénkünk mostan ennünk és innunk kell. Azért meg engedtetik, hogy az Christusnak régen meg holt testit lelkiképpen vészszük az Szent Vatsorában, és az ő régen ki ontott vérit, igaz hit által. Melynek mind az elmúlt dolgok s mind az követezendők mindenek úgy tetezenek mint jelen valok; Sz: Pál mondása szerént Sidokhoz írt lev. 11 dik rész az 1. ýben.

11. Az Apostoli Credóból; holott hiszszük

hiszszüks-vallyuk, hogy az Christus teste szerént fel ment az égbé, és ott léssen, miglen eljövendítél-mi eleveneket és holtakat. Ha az Christus teste és vére immár most az földön nintsen, tehát bizonyára azt senki az Sz: Vatsorában testi-képpen nem eheti és nem ihattya.

III. Az Mi Atyánknak 4dik kérésből, *Az mi mindennapi kenye-rünköt ad meg &c.* mint fellyeb az hetedik kérdésnek 3dik résziből meg láthatod.

XI.

Honnan próbáld meg, hogy az Sz: Vatsorában levő kenyeret és bort mindenek vészik ugyan, (a' kik oda járulnak) de az Christus testit és vérit csak egyedül az hivek? Ugyan azok ellé.

F. Az Sz: Vatsorának szerezte-tésből. 1. Ez az én testem, mely ti érettetek meg-tőrettetik. Imez szok, ti érettetek, hív sziveket kívának, és tartoznak egyedül az hivekre.

vekre. 2. Az Christusnak vére ki-
ontatott, nem mindenkért, ha-
nem sokakért, bűnöknek bocsá-
nattyára. Imez szok azért sokakért
egyedül az hivek felől értetnek.

XII.

Honnan próbáld meg, hogy az Sz:
Vatsorának élésével, az mi bűneinknek
bocsánatját, és az Christus érdemi-
vel keresett életet jelenttyük és petsétellyük
meg, tsak magában semmit nem hasz-
nál, mellyért nem is volna szükség, a'
menyiben tudniillik az, tsak kenyér és
bor, hanem az menyiben az Christus
hozzánk való jo teteményinek jegye és
petséti? Az Pápisták ellen &c.

mint fellyebb az Sácramen-
tumokrol közön: az első
kérdésben.

F. 1. Az Sz: Vatsorának szerez-
terésiből. 1. Nem az Sz: Vatsorá-
ban lévő kenyeret, hanem az Chri-
stus testit mondgyuk hogy éret-
tünk adatott halálra, az mi telke-
inknek

ánknek idvősségire. Azért nem az kenyér, hanem az kenyérrel ábrázoltatott Christus teste használ az idvősségre. 2. Nem az pohár avagbor, hanem az Christus vére ontatott ki az bűnöknek borsánattyára. Azért nem az Sz: Vatsorában lévő bor, hanem az borral jelenített Christusnak vére szerez mienkünk idvősséget.

Ezokáért az Christus teste és vére egyáltalában az idvősségre szükségesekek, ugy mint az idvősségnek érdemlő oka, melytől ha ki meg fosztatik, szükséges képpen és kényszerűség alatt el kel kárhozni. A' kenyér pedig és a' bor, csak némű némű dolgokra nézve szükségesekek, ugy mint kik az Christus testinek meg-tőrettetésivel és vérinek ki-ontásával szerzett kegyelemnek jegyei és petséti, mellyektől való meg-fosztatás nem, hanem azoknak meg-utálása és meg-vetése kár-

se kárhoztartya az embert.

II. Az Apostoli Credóból, melyben, hiszem bűnömnek borsánat-tyát és az örök életet; tudniillik mellyet az Christus az ő testének meg-tőrtetésével és véreinek ki-ontásával szerzett. Azért azt nem kérem az Sz: Vatsorával való élés által, hanem az által tsak meg erő-sítem.

XIII.

Honnan próbálsz meg, hogy az Sz: Vatsorával nem tsak az Papnak kell egyedül élni?

Az Pápi-
rák ellen.

E Az S. Vatsorának szereztetéséből melyben, mind annak adójáról, az az ki szolgáltatójáról, s mind pedig annak el-vévőiről valgyon emlekezett. Azért tsak egyedül az Pap rosztul véli azt, tsak nézvén azt a' többi.

XIV.

Honnan próbálsz meg, hogy ne légyünk arra szükségesképpen kötelesek, hogy az Sz: Vatsorával tsak dél előtt kellesek

kelleßék élnünk, mint ha dél után szin-
tén ugy nem lehetne?

Az pápi-
sták ellen

F. Az Sz: Vatsorának szerezte-
tésiből. 1. Ez a' szent Sácramen-
tom neveztetik Vatsorának: azért
azzal estve éltenék.

2. A' mi Urunk Jésus Christus az
étczaka, mellyen elárultatott vőtte
az kenyeret &c. Ha az Christus est-
ve és étczaka vőtte az kenyeret,
tehát szabad nekünk az napnak
akár mellyik résziben vennünk,
az mint az alkalmatosság hozza.

XV.

Honnan czáfolod ezt meg, hogy Ol-
tároknak, nappal égő viasz-gyertyák-
nak, és kiválíképpen. valóformára for-
máltatott pohároknak szükségesképpen
lennie ne kelleßék?

A' Pápi. F. Az Sz: Vatsorának szerezte-
tésiből. 1. Az Christus az Sz: Va-
tsorát celebrálta nem az oltáron
hanem az asztalon. 2. Gyertyát
étczak gyujtott, szükségben; az-
ért nap-

ért nappal gyujtani tiszteletnek
okaért nem kell. 3. Az Christus
vött olyan pohárt a' minémű az
vatsoráló háznál adtanak: azért
semmit az nem árt akarminémű
formájus-matériából való pohár
légyen az, tsak légyen.

XVI.

*Honnan czafolod meg az misseben
levő áldozatot, melyben azt költik;
hogy az kenyérnek és bornak szine a-
latt, az mi bűneinkért az Christus ál-
doztatik vérnek ki ontása-nélkül és
adattatik az Atyának?*

A' Pápi-
sták ellé

E. i. Az S: Vatsorának szerez-
tetésiből. i. Az Christus a' kenye-
ret nem adta és nem ajánlotta az
Atyának, hanem vötte és meg áld-
ván meg szegte, és az ő tanítvá-
nyinak adván meg enni porontsol-
lya. Az Christus az bort nem adta
az Atyának hanem vötte és hálá-
kot adván adta az őtanítványinak,
porontsolván nekik hogy meg i-
gyák

gyák Azért az S: Vatsora nem változhatik áldozattá, nem is kell által változni. 2. Az Christus azt mondgya: *Ez az én Új Testámentomi vérem, mely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatjára.* Azért nem jo az bűnből való meg tisztulásra, az vérnélkül való áldozat (a minéműnek lenni az Misében való áldozatot mondgyák) mely nagyon vérnek ki ontása nélkül.

II. Az Apostoli Credóból, hőtött hiszszük, hogy az Christus szenvedett, meg feszítetett, meg holt: azért Papok által ki szolgáltatott második avagy viczé szenvedés nélkül nem iszük ölködjünk, sem meg feszítés se halál nélkül; Nem hiszszük hogy az Pap az Christust meg feszíti minden nap, hanem hiszszük hogy önnön maga az Christus szenvedett meg feszítetett meg holt.

XVII.

Honnan próbáld meg hogy az Sz:
Vatsorával való élés csak egyedül az
élőknek használ, nem az holtaknak-is?

Az Pápisták ellen, kik az
holtakért Missét szol-
gáltatnak.

F. Az S: Vatsorának szerezte-
télből. 1. Az Christus azt mond-
gya: Vegyétek egyétek, ez az én testem
mely ti érettetek adattatik etc. Nem
mondgya hogy egyétek az holtak-
ért s igyátok az holtakért, hanem
ti érettetek. 2. A' Christus ezt
mondgya: Ezt tegyétek az én emle-
kezetemre; Sz: Pál is; Valamenyiszor
ejenditek és ijandgyátok az Urnak ha-
lálát hirdessétek. De ez nem az hol-
takra hanem az élőkre néz és szol-
gál az gyenge hitnek meg erősíté-
sire, mely az élőkben erősítetik
meg nem az meg holtakban.

XVIII.

Honnan próbáld meg hogy az Sz:
i 2 Vatsorá-

*Vatsorában lévő kenyeret ne kelleffék
fel emelni szerént szerte hordozni, i-
mádni, és fel tartani?*

A' Pápi.
sták ellē

F. I. Az Sz: Vatsorának szerez-
tetésiből. Mert az Christus nem
emelte fel, széllyel nem hordozta,
hanem adta nékik hogy egyenek.
Nem mondgya ismét az Christus
hogy tartsátok avagy mutassátok
fel, hordozzátok széllel, imádgya-
tok; hanem vegyétek egyétek, ezt
tselekedgyétek az én emlékeze-
temre.

II. Az Apostoli Credóból. Hi-
szünk Jésus Christusban Istennek
egygyetlen egyszülött Fiában, né
az meg szenteltetett Ostyában.
Azért nem-is az Ostyát hanem az
Christust ő magát az Istennek Fiát
imádgjuk.

III. Az Mi Atyánkbol, holott
Christus Urunk azt porontsollya,
hogy, hijuk segítségül az *Mi Atyán-
kot* (holott az Atyának nevezetén
mind a'

mind a' három személy érterik)
ki az menyégben vagyon; nem az
oltáron meg szenteltetett ostyát,
mellyet az misés Pap hordoz az
magától tsinált ég alatt.

Az

BELSŐ-HIVATALROL

I.

Honnan próbáld meg hogy nem tsak
külső hanem belső hivatal is vagyon;
az az, Isten nem tsak külsőképpen hív
minket az ő igéje és Sácramentomi ál-
tal az hitre, meg térésre és az jo tsele-
kedetre; hanem belsőképpen is adgya
minékünk az ő kegyelmit, mely által
hibesünk, meg térhesünk, és jo tsele-
kedhesünk Az Pélágiánusok, Ar-
min. és Pápisták ellen.

F. 1. Az Tiz parantsolatból és
az Mi-Atyánkból egyszer s mind.
Az Tiz porontsolatokban az Isten
azokat porontsollya mellyeket
mi tőlünk kíván hogy tseleked-
gyünk. Az Mi-Atyánkban kérjük
az Isten-

az Iſtē ōl az ō kegyelmit, melj által
 tselekednellsük megazt, mellyet
 mi tőlünk tselekedni kíván, mi-
 dőn ezt kérjük, hogj szētelteſſék
 meg az ō neve; Legjen az ō akarat-
 tya, a' mint menyben ugy itt e' föl-
 dőn-is. Azért nē tsak külfő hanem
 belő hivalat-is vagyon.

2. Az keresztlégnek szerezte-
 ſből, holot mīdenik hivalat ōzve
 foglaltatik. a' külfő hivalat vagj ō-
 imez szokbā. Menyetek el, tanitsa-
 tok minden nemzetiégeket, és ke-
 resztellyetek; Mert az külfő hiva-
 tal leſzen az külfő érzékenyiegek
 által, mind az Iſtennek igije s mind
 peng az Sácramentumok által.
 Az belő hivalat vagyon imez ſok
 ban: Keresztellyetek ōket Aryá-
 nak Fiunak és Sz: Léleknek nevi-
 ben: az az, erőltsetek meg ō ben-
 nek többi közőit az Sz: Léleknek
 ujja- (zülő kegyelmit-is; mely az
 eredendő romlottságot naponkint
 mind

mind inkább inkább el-törli és az,
hitnek s kegyességnek gyakorlá-
sára erőt szolgáltat. Hiv azért az
Isten nem csak külsőképpen hanem
belsőképpen is.

II.

*Honnan próbáld meg, hogy az külső
hivatal nem elég az mi megterésünk-
re; sőt semmit nem használ, hanem* *Ugyan*
ha az belső hivatal is bőszá járuland? *azok el-*
len.

F. Az Keresztyéni vallásnak u-
gyan részeiből; olyan módon.

1. Az Tíz parontsolarokból és
az Mi Atyánkból.

Az Isten az Tíz parontsolarok-
ban nem csak parontsollya azokat
a' mellyeket mi töllünk tseleked-
ni kíván; hanem az *Mi Atyánkban*
egyszer s-mind meg-is tanít min-
ket az ō kegyelminek kérésire,
mely kegyelem által segítettvén
azokat meg tselekedhesük. Ha
ennélkül az kegyelem-nélkül csak
egyedül az külső hivatalra térhet-
i 4 nének

nénk és mehetnénk, tehát az Tízporontsolat és annak hirdetéle elég lenne minélünk, nem is volna szükség annak felette könyörögnünk, és ezt kérnünk, *Szenteljelek te neved, jöjön te országod, Légyen te akaratod.*

II Az Keresztiségnek szereztetéséből; holott az Christus nem csak azt mondgya, hogy *Tanítsatik, Kereszteljetek*; hanem azt is, hogy *Kereszteljetek* az Sz: Léleknek nevében, az az, nem csak azt akarja hogy az Evangyeliurnak praedikáltatása és az Sacramentumoknak kiszolgáltatása által hivatalának az emberek az hitre és a megtérésre; hanem azt is akarja hogy az Keresztiség által bizonyosokká tétetessenek az Sz: Léleknek belső tselekedeti és segítője felől, mely által hiheessenek és megtérhessenek. *III.*

Honnan próbáld meg, hogy az embernek

bernek meg térése nem az embernek szabad akarattól avagy abból származott erőtől függ; hanem egyedül az Istennek mi bennünk hathatos- Ugyá a-
képpen munkálkodo kegyelmitől? zok el.

F. 1. Hogy az embernek akarata meg-veszett és meg romlott, és hogy az szabad akaratból származott erők az jora tellyességgel alkotmatlanok légyenek; fellyel Az Bűnről tört harmadik kérdésben, és az Szabad akaratról tört első kérdésben, meg-probáltuk melyből szükségesképpen következik-hogy az ember ō magától tsak, sē meg nem térhet, sem az meg térés re magát el nem készítheti. Melyről ott lás többet.

2. Az Isten az egyedül, a' ki az külfő hivatal által, belsőképpē hja és mint egy magához vonza az embert (elméjit meg-világosítvā, akarattját fel indítván) hogy ō hozzá mennyen, mellyet meg-probálok. i s I. Az

I. Az Apostoli Credóból. *Híszek Sz: Lélekben*, az az, mind a' ki magában szent, mind az ki az elváltatottakat meg szenteli, ujja szüli és meg téríti.

II. Az Uri könyörgésnek (a' *Mi Atyánk*nak első 2dik 3dik kéréseiből. Az Isten az a' kitől kérni, kel, és a' kitől adatik az kegyel, mely által meg szentelhetjük az Ő nevir, mely által az Ő országába lehetünk, és a' mely által az Ő akaratját tselekedhetjük.

III. A' Keresztiegből. Az Keresztiség az, mely jegyzi és megpecsétli mi bennünk az ujja születésnek kegyelmit, mely az Szent Lélek: Ől függ.

IV.

Honnan próbáld meg, hogy ez belső hivatalnak idvösséges kegyelme tsak egyedül az elváltatottaké, nem pedig

Ugyā a' öszvességgel minden embereké?

azok ellé

F. Az Apostoli Credóból, mely
ben eztis

ben ezt is vallom: *Hiszem az szent egyházat*, az az, *Hiszem* hogy az választottaknak bizonyos gyűlekezetek vagyon, kik egyedül megízenteltetnek az Szent Léleknek benne munkálkodo kegyelme által, a' többi annélkül maradván.

V.

Honnan próbálsz meg, hogy az Sz. Léleknek ez kegyelme ellen senki nem állhat?

F. 1. Az Első Porontsolatból.

Ugyá az ok ellen

En vagyok az te Urad Istened; ki kihoztaalak tégedet Egyiptomból az szolgálatnak házából. A' miképpen Isté az Izrael népit hatalmason ki hozta az testi szolgálatnak házából, ugyanígy minket is az lelki szolgálatnak házából hatalmason ki hoz, senki ellen nem állván, ellent benne nem tartván. Mert azok az tíz porontsolatban lévő testi dolgok, és Istennek testi képpen való jó tételményi ábrázolói voltak a' lelkieknek, s. azok most is.

2. Az

2. Az Apostoli Credóból; *Hiszek a' Mindenható Atya Istenben, menynek földnek teremőjében.* Ha az Iste mindenható, tehát a' kiket akar meg térít, senki ellené nem álván.

A' teremtetett állat az Ő teremtetésinek semmi megbántodására nem lehet; azért az Ő ujjá teremtetésinek avagy ujjá (zülettetés)nek is ellené nem állhat.

3. Az Mi Atyánkból, melyben minek uránna kérem az Istennek kegyelmit, mely által, *Szenteltessék meg az ő neve, jöjön el az ő országa, legyen meg az ő akarattya* azt végezetre így rekesztem bé; Mert riéd az ország az hatalom és a' ditsőség mind örökké Amen. mint ha mődanák; Te hatalmas vagy a' ki ezeket meg tselekedheted, és senki tégedet tselekedetedbé meg nem gátolhat.

Az

MEG IG AZULASROL

I.

Honnan próbáld, hogy az ember engedelmeskedül hit által idvezül, tsupán csak az Istennek irgalmaságából az Christusnak érdemiért; nem jó tselekedetekért; sem az maga tulajdon érdemiért? A' Pápi:

Ez Kérdésnek négy ágai vadnak sták ellen mellyeket külön külön kell meg próbálnunk.

1. Hogy mi tsupán csak az Istennek irgalmaságából igazulunk meg, meg próbálom, 1. Rész avagy ág.

1. Az Tízporontsolatból. 1. Az második porontsolatból, holott láttuk hogy minden jó tétemény származik az Istennek irgalmaságából, midőn ezt mondgya; *Es irgalmaságot tselekezzem ezer izig azokkal a' kik engemet szeretnek: &c.* (melyről a' negyedik részben többet láthacz)

2. Az Ötödik parantsolatból. holott

holott az Istennek jó téteményi-
nek illyé igireti adatratainak előnk-
ben; *Hogy hosszú ideig ély az földön
milyet a' te Urad Istened ad te neked.*
Az Canaán földé a' ményei Cana-
ánnak (az Örök életnek) ábrázoló
példája, *τύπος*, azért az miképpen
az, ugy ez is Isten ajándékából való.
Hapenig ajándék tehát kegyelem-
ből való; mert mindé ajándék ke-
gyelemből való, és ingyen adatik.

II. Az Apostoli Credoból, és az
Mi- Atyánkból: holott, 1. Hízzünk az
Istenben és Őtet hívjuk *mi Atyánk-
nak*. De az Atyának nevezeti ke-
gyelemből és irgalmasságból: va-
lo: azért, valamink attól az *mi A-
tyánktól* vagy on, azt mind kegye-
lemből vészszük ō tőle. (Lásd az
harmadik részben]

2. *Hízzszük és kérjük a' mi bűneink-
nek bocsánatját Istentől.* Ha az *mi
bűneinket* az Isten bocsátja meg
szükség hogy az *mi* meg igazulá-
sunk

funk (melynek nagyobb része az
bűnből való meg szabadulás) in-
gyen és kegyelemből való legyen;
Mert ahula' bűn bocsánat ott az
kegyelem. Hozzá tévén ezt hogy
azt az Istentől kérjük és könyör-
gés által nyerjük meg.

III. Az Kereszttségnek szerezté-
tésből; holott, Keresztelkedünk
az Atyának neviben is az az, az
Atyának kegyelmiben és irgalmas
ságában, a' ki rajtunk könyörülvén
az Ő Fia minékünk küldötte, és
adta meg váltsoul.

II. *Mitsak az Christusnak elég té- 2. Rész.*
reléért és érdemiért igazítatunk meg,
mellyet meg próbálok.

I. Az Apostoli Credóból, mely-
ben azt vallyuk, hogy az Christus
szenvedett, meg feszítet, meg holt,
de nem magáért, avagy az maga-
bűneiért (mellyek Ő benne nem is
voltanak) hanem mi érettünk és
az mi bűneinkért; Azért az Ő elég-
tétele

tétele által szabadulunk és igazis-
tunk meg.

II. Az Kereszttségnek szereztetéséből. Mert, Keresztelkedünk az Fiúnak nevében. is, az az. Keresztelkedünk az ő vérben. is, mely által oly bizonyosan meg tisztítunk az mi bűneinkből, mint miként szoképpen az vizzel megmosatunk. Azért az Christuskak véres érdeme által bocsáttatnak meg az mi bűneink.

III. Az Sz. Vátsorának szerzetéséből, holott azt mondgya az Christus: *Ez az én testem mely ti éretetek meg törettek, Ez az én új Testamentumi vérem mely sokakért kiöntatik, bűnöknek bocsánattyára.* Annak okáért az Christus elégtétele és érdeme által nyertük tehát meg az mi bűneinknek bocsánattyát.

3. Rész.

III. Csak egyedül az hit az meg igazuláfra való eszköz, mely által az isten

az Istennek kegyelmit és az Christusnak érdemét meg fogjuk, s magunkra szabjuk; mellyet meg próbálunk.

I. Az Apostoli Credóból, imez szokban; *Hízek az Atya Istenben; Hízek az Jéhus Christusbán; hiszem bűnöm bocsánatját; hiszem az örök életet mintha mondanám; Az Atyának kegyelme az Jéhus Christus és az Ő szenvedése, halála és megváltása, s abból származott bűnök bocsánatja, és az Örök élet, más módon nem nyílnék, hanem ha hízek, más eszköz által mondom azokat meg nem foghatom és magamra nem szabhatom, hanem hit által.*

II. Az Kereszttségnek szereztetéséből, imez szokban; *A ki hiend és meg keresztelkedendik, idvőzül, a ki pedig nem hiend el kárhozik. Azért az hit az mely az Atyától adattott és az Christustól nyert idvőség*

séget elveszi; A' Kereszttség azt csak meg erőssíti: mint fellyeb-is az Keresztlégről való negyedik kérdésben meg-mondottam. Ezek is a' melyeket itt az meg igazulárol mondunk, tartoznak az következő helyre az Hitről való 4dik kérdésre.

4dik Rész. IV. Hogy senki jótselekedetek által és tulajdon maga érdemiből meg nem igazulhat, meg próbáló;

Az Keresztényi vallásnak minden részeiből.

1. Az Tíz Porontsolatból. Azok közül pedig. 1. Az második Porontsolatból. *En Jéhova, a' te Istened irgalmasságot tselekeszem ezet iziglen azokkal a' kik engemet szeretnek, és az én porontsolatimot meg-tartják. Ihol, irgalmasságot tselekeszik az Ur azokkal, a' kik őtet szeretik, és az ő porontsolatit megtartják tehát semmit nem érdemlenek; Meg fizeti ugyan az Isten*

az ke-

az kegyességet, de kegyelemből;
 irgalmasságból nem érdemből.

2. Az ötödik Porontsolatból.
 Az Örök élet, mint az Canaán
 földcis az Istennek ajándékából
 vagyon; azért nem érdemből:
 (mint fellyebb az első részben
 meg mondotam)

II. Az Apostoli Credóból. *Hisz-*
zek az Jésus Christusban, a' ki szen-
vedett. &c. Ha az Christus én ére-
 tem szenvedett, az magam szenve-
 désire és érdememre semmi szük-
 ségem nékem nintsen, hanem ha
 az Christus tökéletes Meg válto-
 nem léssen; mellyet mondani, s-
 annál inkább hinni balgatagság.

2. *Hiszem az bűnök borsána-*
zát és az örök életet. Ha *hiszem*, te-
 hát nem munkálodom, s. nem ér-
 demlem, mert a' hit az kegyelmet
 fel térszi az tselekedetett ki rekesz-
 ti; és másét nem az maga érdemét
 szabja önnön magára. Ha az Isten-
 k 2 től meg

től meg-botsátatnak az bűnők.
 tehát én azokért nem fizetek, sem
 az magam tulajdó érdemivel azo-
 kor el nem törlöm. Az örök élet
 nem az jó tselekedetekből szármá-
 zott érdemnek, hanem az bűnők-
 nek botsánattyának vettetett alá-
 ja: mint ha mondanám; hiszem
 az örök életet, de nem az magam
 érdemiért, hanem az én bűneim-
 nek ingyen való botsánattyáért
 adando örök életet. Sohult az
 jó tselekedetből való érdemnek
 jutalmát nem hiszem; hanem az
 örök életet azt sem másképpen, ha-
 nem az bűnőknek ingyen való bo-
 tsánattyá által.

III. Az Apostoli Credóból, ho-
 lott azt valljuk, hogy hiszek az A-
 tyá Isténben. A Mi Atyánkban, holot-
 azt mondom, hogy A Mi Atyánk ki-
 vagy menyégben. A kereszteseknek
 szerezeteiből, holott azt poron-
 tsollya az Christus, hogy keresztre
 kedgyünk

kedgyünk az Atyának *nevében*. Ha az Isten az mi Atyánk, tehát ő tőle semmit nem érdemünk, hanem valamit ő tőle vettünk, mind kegyelemből nem érdemből vettük. Mert az Szülék az ő gyermekekre szabad akarat szerént viselkedett gondott. Így az Isten az ő jóvaiból mi réánk gondot visel, minden mi érdemünk nélkül. A' Fiak az Atyától maradt örökséget bírják, úgy mi az örök életet bírjuk, de nem úgy mint mi érdemünkkel nyert, hanem mint az mi mennyei Atyánktól az Christus Jéhusban való kegyelemből készített örökséget.

IV Az Mi-Atyánkból. 1. Az negyedik kérésből. *A' mi mindennapi kenyerünket adgyad nekünk ma.* Ha csak egy falat kenyeret sem érdemünk, hanem azt minden nap az Istenről kérni kényszerítünk, tehát sokkal inkább nem érdemünk, hanem az Isten kegyelme által.

lyűk az örök életért. 2. Az örök
 kérésből: *Botsásd meg az mi bűnein-*
ket &c. 1. Ha mindennap kérűnk
 kel bűnűnk bocsánatját, tehát
 mindennapis vétkezűnk. Ha min-
 den nap vétkezűnk, tehát az mi jo-
 tselkedetink avagy tsak semmik
 avagy nem iőkélletsek: minek-
 okáért semmit nem érdemlenék.
 Ha mindennap vétkezűnk, mindē
 nap is őregbittűk adosságinkot;
 Ha adosságinkot mindennap őreg-
 bittűk, tehát eleget sem tehe-
 tűnk, nem hogy Istennél valamit
 érdemlenénk. 2. Ha kérűnk kel
 bűnűnk bocsánatját; tehát mi
 nem fizethetűnk és az mi bűnein-
 kért eleget magűk nem tehetűnk.
 Ha nem fizethetűnk, tehát semitis
 nem érdemlűnk.

De itt illen ellenvetést tésznek:

Ell. vetés Ugy de, hozzá téfszűk ezt is,
 hogy, a' miképpen miis meg bocsátunk
 ellenűnk vétkezteknek. Azért az mi
 ellenűnk

ellenünk vétkeztekhez való engedel-
delmességünkkel láttatunk az Iste-
nek hozzánk való engedelmessé-
git avagy bűnünk bocsánattya ér-
demleni. **1.** Erre azt felelő, hogy,
a' miképpő nekünk az mi felebara-
tunknak ingyen kel meg-enged-
nünk elég tétel nélkül; ugy az I-
stenis ingyē kegyelemből bocsát-
tya meg az mi bűneinket, jollehet
az Christushnak elégtételiért, de
minden mi elégtételünk és tulaj-
don maguk érdemenélkül. **2.** Az-
zal, ha azt hozzá tészia az Christus,
nem arra tanit minket mit érdem-
lünk hanem mivel tartozunk, nem
arra tanit mondom, hogy azzal az
mi engedelmességünkkel az Isten-
nek hozzánk való engedelmessé-
git érdemelivük avagy érdemle-
nők, hanem hogy az Istennek hoz-
zánk való engedelmességiért tar-
tozzuk más felebarátunknak meg-
engedni. (Vessd őszve ezt az meg-
váltás-
k 4

vala (a)rol való harmadik kérdéssel)

V. Az Kereszttségnek szereztetéséből; 1. Az Kereszttség az lelki ujja (z)ületteté-
sünknek jegye, mely létszen az Sz. Lélek által; azért mi magunktól semmi jót nem tselekedhetünk. Ha semmit nem tselekedhetünk, tehát semmit is nem érdemlünk. 2. Az kereszt-
ségben azt tanollyuk, hogy az mi bűneink az Christu(nak) vére által töröltetnek el; azért mi magunkot az magunk tulajdon érdemünk által azokból ki nem tisztíthattuk. 3. Azt mondgya az Christus, hogy, *A ki hiend és meg keresztelkedendik idvőzül, a' ki pedig nem hiend, el kárhozik.* Nem mondgya pedig hogy a' ki munkálkodik, a' vagy a' ki meg érdemli, idvőzül; hanem a' ki hiend. Azért nem jótselekedetek, hanem hitnek általa szerezhettük meg az idvősséget.

VI. Az Sz. Vatsorának szerzetéséből.

terésből. Az Christus teste mi é-
retünk adattatott. A' Christus vére
sokakért kiöntatott, bűnöknek bocsánat-
tyára. Ha az Christus halála és ér-
deme által igazitattunk, legyen
meg, tehát nem tulajdon érde-
münkben igazulunk. Ha másnak
érdemenélkül szükölködünk, te-
hát az mi érdemünk semmit nem
használ.

De itt ez mondgyák:

Tehát az io tselekedetek sem-
mit nem használnak minek oká-
ért nem is kel jól tselekedni.
y Erre azt felelem, hogy, jor tse-
lekednünk igen is szükleges, hogy
mi magunkot az Isten előtt hálá-
datosoknak lenni meg mutassuk,
és hogy az által az Isten dicsősé-
sék. Annak felette, használnak is
az io tselekedetek, az mi gyenge-
hitűnknek meg erősítésre és az
mi idvősségünknek meg pertsétle-
sire, felebarátunknak hasznára és
épületire.

Ell. veta.

II.

Honnan próbáld meg, hogy nem az
hitnek méltóságából, és ereiből, hanem
az Istennek kegyelmiből és az Christus-
nak érdemiből igazítottunk meg?

A' Pápi-
stak és
Sociniá-
nusok
ellen.

F. I. Az Apostoli Credóból;
Hiszszük az Christus szenvedése
és halála által nyert bűnünk bocsá-
natyát. Az hit annakokáért nem
érdemel bűn bocsánatot, hanem
az Christus érdeme által nyert bo-
csánatot meg-fogja.

II. Az Mi Atyánkból, holott a'
ötödik kérdésben, az Istentől bű-
nünk bocsánatnyát kérjük. A' hit
azért azt nem érdemli, hanem azt
az Istennek kegyelmiből, ajándé-
kon vészi el. III.

Az. Pápi-
stak ellen

Honnan próbáld meg, hogy az Szé-
teknek is elégtételek által nem igazíta-
tunk meg, hanem egyedül az Christus
elégtétele által? IV.

F. Feltyeb az Christus Tisztiról
rött második kérdésben meg-pro-
báltam, ott lásd. IV.

IV.

Honnan próbáld meg hogy az Chri-
stusnak érdeme által, nem csak az bűn,
hanem annak büntetése is meg bocsát-
tatik, és azt Isten halálunk után az
Purgatorium tűzire nem halasztja?

Az pápi-
sták ellen

E. Meg próbáltam fellyebb az
Bűnnek büntetéséről való tractatusbā,
az első az ötödik kérdésben; az
utolsó pedig az harmadik és 4dik
kérdésekben. Ott látd.

Az

HÚTRÓL

Honnan próbáld meg, hogy az id. Obiectū
vezető hűtnek kiváltképpen való czél. fidei.

lyá, nem csak az Istennek igije közönse-
gesen: hanem az Istennek mi hozzánk
való kegyelmének az Christus Jéhusban
tört kiváltképpen való igireti.

A' Pápi-

E. I. az Apostoli Credóból, ho- sták ellen
lott azt vallom, hogy, hűzek nem
csak az Teremtő Istenben közönfé-
sen, hanem kiváltképpen is, az Jé-
sus Chri

in Christusban mi meg váltonkbán
 és az sz. Lélekben mi meg szentelünk-
 ben ismét bűnünk borsánattjár és az
 örök életért.

II. Az Mi-Artyámból, holott
 nem csak az Istennek közönfegy-
 kegyelmet kérem, hanem amaz ki-
 váltképpen való is, melyet az
 Christusban meg nyerünk, tudni
 illik, hogy jöjön mi hozzánk az ke-
 gyelemnek országa. hogy borsátassza-
 nak meg a' mi bűneink hogy, meg za-
 hadítsunk amaz gonosztól. s a' töb-
 bi. De mind azt s mind pedig ezt
 a' kegyelmet hitből kérem. Azért
 az én hitöm mindenikre tartozik.

III. Az keresztségből, mely az
 mi hitünköt, közönfegyesen nem
 csak az Istennek igjire vezérli, ha-
 nem kiváltképpen az Christus Jé-
 susban való kegyelemre. Mert az
 Keresztségnek vizivel jelentetik
 elsőben az Christusnak vére és ab-
 bol származott meg igazulásnak
 kegyelme,

kegyelme; annak utánna az Chri-
stusnak lelke, és abból származott
megszentelésnek kegyelme;

IV. Az Ur Varsorájából. Az S.
Varsorában lévő kenyér és bor,
jutattyák az mi hitünköt az Chri-
stusnak amaz kiváltképpen való
kegyelmire, melyből az ő teste mi
életünk meg törettetett, az ő vé-
re mi életünk ki ontatott bűnök-
nek bocsánattyára.

II.

Honnan próbálód az a meg, hogy az
hitben nem csak az dolognak jóvá ha-
gyása, avagy jóvallása, hanem annak
eszméret is vagyon; és hogy a' nem igaz
hit, midőn valaki hiszen, s' mi legyen
penig az a' mit hiszen nem tudja?

E Az Apostoli Credóból. Ime az
szóbol, Hiszek. Hinni bizonyára cē
annyét téfszen, mint nem tudni,
avagy eszméretlen dologgal meg-
egygyezni, hanem az meg esmért
dolgot jóvallani helylyin hadni.

Mett

A' Pápi-
sták ellé

Mert a' ki mit nem tud, mimodan
 hiszi? Midőn azért azt mondom,
Hiszek az Istenben, annyit rézen,
 mint ha mondanám, Tudom hogy
 Isten legyen, abban mindenekkel
 meg is egygyezek. 2. Nem csak azt
 mondom hogy *Hiszek*, hanem azt-
 is hozzá adom mit hiszek:
 ezokaért, az hit az dolognak tudá-
 sát feltézi, meg sem álhat edgyütt
 az tudatlansággal. Példának oka-
 ért. Nem csak azt mondom az A-
 postoli Credóban, hogy *hiszek az*
Istenben, hanem azt is mit hiszek
 Ő felőle, tudni illik, hogy egy Iste
 legyen, és hogy azon egy Isten há-
 rom személy, Atya, Fiu, és Szent
 Lélek; ismét hogy Ő mindenható,
 Menynék földnek teremője. &c.
 Sem nem csak azt mondom, hogy
Hiszek az Jésus Christusban, hanem
 azt is sok szokkal, mit hiszek Ő fe-
 lőle; hogy Ő Istennek egygetlen egy
 Fia, hogy mi Urunk, hogy Ő fogantató

Sz. Lélekiöl, született Szűz Máriától;
Szenyvedet Pontius Pilátus alatt, meg
feszítetett, megholt és eltemettetett,
le-szállott pokolra, harmadnapon fel tá-
madott halottaiból; fel ment az egek-
ben, ült az mindenható Atya Istennek
jobbjára, onnan eljövendő ítélni eleve-
neket és holtakat. Ha azért mind
ezeket nem tudnám, nem
mondhatnám, hogy Hiszek ha-
nem igazábban azt mondhat-
nám, hogy *Nem tudom*. Kíső-
da volna pedig az ki ilyen
vallás tételt el szenvedne? *Nem*
tudom az Istent, az mindenható
Atyát, menynek földnek teremő-
jét, *Nem tudom* a' Jézus Christust,
nem tudom hogy ő Istennek egy-
gyetlen egy Fia; &c. 3. *Nem mon-*
dom hogy hiszen az *Ecclesia*, mert
az engemet nem segítene; hanem
hiszek én; Az én dolgom ez: az
Anyaszentegyháznak hűti enge-
met meg nem igazitt, hanem az
én hű-

én hűtöm. Senki a' más ember hűtéből nem idvezül, hanem ki ki az magaébol idvezül és él.

II. Az *Mi Atyánkból*, holott azt kérem, hogy, *jöjön hozzám az Istennek országa*: az az, hogy többi közt, minden idvősféges dolgoknak tudálaban az én elmém világoztassék meg. Ha a' tudatlanságnak el távoztatásaért könyörgök, és tudományt kérek, bizonyára a' tudatlanságot hitnek né tarthatom.

III. Az *Keresztfégnék és az Ur Varsorájának szerezte* sőt; Az *Christus a' Sacramentumokot* azért szerzette hogy azokkal az *mi* hűnköt jobban meg vastagítsa és erősítse. Azért hűnek azt nem mondhattuk a' melj nem tudgya mit hűzen és azt az mit hűnni val nem isméri.

III.

Honnan próbáld meg, hogy az idvőztő bűt, nem csak valami tisztá, és

isupán csak oly ismeret, mellyel egygyer-
érték mind azokkal mellyeket Isten az ő
igijében ki jelentett, hanem egyszer s
mind oly bizonyos bizodalom mellyel
az Christus es az ő elegiételit megfog-
juk? Az Papisták ellen.

F. 1. Az Apostali Credóból;
imez szökből, Hiszek az Atya Isten-
ben, Hiszek az János Christusban, Hi-
szek Sz: Lélekben, mely szök világo-
són és nyilván az mi Istenünkhöz
való bizodalomunkot jedzik. Mert
imez szollásnak modgya; Hinni az
Istenben többet téssen, mint hinni
az Isten és hinni az Istennek. Mert
az hiszi az Isten, a' ki el hiszi hogy
vagyon Isten; az hiszen az Istennek,
a' ki az Isten szavának hitelt ad; de
az hiszen az Istenben, a' ki annak fe-
lette az Istenben bizik, és minden
bizodalomát, s-reménységét ő beñe
helyhezteri. Ez az Apostali Cre-
dóban lévő imez szoknakis értel-
me. Hiszek az Atya Istenben, az az,
L nem

nem tsak azt hiszem hogy Isten legyen, és hogy azon Isten az Jésus Christusnak és Ő érette minden választott hiveknek Atya; hanem bizom-is hogy, az az Isten, én Istennem, és az az Atya én Atyám.

A Hiszek az Jésus Christusban: az az, Nem tsak azt hiszem hogy az a' Názáretbéli Jésus Christus és hogy Ő az világnak meg váltoja; hanem hiszem hogy Ő az én megváltom.

Hiszek Szent Lélekben, az az, Nem tsak azt hiszem hogy Szent Lélek vagyon, és hogy Ő minden választott hiveket meg-szentel s vigasztal; hanem bizom-is, hogy Ő engemet meg-szentel és megvigasztal.

II. Az *Mi Atyánk*bol. Imez szók, *Mi Atyánk* ki vagy Menyégben; ímémet imezek, *Mert tiéd az Ország a' hatalom és a' dicsőség, mind örökké Amen.* jelentik az könyörgő embernek szü-

nek szübeli bizodalmát. Annakaért ha az könyörgés szüből származik, tehát következik, hogy a' hit nem egyéb hanem szübeli bizodalom.

III. Az Kereszttségnek és az Sz: Vatsorának szerzettetéséből. Az Sacramentumokbā az mi hűtünk meg erősítetik; midőn az Christusnak kegyelme mi nekünk nem csak közönségesképpē mindeneknek, hanem egygyenként is ajándékoztatik, jelentetik és megpétséltetik, mely által jelentetik kíváltképpen az mi Christusban való bizodalmunk.

IV.

Honnan próbáld meg, hogy egyedül az hit legyen ezköz az ingyen való meg igazulásra?

A' Páp:
ellen.

F. Meg próbáltam fellyeb, az Meg igazulásrol való első kérdésnek harmadik ágában. Lásd ott.

I. 2. V. Kér.

A' Páp.
ellen.

Honnan próbáld meg, hogy az hűs
nem kétséges; és hogy az keresztyén
embernek idvőssége felől kételkedni ne
kellésék?

F. 1. Az Apostali Credóból.

1. Amaz szókból; Hiszek az I-
stenben. Hiszek az Jésus Christusban
Hiszek Sz. Lélekben: Hiszem az bű-
nöknek bocsánattját. Hiszem az örök
életet. Mely szoktól imez követ-
kezendők annyéra különböznek
mint az ég az földtől; tudillik: Ké-
telkedem az Istennek hozzám va-
lo jo akarattya felől; kételkedem,
hogy ha az Christus meg váltott-é
engemet, avagy nem: Kételkedē,
hogy ha a' Sz. Lélek velē vagyon:
Kételkedem bűneimnek bocsá-
nattja felől: Kételkedem az né-
kem adando örök élet felől. Egy
summában azért, hinni nem an-
nyét részen mint kételkedni, sem
kétkedni nem annyét részen, mint
hinni;

hinni; hanem az ki hiszen, az bizonyosan isméri s tudja mit hiszen; és a' ki kétkedik, az nem hiszen. 2. Az Apostoli Credónak több ágazatiból is, (mellyeket szinté úgy hinnunk kel.) megpróbálom; Ha az *testnek fel támadását* hiven, a' felől semmit is kétkednem nem lehet, avagy nem is kel, tehát hiven *bűnömnek is bocsánatát és az örök életet*, semmit a' felől is kétkednem, nem lehet avagy nem is kell. Ha kétségnélkül hiszem hogy az *Isten teremő, A' Christus Istennek egygyetlen egy Fia fogantatott Sz. Lélektől, Született szűz Máriától, szenvedett, meg fészitett, meg hólt, eltemetett &c.* Azért kétségnélkül el hiszem *bűneimnek is bocsánatát, és az örök életet.* Mert két egymással egyenlő dolgokról, ugyan aző egy itilletttel teűnk.

III. Az Keresztiségnek szerzett

13 tésből

tésiből; imez szókból; A' ki hiend,
és megkeresztelkedendik, idvözül, a'
kipenig nem hiend el kárhozik. Mely
szókot bizonyára nem úgy kel-
tenünk, mint ha az Christus ezt
mondotta volna; A' ki kételkedik,
megtartatik: hanem, A' ki valósá-
gosképpen hiszen, és minden ké-
telkedést igaz hitnek általa ő be-
lőlle ki gyomlál és ki vét, sőt azt
ő magabá öldökölvén, meggyő-
zi, az idvözül.

Az

MEGTERESRŐL

I.

Honnan próbáld meg hogy az meg-
térés avagy az *pœnitentia* tartás nem
Sacramentum?

A' Páp:
ellen.

F: Az Kereszttségnek szerezte-
tésiből. Az Kereszttség az Ujjá-
születtetésnek s annak felette az
meg-térésnek jegye. Ha annak o-
káért az kereszttség az meg-térést
jedzi, tehát az meg-térés nem lehet
jegy; Minek-

Minck. okáért Sacramentum is,
mely az Jézus Christus láthatatlan
kegyelminek látható jegye nem
lehet; II.

Honnan próbáld meg az meg-té-
résnek két részeit; hogy az O ember-
nek meg-ölése és az Uj embernek
Meg-elevenítése legyen?

A' Pápá-
ellen.

F. Az Keresztiségből. Melyben
elsőben, az vizzel nem csak az kül-
ső szenny mosattatik le hanem az,
az embernek valami fényességet is
szerez: Igy, az *Megtérésnek Kereszt-
sege* meg-tanít minket mind arra,
hogy az mi bűneinknek ruttságát
le tévén el hadgyuk, s-mind pe-
nig, hogy szent és új életre igye-
kezzünk. 2. Az vízben való bé-
merítés, és abból való fel szaba-
dulás jelétik, az o embernek meg-
ölését és el temetetését, az uj em-
bernek pedig meg elevenítését
és fel támadását.

III.

Honnan próbálad meg, hogy az fülben való vallás tétel, mellyel az ember bűn bocsánatnak reménysége alatt a Papnak az ő bűneit meg vallya s fülben sugvan ki jelenti, csak semmire kello; nem hogy az meg térésnek vala-
p: mirésze volna?

F. I. Az Apostoli Credóból; melyben azt vallom, hogy Hiszem bűneimnek bocsánatját, mely (tudni illik) Iészen az Istentől, nem az Gyontato avagy [hogy így mondgyam] vallato Paptól: hanem az Prædikátorok (avagy az Isten igéjének hirdetői) minden meg téré hűveknek bűnök bocsánatját hirdetik az Isten igéje szerént.

2. Az Mt. Atyánkból, melyben az Christus arra tanított engemet, hogy az én bűneimet az Istennek vallyam meg, és ő tőle kérjem bűneimnek bocsánatját. Azért nem szükség, hogy azt az Pap fülben sugjam.

sugjam, és attól való meg szabadu-
lásomat ő tőlle várjam.

3. Az Ur Vatsorájának szerezte-
séből. A' Christusnak vére a' bűnök-
nek bocsánattyára ontatott ki:
Azért az nem a' földben való sugás-
tól, sem nem az Papnak meg bo-
csátásától függ.

IV.

Honnan próbálsz meg, hogy az ma-
gok tulajdon tselekedetéből száma-
zott Pápistai elég tétel csak semmi; nem
hogy még az Meg térésnek valami A' Pápa
része volna? ellen.

F. 1. Az Apostoli Credóból.
Az Christus szenvedett és mi hel-
lyettünk eleget tört. Azért a' min-
nen magunk tulajdon elég tete-
lünk, semminébe minket nem
segítenek.

2. Az Apostoli Credóból és az
Mi Atyánk bol; holott Hiszszük és
kérjük bűnünk bocsánattyát. A' hol-
ott vagyon az kegyelemből való
bűn

bűn botsánat, ott az magunk tulajdon elég tételünknek helyén nintsen.

3. Az Sz. Vatsorának szereztetésiből; Melyben ilyen szok vanak: Az *Christusnak vére* ki ontatott az mi bűneinkért. Azért az magunk elég tételünk nem szükséges. Lásd meg az *Meg igazulásról* tött első kérdést, és az következő jó tselekedetekről tött második kérdést.

Az

JÓ CSELEKEDETEK RŐL

I.

Né jó tselekedett

az, midőn

az ember

jó tselekedet

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

Honnan próbáld meg hogy az jó tselekedeteknek nem az mi jora való igyekezetünkből, hanem az Istennek paron-

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

szólattya

F. I. Az Tíz Paroncsolatból

1. közönségesen, mindenikből így:

Haa' mi jora való igyekezetünk az

jó tsele-

jo tselekedetnek végben vitelire elég volna, nem hozott és nem adott volna Isten mielőnkben törvényt, melyszerént mind az mi jora való így ekezetünk s mind pedig az jo tselekedetek hogy legyenek, Isten mitőlünk kívánja.

2. Meg próbálom kiváltképpen is az első és második porontsolatból. Az elsőben ezt mondja az Isten; hogy, En vagyok az Jéhova a' te Istened &c. mint ha mondaná; En vagyok a' ki minden te tselekedetedett itilem meg, a' ki te néked törvényt adok, és az én rēdelésemből élsz, nem az magad tulajdon rēdelésed és itiletod szerént; Az 2dik. porontsolatban pedig, minden szabad akarat szerént való tiszteletett kárhoztatt, ha jo igjekezetből jo végre tselekszik is azt, ha tudni illik úgy tselekszik, a' mint Isten nem kívánja.

II. Meg próbálom, az *Mi Atyánk-*
nak har-

nak harmadik kéréliből, melyben az Isten így szólittyuk meg; *Legyen meg az te akaratod, nem úgy hogy Legyen meg az mi akaratunk az az, ne úgy legyen a' mint mi jonak lenni itillyük és az mint nekünk terczik, hanem az mint te néked terczik, úgy legyen.* Vessd össze az követ, kezdendő második kérdéssel.

Honnan próbálsz meg hogy azokat, a' mellyek az emberektől találtattak és porontsoltatnak, ne kelleßék jó tselekedeteknek tartanunk? (a' minéműek, bizonyos ételeknek és ruhazatoknak nem, az házasságnélkül való élet, mezitelenység, buzdosás, halgatás, viaszgyertyáknak hordozása, égetése és a'

A' Pápi-röbbi)

Állék ellő F. 1. Az Tíz Porontsolatból, mind közönségesen mindenikből; s mind külön külön. Elsőben, nem találom fel, hogy az tíz parontsolatban azok az tselekedetek elönk-

tek elõnkbe adattatnának; Azért azokat jo tselekedeteknek nem tartom. Avagy, ha jo tselekedetek volnának, bizonyára az a' ki azoknak leg fõb szerzõ oka, az Isten ezekrõl is emlekezett tõt volna; 2. Az mely jo tselekedeteket Isten porontsolt, azok avagy az Istennek avagy felebarátunknak szeretetre tartóznak s. néznek. De ezek a' tselekedetek sem az Istennek sem pedig felebarátunknak szeretetre nem néznek; azért Istentõl nem porontsoltatnak s. nemis jo tselekedetek. Mellyet kiváltképpen is az elsõ és második porontsolatokból meg próbálok. Az elsõ porontsolatban azt mondgya, hogy *En vagyok az Jehova az te Urad Istened &c.* mint ha mondaná. En vagyok az te fõ törvény szerzõd, az én törvényében ki adott porontsolat szerént élz, semmi teremtetett állatnak poront-

nak porontsolattya szerént avagy emberi találmányok szerént nem élsz. A' második porontsolatban, azt adgya Isten előnkben hogy őtőt semminémű képbén avagy ábrázatban ki ne formálljuk, sem valami egyéb módon ne tiszteljük, hanem az mint az ő igéjében porontsolta. Azért az embereknek porontsolatyaokból az Istent héjában tiszteljük.

II. Az Mi Arvánkól; tudni illik a' harmadik kérdésből, holott 1. Azt kérem, *Szenteltesék meg az te neved.* Ha az Istennek porontsolatín kívül az embereknek porontsolatit is meg kellene tartanunk, nemcsak úgy kellene kérnünk, hogy *Légyen meg az te akaratod*, hanem úgy is, hogy, *Légyen meg az embereknek akarattya* a' kik minket az ő tiszteletes (hogy már) találmányokkal terhelnek. 2. Ezt is hozzá adom, *miképpen menyben úgy*

itt e földön-is. De az égbē az embe-
reknek akarattya nem lészzen, ha-
nem egyedül az Istennek akarat-
tya. Az égben az emberi találmá-
nyoknak semmi helye nintsen;
Azért ez földön sem kel lenni.

III. Az keresztségnek szerezte-
tésiből holott porontsollya Chri-
stus Urunk, hogy Keresztelked-
gyünk Atyának, Fiunak és Szent
Léleknek neviben. Senkhez em-
berek közül az Sz: Keresztségben
nem köteleztetünk, hanem egye-
dül az Istenhez, a' ki Atya, Fiu S.
Lélek. Azért egyedül ennek po-
rontsolatit tartjuk meg; nem lé-
szünk az embereknek szolgai, sem
az emberi találmányoknak terhit
és igáját minnen magunkra nem
vésszük s-rajtunk uralkodni nem
szenvédgyük.

III. K.

Honnan próbáld meg, hogy egyedül
az Istent kel tisztelni; Nē az Szente-
ker-isa.

ket is, sem nem az Angyalokat, sem az

A' Pápi-meg holt embereket?

Iták ellé

F. I. Az első porontsolatból.
*En vagyok az Jéhova az te Istened, ki
 ki hoztalak tégedet Ægyip: &c. Ne lé-
 gyenek te néked én előttem idegen Iste-
 ned. Azért az egy Istenen kívül [ki
 Atya Fiu Sz: Lélek senkir mást
 tisztelnünk nem kel.*

II. Az Apostali Crédóból; így:
*Tsak egyedül azt kel tisztelnünk
 a' kiben hiszünk. De hiszünk egye-
 dül tsak az Atya Fiu Szent Lélek
 egy örök Istenben; Azért egyedül
 az Atya Fiu és Sz: Lélek Istent kel
 tisztelnünk: nem az Szenteket-is.
 Hiszszük ugyan az Anya-szentegy-
 házat, de nem hiszünk az Anya-
 szentegyházban. Hiszszük az Sze-
 teknek egygyességit de nem az
 Szentekben; (mellyet lás megh-
 továbbá az következő locus-
 bana a' könyörgésről valo első kér-
 dést.)*

III. Az

III. Az Mi Atyánkból, így: Egyedül azt kel tiszteletes tisztelettel tisztelnünk, a' kit egyedül segítségül kell hinünk, De egyedül az *Mi-Atyánkot*, *ki az mennyégben vagyon* kell segítségül hinünk; nem az Szenteket-is. Azért egyedül őtől kell tiszteletes tisztelettel tisztelnünk; népenig ezeketis

IV. Az Kereszttségnek szerzetéséből, így: Egyedül azt kel tisztelnünk Isteni tisztelettel, a' kiben keresztelkedünk. De keresztelkedünk csak egyedül az Atyának Fiának és Sz. Léleknek nevekben; nem az Szenteknek is nevekben, Azért egyedül csak az Istent, a' ki Atya, Fiu, Sz. Lélek, kell Isteni tisztelettel tisztelnünk; nem az Szenteket-is. (Eddég az Isteni tisztelet-ről (mely az Szenteknek tulajdonítottatik) köszönetesen; immár ide alább az következő *locus*ban az Könyörgésről való első kérdésbē

M

az

az Szenteknek segítségül való hívásokrol bővebben szollunk.)

IV.

Hönan próbálad meg, hogy az Istennek képi se ki tsinálni, se annál inkább imadni nem kell; és az teremtetett állatoknak-is képeket Isteni tiszteletnek okáért ki tsinálni s tartani ne legyen

A' Pápi-
sták ellen

F. i. Az Tiz parantsolatbol. 1. A' Második parantsolatban, ezt adgya Isten elõnkben. Ne faragj magadnak bálvány képet, se semminémli hasonlatosságot ki ne formály azoknak ábrázatyokra a' kik fenn az égben vagynak, avagy a' kik itt alatt az földön, avagy az föld alatt az vizekben; se megne hajtsad magadott azoknak, se azokat ne tiszteljed. &c. Azért az Istent se ki tsinálni faragni, se képekben tisztelni nem kell; sem semmi teremtetett állatott, avagy teremtetett állatoknak képeket tisztelni nem izűséges.

2. Az

2. Az Első porontsolatból. En vagyok az IEHOVAH (az az,) amaz legfőbb, és amaz véghe-
retlen valóság, a' ki voltam, vagjok és lészek örökké. Ha azért az Isten véghe-
retlen, tehát képekben ki tsinálni
faragni nem lehet, nem hogy még
kellene.

3. Az első és második poron-
tsolatokból; mellyek közül az
első az egy Istennek tiszteletit, a'
második az képeknélkül való tisz-
teletett porontsollya; melyből ezt
ítélem, hogy: Ha az **Szenteke**
nem kel tisztelni, (mellyet Isten
az első porontsolatban tilt) tehát
fokkal inkább azoknak képeket
tisztelnunk nem kell (mellyet Iste
az második porontsolatban tilt.

2. Az Apostali Credóból, mely-
ben ezt valiom; *Híszek az egy Isten-
ben; nē híszek az képekben; Azért
az képeket tisztelnunk is nē kell.*

3. Az *Mi. Atyánkból.* Melyben;

1. A' Christus nem az képeket porontsolta hogy segítségül hijuk, hanem egyedül az mi *Atyánkot ki a' menyben vagyon*; nem az Szenteket sem annál inkább nem azoknak képeket. 2. *A' ki menyben vagyon* azt kell imádnunk; azért nem a' képeket, mellyek ez földön vadnak. 3. *A' ki menyben vagyon* azt mi nem láthatjuk, ez okáért ki sem ábrázolhattuk, s-nem is kell.

IV. A' Kereszttségnek szerezte-tésiből, így: Keresztelkedünk az Istennek, a' ki Atya, Fiu és Szent Lélek, a'nak neviben, nem az Isten képeinek nevekben, nem az Atyának, nem az Fiunak és nem az Sz. Léleknek képekben; Azért egyedül ōtőt-is imádgjuk, azt tudni-illik, a' ki Atya Fiu és Sz. Lélek egy Örök Isten; nem az képeket mellyek az Istennek ábrázatyára faragtattanak [hogy már] és az Istent képek által tisztelő emberi agytol

agytól koholtattanak; az Atyát, Fiat és Sz. Lelket imádjuk, nem az Atyának Fiunak és Sz. Léleknek képit; ha azt nem, tehát az Széteknek képeket a nál inkább nē.

V

Honnan próbálsz meg, hogy az jó tselekedetek nē érdemesek az jutalomra; és csak mit is Istentől annál inkább meg igazulást és örök életet nem érdemlenek?

A' Pápa

F. A' Keresztyéni vallásnak min ellen. den részeiből, fellyeb az Megigazulásról való első kérdésnek, negyedik résziben meg próbáltam, Lásd ott.

VI.

Honnan próbálsz meg, hogy az jó tselekedetek jól lehet semmit nem érdemlenek mind az által az idvőségre igen szükségesek?

F. 1. Az Tíz Porontsolatból; melyben Isten azt kívánja, hogy az Adámban el esett ember jor

tselekedgyék; Azért az Christusban meg váltartott embertől sokkal inkább meg kívánnya.

2. Az Apostoli Credóból; melyben hiszem az *Anyaszentegyház*at hiszem az *Szenteknek edgyeség*it; Azért az Anytszētegyháznak tagjaiban az szentség és szent életnek követése igen szűkléges.

3. Az Mi Atyankból, melyben az Christus porontsolattyaóól, tsak egy kérésben kérem az *testi jókot* egy kérésben kérem a' bűnöknek bősánattyaát; az több négy kérésekben penig kérem az Istennek kegyelmit mely által jót tselekedhessem; midőn ezt kérem, hogy *Szenteltesék meg én töllem az Istennek neve*, hogy jőjön én hozzám az *Istennek országa*, hogy legyen meg én töllem az *Istennek akarattya*, hogy ne vitetieffen a' késértetben, hanem szabaduljak meg az gonosztól. Annakokáért az jó tselekedetek az idvősségre igen szűklégesek VII

VII.

Honnan próbáld meg, hogy az Ujjá születtetett embereknek jó tselekedetűis ez életben nem tőkélletesek?

A' Pápa

F. 1. Az Apostoli Credóból; ellen, melybē az Ujjá születtetett emberek hiszik *bűnök bocsánattját*. Azért nintsenek bűnnélkül; minek-okaért nem-is tőkélletesek ez életben, mert (hogy az Authornál kevéssel küllýeb terjeszkedgyem) A' minémű az-kut fő, olyan az folyamat; ha az ember is bűnös, tehát bizonyára az tselekedetek is, mellyek ō tőlle származnak tőkélletlenek.

II. Az Mi Atyánkból, és annak Első, második, s-harmadik kéréseiből. 1. Az Ujjá születtetett emberek minden nap kérik, hogy *Szenteltesék meg az te neved, jőjön el az te országod, Légyen meg az te akaratod*. Azért még nintsenek az tőkélleteségnek állapottyában.

(avagy tőkélletes állapotbā) mert ha tőkélletesek volnának, miért kérnék ezeket. 2. Az ötödik kérdésben az Ujjá születtetett emberek minden nap kérik; *Botsásd meg nekünk az mi bűneinket.* Azért minden nap vétkeznek minekokáért, nem tőkélletesek ez életben.

3. Az hatodik kérdésben kérik, hogy Isten ne engedgye, hogy Ők késértetben essenek, és az *gonosztól szabadítsa meg őket.* Azért mindē nap késértetekkel és a' gonoszszal tusakodnak. A' kiknek minden nap a' gonosztzalkel tusakodniok. azok még nem tőkélletesek hanem a tőkélletességre igyekeznek ugyan, de mind az által annak tellyes voltát életeknek végiben, halálok után nyerik el.

III. Az Sz. Vatsorából, így: Az Ujjá születtetett emberek valamig élnek, mind addég az Sz: Vatsorával élnek; meljőnékiek az ő bűnők bo :

nők borsánattyát meg petsétli: az Sz. Vatsoraban lévő imez szok szerént. Ez az én Uj Testámentomi vérem, mely sokakért ki ontatik. bűnöknek borsanattyára: Ezt tselekedgyétek valamenjiszor ijágyátok az én emlekezetére (míglen eljő) Azért valamíglen az Ujjá születtetett emberek itt élnek, vérkeznek; minekokáért nem tőkélletesek. Ha tőkélletesek volnának, nem kellene ō nékik többé az Sácramentumokkal élni.

VIII.

Honnan hamisítod meg az kellettinél több jo tselekedeteket, melyekre rá fogják, hogy másoknak azokkal használhatnak és azokat el adhatyák?

F. Ugyan azon részekből és árgumentumokból; Mert ha nintsē az jo tselekedetekben tőkélleteség, tehát nintsen kellettinnél több jo tselekedett, mely az előnkben irt s-adott porontsolat kívül lehetne

A' Pápa ellen.

hessen; Mellyet meg próbálok,

1. Az Apostoli Credóból, melyben, mindenk a' leg szentebbek-is hiszik az Ő bűnök bocsánatját; tehát nintsē kellettínél több jo tselekedetek.

2. Az *Mi Atyánkból* így: Még az leg szentebbek-is minden nap szűkféges képen így könyörögnek *Botsásd meg nekünk az mi bűneinket:* azért kellettínél több jo tselekedetekkel nē ditsekedhernek. 2. Minden nap könyörögnek, hogy Ő többek-is meg szenteltesék az Istennek neve, hogy Ő hozzá is jöjön az Istennek országa, hogy Ő tölle is legyen meg az Istennek ákarattya, végezetre ne jusssanak az késértetbe, hanem szabaddassanak meg az gonoszol. Ha azért azokat az jo tselekedeteket, melyeket Isten kíván nem tselekedhetik, hanem ha az Istennek kiváltképpen valo segítségiből; mit tudnának másoknak-is abból el adni s-használni?

3. Az

3. Az Sz. Vatsorából. Minden fizent emberek az Ő életeknek végig élnek az Sz. Vatsorával, az Ő vigasztaltatásokra az tökéletlenség és az bűnök ellen. Azért semmit az Ő jo tselekedetekkel másoknak nem használhatnak.

IX.

Honnan próbáld meg, hogy az bűn magában nem jo tselekedett, noha az jo tselekedetnek mint egy támaszszá segítő ez köze?

A' Pápi

F 1. Az Tíz parantsolatból így állak ellé
Ha jo tselekedett volna tehát porontsolná Isten az Tíz Porontsolatban. Noha ugy vagyon, porontsollya ugyan az ételbē és italban való mértékletességet, de magában az bűjtőt sohult sem porontsollya.

2. Az Mi-Atyánkban, holott a'nak, avagy az éhségnek el távoztatásáért könyörgünk Istennek, midőn azt kérjük hogy az mi minden na-

den napi kenyerünköt adgyad nekünk
ma: azért a' böjt magában nem jo-
tselekedett.

X.

Honnan czáfolod meg az Pápi stá-
ságban lévő szokott böjtöléseket, a' mi-
néműek, az negyven napi, négy idők.

A' Páp: re tartozó böjtök, és hol mi egyebek?
ellen.

F. Az igaz keresztyéni vallásnak
egygyik résziben is, Isten azokat
az szokott böjtöket sem nem jo-
vallya; sem nekünk nem poron-
tsollya; azért azok nem Isten ren-
delésből, hanem emberi szabad
akaratból valok; babonások héja-
ban valok és senkit azoknak meg-
tartására nem kötelezők.

Az

KÖNYÖRGESRŐL

I. Honnan próbálsz meg hogy egyedül
az Istent kell segítségül hini; nem az
Szenteket is, akár az Angyalok s. akár

A' Páp: az meg holt emberek közül?

ellen.

F. I. Az Tíz Porontsolatból:

Első-

Elsőben az Első porontsolatban ezt mondgya az isten; *En vagyok a' te Urad Istened, a' ki ki hoztalak régedet az Ægyiptomból az szolgálatnak házából; Ne legyenek te néked idegen Istenid én előttem.* Mely szokból ezt hozom ki; 1. Midőn ezt mondgya *Ne legyenek; azért ne tisztellyed; ha tisztelned nem kell, tehát segítségül se hijad:* [Lásd meg ide fel az Jo tselekedetekről valo harmadik kérdésben.] 2. Imez szokból: *Idegen Istenid* az az, más Istenid amaz egy örökké valo Istenen kívül, a' ki Atya Fiu és Sz. Lélek; azért a' Szentek se legyenek. 3. Egyedül az Isten hozott minket ki az lelki Ægyiptomból né a' Szentek.

II. Az Apostoli Credóból. 1. *Hiszek az mindenható Atya Istenben, menynek és földnek teremőjében, és Jésus Christusban ő egygyetlen egy Fiában mi Urunkban, és Sz. Lélekben.* azért tsak egyedül őtet hívom segítségül

gétségül és Őtet imádom. Nem hiszek az Szentekben, azért Őket nem is imádom, sem segítségül nem hívom. 2. *Hiszem az Anyaszentegyházat,* nem hiszek az Anyaszentegyházban; annak-okaért sem azt sem annak tagjait nem imádom.

3. *Hiszem az Szenteknek egygyeségit,* ha azért a' Szentek az én izolga társaim, és ugyan azon dírsőségnek örökösai az kinek én, bizonyára nékem Őket imádnom nem kell.

III. *Az Mi-Atyánkból;* melyben azt porontsolta az Christus hogy, *Mi Atyánk, ki vagy menyégben* Nem porontsolta pedig, hogy ezt mongyam; *Avé Mária s. Iávvöz, légy Mária, malasztval vagy tellyes: &c. a vagy ezt; Sz. Péter Sz. Pál. könyörögi érettem; sem pedig így; Sz. Angyalok könyörögjetei érettünk. &c.* hanem csak ezt porontsolta, hogy
mikor

mikor könyörgök, mondgvam:
Mi-Atyánk ki vagy mennyégben,
&c. Annak-okáért tsák egyedül
ezt az mennyei Anyát imádom,
nem az Szenteket.

IV. Az Kereszttségnek szerez-
tetésiből; A' Christus az kereszt-
ségben azt porótsollya, hogy tsák
az egy Istennek neviben keresztel-
kedgyünk, ugy mint Atyának Fiu-
nak és Sz. Léleknek neviben; Az-
ért tsák egyedül azt az egy Istent
ki Atya Fiu és Sz. Lélek, kell segí-
tségül hini, nem pedig az Szent-
ket is; Ha az Szenteket segítségül
kellene hinunk, miért ne kereszt-
telkednenk azoknak nevekben is
Mert a' kereszttségben vagy on an-
nak segítségül való hívása is a' ki-
nek neviben azt fel vészszük.

II.

Honnan próbáld meg, hogy egye-
dül az Christus az mi Közben járunk
és szoszollunk Istennél; nem az szen-
tek is? A' Páp:ellen.

F.

F. Az Apostoli Crédoból, így,

1. *Hiszek az Jésus Christusban, az az; Hiszem hogy az Istennek egy-
gyetlen egy Fia Jésus legyen, az az,
Idvezítő és Christus az az, Megke-
nettetett, és az Atyától közbenjá-
róvá rendeltetett, mégpenig nem
csak meg békéltetésnek, hanem
szüntelē valo esedezésnek. is Köz-
ben járójává.*

2. *Egyedül az Christus szenved-
ett és bolt meg mi érettünk, senki
ez aránt az Szentek közül nem se-
gitett; hogy azt a' közbenjárásnak
ditsőségit egyedül birná, minden
tishti társ-nélkül. Ha az meg bé-
kéltetésnek Közben járói tisztí-
ben a' Christusnak tishti tárfa nin-
tsen; tehát az esedezésnek-is köz-
ben járói tisztiben az Christusnak
nintsen tishti tárfa; *parium enim ea-
dem est ratio.* 3. Egyedül az Chri-
stus űl az mindenható Atya Istennek
jobbjára, hogy Ő nála mi érettünk
esedez-*

csfedezték azért az szentek mi é-
retünk né csfedeznek mert az Atyá-
nak amaz jobjára nem űltenek és
nem helyheztettenek.

II. Meg próbáló az *Mi-Atyánk-
bol*. Mert az mi nekünk az Istennél
Szólzollunk, a' kiért az Isten lőtt
mi Atyánk. De amaz mi Atyánk ki
az egekbē vagyō, egyedűl a' Chris-
tusért lőtt mi Atyánk, az ōrökké-
valo Atyának Fiáért; nem a' Szen-
tekért: Azért nem az Szētek, ha-
nē egyedűl a' Christus a' mi Szo-
szoló, és éretünk csfedező Urūk.

III. Az Ur Vatsorájának sze-
reztetéliből. I. Egyedűl az Chri-
stus adta mi éretünk az ō testit
halálra; egyedűl az Christus vére
ontatott ki az bűnőknek botsá-
nattyára. Azért az Christus az mi
Kōzben járunk, a' miképpen az
meg békéltetésre ugy az csfedezés-
re nézve is: mert mindeniknek
fundamentoma, ugyan azon Chri-
stus

stus halálánk érdeme. 2. Az Christus az Sz. Vatsorának szereztetésében azt akarta, hogy az Ő mi éretünk meg törettetett testinek és ki ontatott vérinek emlékezeti szüntelen megmaradgyon, mind addég *mglen el jövend.* Azért nem másunnan. hanem innen függ az mi idvősségünk, és az Christuson kívül az idvősségünknek megnyerésre más eszköz nem hagyattott sem nem rendeltetett. Minek okáért az Szentek érettünk való esedezéseknek semmi helye nem adatik, mely ha minékünk szükség volna segítségül is kellene hínunk és azt az Christus is minékünk commendálta, ajánlotta, s jóvallotta volna, (Vesd Őszve az Christus tisztiról való második kérdéssel.)

III.

Honnan hamisítod meg az könyörgésekben lévő babonás ceremoniakot;

ugy mint az kereszthányást, isengetéseket és egyéb eseményeket?

A' Páp: ellen.

F. 1. Az Apostoli Crédóból. Hiszek az megfeszített Christusban; nem az keresztnben, avagy az keresztnnek formájában. Azért az én érettem megfeszített Christusnak neviben könyörgök én, s reménelem is, hogy én az megfeszített Christusért és az Christus által meghalgtatom, nem az keresztt és annak jegye által.

II. Az Mi Atyánkból; 1. így: A' Christus holott és midőn minket könyörgeni tanított, semmit ezekről az ceremoniakról nem emlekezik. Azért azok nem szükségesekek. 2. Az Christus könyörgeni tanított ugyan bennünköt, de nem tanított arra, hogy az könyörgéseket számlállyuk. 3. Az Christus azt porontsolta hogy mi kor könyörgünk ezeket mondgyuk. *Mi Atyánk &c.* ne isengettyűkkel zergessünk &c. n 2 IV.

IV.

Honnan próbálsz meg hogy az holtakért való könyörgések hejében valók és babonások, sőt ne is kelleffék tovább

A' Pápi- az holtakért könyörögni?

Iták ellé F. Az *Mi Atyánkból*, úgy mint mindē mi könyörgésinknek rámájából és mértékiből. Az Uri könyörgés csak az élőkért szereztett nem az holtakért. Példának okáért, midőn ezt kérjük. *Szentel-tessek meg az te neved*, tudniillik az élőktől mert az holtak immár tökéletesek valahányan tudniillik az egekben lévén imár meg boldogirattanak. *Jöjön el az te országod* tudniillik az élőkhez mert az meg holtakhoz immár eljött, mind az kegyelemnek s mind pengig az ditsőségnek országa. *Légyen meg az te akaratod*, az élőktől tudniillik ez földön, nem az holtaktól; mert immár ők az égben az Isten-
nek

nekakatattyát tselekszik: a' mint
ezis hozzá adatik *miképpé menyben*
ugy itt ez földön is; Az mi minden
napi kenyerünköt ad meg nekünk
ma, tudni illik élőknék, mert az
megholtaknak nem kell kenyér,
Botsásd meg az mi bűneinket miképpen
mi is meg botsátunk ellennünk vétkez-
teknek: ezt nem az holtakrol, ha-
nem az élőkről kell értenünk, mi-
vel az holtak sem nem verkeznek
többé, sem több botsánat nékiek
nem kell, sem többé senkit meg
nem botránkoztatnak. Ne vigy
minket az késértetben, de szabadíts
meg az gonosztol: ezt is az élőkért
kérjük, nem az holtakért, a' kik to-
vább nem késértetnek, hanem
imár minden gonosztol meg sza-
badultak. Summa szerént, azok a'
mellyeket az Christus előnkben
irt hogy kérjük, nem az holtakra
hanem az élőkre tartozna. Azért
az holtakért könyörgeni nem kell

és érettek kőnjőrgeni hejában va-
lo s. haszontalan dolog, Iőt babo-
nás és bolgatagság.

Az

SZENTEKNEK AL HATATOS-

lágókról avágy végig meg
maeidásokrol.

I.

Honnan próbálsz meg az Szentek-
nek végiglen való meg maradásokat,
hogy tudni illik az Szentek, az ő hű-
teköt és hűtőknek gyümölsét, sē egész-
len sem penig vég-keppen el nem had-
gyák? Az Pélágianusok Pápiák
és Arminiánusok ellen.

F. 1. Az Apostoli Credóból így,
I. Hiszem az Közönséges keresztyén
Anyaszentégyházat, és abban az Bű-
nöknek bocsánattját, és végezetten
Az örök életet. Azért az Szentek-
nek számok bizonyos, s-én is bi-
zonyos vagyok, hogy senki ő kő-
zülők el nem vész, hanem az ő hű-
tők

tőknek végít, melyre czéloznak
bűnöknek botsánattyát és az ö-
rök életett meg tsalhatatlanul
mindnyájon megnyerik. 2. Hiszē
az Szenteknek egygyességit, nem
ki rakesztetéseket avagy fogyat-
koz tságokat.

2. Az Mi. Atyánknak hatodik
kéreuből; midőn az meg halgat-
tatásnak bizonyos reménfége alát
kérjük, hogy, *Ne vigy minket az ké-
sértetben, hanem szabadíts meg az go-
nosztol.* Vagyon annak-okaért az
Istennek bizonyos igiret rétele mi-
nálunk, hogy semmi késértetben
mi nem esünk, hanem végre min-
den gonosztol meg szabadítatunk
Minek okaért bizonyos minálūk a
Széteknek végig meg maradások.

II.

Honnan próbálad meg, hogy az vá-
lasztottak az Istennek kegyelmiből ki-
nem eshetnek; és hogy az el választot-
tak mind az magok hűtőkről s mind A Pápa
penigidvősségekről bizonyosok? F. ellen.

F. Hogy az el választott hivek az Istennek kegyelmiből ki nem eshetnek, meg próbáltuk fellyeb az el választásról való harmadik kérdésben. 2. Hogy az választott hivek az ő hűtőkről bizonyosok legyenek, innen ki tetczik, hogy *hinni* annyét télsen mint tudni, nem annyét mint nem tudni, avagy kételkedni; mellyet fellyeb az hitről tört 2dik. és 3dik. kérdésben meg próbáltunk. 3. Hogy az választott hivek az ő idvősségek felől bizonyosok ki tetczik világosan, mind az elől járó dolgokból s mind pedig innen, hogy *hinni* nem annyét télsen mint kételkedni (a' mint fellyeb az hitről való ötödik kérdésben meg próbáltuk) hanem hogy az hűt bizonyos bizodalom legyen (a' mint ugyan ott az harmadik kérdésben meg próbáltuk).

Az

KERESZTYENI SZABAD-

ságról.

I.

Honnan próbáld, hogy az Uj Testámentumbéli hívek avagy keresztyének az Mósés ceremonias törvényitől tellyeséggel felszabadittattanak?

A' Pápisták ellen, kik sok Sidoi és magoktól talált cérémoniákat követnek és ujjitának.

F. Az Keresztiségnek és Sz. Vatsorának szereztefőiből. A' Christus tsak két Sácramentomi Cérémoniákat szerzett az Uj Testámentumban, tudni illik, az Keresztiséget, és az Sz. Vatsorát: mellyeken kívül más ezekhez hasonlokot nem szerzett avagy nekünk nem jóvallott. Annak-okaért az kenet szételt viz, és sok egyéb cérémoniák az Pápistafásban tsak semmire kellők.

II.

Contra
Antino-
mos.

Honnan próbáld meg hogy az Új Testámentumbéli hívek az Erköltsokról írt Istének törvényéhez való engedelmelességgel tartoznak, kötelesek lévén arra; és ezekéért azt hasznoson tanítbattyák s. tanítani is kell?

E. 1. Az Apostoli Credóból, holott ezt vallom hogy, *Hiszem a' Sz. egyházat*, nem csak az Christustól néki tulajdonított, hanem az benne lévő szentség is, mely fűg az *Erkölsökről* írott törvénynek megtartásától.

2. Az Mi-Atyánkból, holott azt kérjük, hogy, *Legyen meg mi tőlünk az Istennek akarattya*: Azért nem vagjunk szabadosok az Istennek *Erkölsökről* írott törvénynek engedelmelességitől (mely az Tízporontsolat) melyben Isten az Ő akarattját előnkben írta és attá.

III.

Honnan próbáld meg, hogy az híveknek.

veknék lelkek ismérési minden emberi
porontsolatoktól szabadok és üressék a'
hitnek dolgaibá és az Isteni tisztaleibé?

A' Pápa
ellen.

F. Az Tiz porontsolatból és az
Apostali Credóból, így: Valami-
re a' híveknek lelkek esmérési kö-
teles, az (ha azt tselekedünk kel)
avagy az Tiz porontsolatban ada-
tik előnkben; avagy (ha azt hiűnk
kell) az Apostali Credóban. De
azok az emberek porontsolati sem
a' tiz porontsolatban sem az Apo-
stali Credóban nintsenek: Azért
azoknak meg tartására az mi lel-
künk esmérési nem köteles. Lásd
meg fellyebb is az jo tselekedetekről tő
második kérdésben.

IV.

Honnan próbátod meg, hogy az ke-
resztényi szabadságban el nem vész,
hanem ugyan meg tartatik az külső rē-
dek között lévő felső és alsóság?

Az U;

F. Az Apostali Credóból, hol Keresz-
ott, Hiszem bűneinknek bocsánatját, ellen
nem

nem az felső rendekhez való engedelmességnek botsánattya.

II. Az Mi Atyánkból, melyben ezt kérem többi között, hogy szabadítsam meg az gonosztól az az, az Őrdőgtől, kinek hatalmából az Christus engemet megváltott. Ha az *Magistrátus* (a' Tisztviselő felső rendeknek) hatalmából az Christus engemet ki szabadított volna ezt is kérném hogy szabadítsam meg a' felső rendeknek hatalmától: mely nem igaz.

ANYSZENTEGYHAZRÓL

Honnan próbálsz meg, hogy egyedűl az Christus az Anya-szentegyháznak feje, minden tiszti társ és vice fő nélkül; nem az Christus vicéje pedig az

A Pápi- Romai Pápa.

frák ellen

F. I. Az Apostali Credóból; Hiszek az Jésus Christusban Hiszek Sz. Lélekben, hiszem az közönséges Anya-szent-

Szentegyházat az az, el hiszem hogi
az Jésus Christus az Istennek Fia,
az egész emberi nemzetiség közül
még világ kezdetitől fogva gyűj-
tőgetett, és gyűjtőget s szedeget
magának az Sz. Lélek által fereget
az Ő Anya-szentegyházába, mely-
nek ha az Pápa volna vicé avagy
második látható feje, avagy tsak egy
szotskával az hűrnek ágazatiban
az is megjelentetett volna. De az
Rimai Pápának sohul semmi emle-
kezete nintsen, hanem egyedül az
Christusnak, mint az Anya-szent-
egyháznak egygyetlen egy fejének
és Meg váltojának: az ki az Ecclé-
siának gyűjtőgetésiben az egyházi
szolgáknak munkájokkal él ugyan
de az Ő Meg váltoi tisztéhez és fő-
ségéhez illendő méltóságának kö-
zöltetése nélkül.

II. Az *Mi. Atyánknak* második
kérésiből, melyben azt kérjük,
hogy, jöjön el az Istennek országa:
mely

mely országnak ha szüntelen való Vicáriusfia egyedül az Pápa volna, az Pápa gondgya vitelélé alatt lévő országnak is emlékezeti nem rosz szul leherne; és ez okáért nem balgatagul kérnők azt is, hogy jöjjon el az Pápa országa.

III. Az Kereszttségnek szereztefőből. Keresztelkedünk az Atyának Fiának és Sz. Lélek Istennek nevében; mely Keresztységnek ha szüntelen való Vicáriusfia egyedül az Pápa volna, nem helytelenül adnoks tennők ezt is hozzá, hogy keresztelkedünk a' Pápa nevében.

IV. Az Sz. Vatsorának szereztefőből, holott azt mondgya az Christus, hogy, Ez az EN Testem, mely ti éretteitek meg töretik; ez az EN vérem: ihol nintsen itt az Christusnak semmi tisztí tárfa Vicáriusfia. ha az megváltásban nintsen tisztí tárfa avagy vicéje vicáriusfia a' Christusnak, tehát az Anyaszentegyháznak

haznak-is igazgatásában tisztí tár-
sa avagy *vicárius* nintsen; ha az
Papi tisztben nintsen tisztí tár-
sa vagy *vicárius*, rehat az Királyi
tisztben sints. Summa szerént; a'
Közbé jároi tiszt egyedül a' Chri-
stus illeti, minden tisztí társ és *vi-
carius* nélkül. Azért az Romai Pá-
pa semmiképpen Christus *vicári-
us* viczéje nem lehet.

II.

Honnan próbáld meg, hogy egyedül
az választottak hívattatnak Anya-
szentegyháznak igaz tagjainak, nem
megvetett Istentelenek-is?

A' Pápi-

F. Az Apostoli Credóból, mi-
dön ezt vallom, hogy, Hiszem az
Szentegyházat; mely mind a' Chri-
stusól néki tulajdonított szent-
ségre nézve, s mind pedig arra
nézve mely az Sz. Lélek által lőtt
ő benne, szent. De az megvette-
tt Istentelenekben egygyik féle
szentség-is nintsen, Azért ōk az
Any-

sták ellé

Any-

Anyaszentegyháznak nem igaz tagjai.

III.

Honnan és mitsoda jegyekből esmerek meg az igaz Anyaszentegyházat? avagy annak sokáig való megmaradásából, nagyságából, tsuda tételikből, és egyéb e'-féle Pápistai jegyekből-e.

A' Páp: ellen.

F. Az Keresztényi vallásnak öt részeiből. Mert ha ezek az keresztényi vallásnak fundamentumi, tehát következik, hogy, az az igaz Anyaszentegyház, mely ezeket az öt részeket hozzáadás és benne elvévé (az az fogyatkozás nélkül) tanítja és gyakorolliya. Annak felette a' hul az tiz porontsolatnak és Apostoli Credónak tökéletes tudománnya taníttatik minden emberitálalmányok nélkül, a' hol az Uri könyörgés avagy Mi. Atyánk szerint könyörgünk könyörögnék az Atyának ki a' menyben vagyon az hul az Christus porontsolattya szerint két Sacramentumokat.

Keresztfeget és az Szent Vatsorát
 szolgáltatták ki, ott az igaz Ec-
 clesia. Egyedül ezekből az jegyek-
 ből ismértem meg az igaz Ecclesiát
 az hamistól; nem engedem meg
 hogy semmi egyéb jegyeiktől meg-
 tsalattassam, el hívén azt, hogy
 igaz Ecclesia legyen az, melyben
 ezek egyszer s mind meg nem ta-
 láltatnak. IV.

Honnan próbáld meg hogy az Chri-
 stusnak Anya-szent-egy háza tökéle-
 tesen nem szent, s vétkezhetik is? A' Páp:

F. I. Az Apostoli Credóból. ellen.
 Hiszem bűnünknek bocsánatnyát az
 Ecclesiában. Azért az Ecclesiábā
 még vadnak vétkek.

II. Az Apostoli Credóból, Mi A-
 tyánkból és az Sz: Vatsorából, fellyeb
 megpróbáltuk, hogy az Ujjá szület-
 tetett emberek is ez életben nem
 tökéletesek. (az jó tselekedetekről
 tört betedik kérdésben) Honnan ezt
 hozom ki, hogy, Ha az Anya-szēt-
 O egyház

egy-ház tagjai nem tőkélletesek;
tehát az Anya-szent-egyház sem
tőkélletes és nē véteknélkül valo.

Az

A N N Y A S Z E N T E G Y H Á Z
béli Szolgákrol.

I. K.

*Honnan hamisítod meg az Anya-
szent egyházbéli Szolgák közt lévő
sokféle rendet, felsőséget aljóságot az
Pápistafágban; ugymint, az Pápa, Car-
dinálok, Pátriárhák, Papi fejedelmek-
nek és Papoknak, rendeket, több ez fé-
léket? Az Pápisták ellen.*

Az Kereszttségnek szereztetési-
ből, melyből ezt tanollyuk, hogy
az Christus az Ő Apostalit ez sze-
les világra ki-botsárván, azt poro-
tsollya nékik, hogy tanítsanak és
keresztellyenek: az Anya-szentegy-
házbéli szolgáknak szüntelen ez
lévén az Ő risztek. Nē porontsol-
lya penig nékiek az Christus hogy
te Péter légy Pápa, te András légy
Cardinál,

Cardinal, te Jakab légy Ersek, s te légy i millyen avagy amollyan Paps-a' többi. &c.

II. K.

Honnan hamisítod meg az Barátoknak, Apáczáknak, Remetéknek és több henyelőknek rendeket, az Pápiistáságban?

Az Apostali Credóból, melyben ezt is vallom, hogy, *Híszem az szenteknek egygyeségit*: Azért az több hiveknek társaságokból magokat ki-vonni s azoknak egygyeségeket meg vetni, és az erdőkben Clastromokban el-bujni nem szabad; hanem szükség, hogy mind közönfégesen munkálkodgyanak, és az ō jo ajándékokot az Anyaszent-egy háznak minden tagjaival közöllyék.

III.

Honnan próbálod meg, hogy az Anya-szentegy házbéli szolgák nem tiltattak légyen el az házaságtól?

A' Páp.

F. Az ellen.

F. Az hetedik porontsolatból, melyben Isten mindeneknek azt mondgya, hogy *Ne paráználkodgyál*: Azért mindeneknek valakik magokat meg nem tartoztathatják meg-engedi s-egyszer s-mind porontsollya-is Istē az házasságot,

IV.

Honnan próbáld meg, hogy az Anya szentegy házbeli Szolgák nem vétet-tenek ki az külső rendeknek hatalmok-ból? A' Pápi sták ellen.

F. Az Ötödik porontsolatból, melyben Isten mindeneknek ezt porontsollya, hogy *Tiszteljed Atyádot Anyádot*; minekokaért senki az Egyházi szolgák közül is ki né választatik, hanem ez porontsolat mindenikre egyaránt néz.

V. K.

Honnan próbáld meg hogy az Egyházi Szolgák minnyájon vétkezhet-A' Páp: nek; sőt még az Pápa-is vétkezhetik? ellen.

1. Az Apostali Credóból, melyben magok is

magok-is az Egy-házi Szolgák hiszik *bűnőknek bocsánattját*. Azért bűnnélkül nintsenek.

II. Az *Mi Atyánk*bol, melyben szükség, hogy az Egy-házi Szolgák-is kérjék Istentől, hogy ō általok-is *Szenteltesék az Istennek neve*, hogy ō hozzájokis *jőjön az Istennek országa*; hogy nekik-is *meg-bocsáztassanak bűnök*, hogy ōk se vitetessenek az *késértetbe*, hanem *szabadtassanak meg az gonosztól*. Azért ōk is nem lévén *tökéltetsek vétkezhetnek, s-vétkeznek-is*.

III. Az *Keresztiségből*, az Sz: Vatsorából, avagy ezeknek szerez tetésekből. Mert az Egy-házi szolgák-is *szűkölködnek az Keresztiség és Sz: Vatsora-nélkül s-néki-*ek is ezekkel élniek kel, az ō *hűtőknek bűnőknek bocsánattja* felől való *meg erősítésire*. Azért ōk sem bűnnélkül valok. (Vesd ōszve ezt az *jo-tselekedetekről* tőt 7dik kérdéssel.) o 3 *At*

Az

EGYHÁZI SZOLGALATROL.

I. K.

Honnan próbálsz meg, hogy az Egyházi Szolgáknak Fejedelemséget viselni, az közönséges társaságra külsőképpen gondot viselni, és (a' mellyet az Pápa magának tulajdonít) országot és örökséget valakiktől el venni, vagy másnak adni ne legyen szabad?

A' Páp.
ellen.

F. Az Keresztiségnek szerzetésiből, melyben az Christus az Apostoloknak azt mondgya, hogy, *Mennyetek el és tanítsatok mindenneket meg keresztelvén őket.* Semmit nékiek egyebet nem porontsolt; nem hogy még amaz Pápái fejedelemséget és Pápaságot adot volna rájuk. II.

Honnan próbálsz meg, hogy az Egyházi Szolgáknak nintsen (magok erejéből tudniillik) bűn bocsátására való hatalmuk? Az Pápisták ellen.

F. I. Az Apostoli Credó ból, melyben,

ben, Hiszem *bűneimnek bocsánat-
tyát*, az Istentől tudniillik; azért
azt nem várom az Paptól.

II. Az *Mi Atyánkból* melyben
kérem *bűneimnek bocsánat-
tyát* az
Mennyei Atyától: nem az Paptól.

III. Az Szent Kereszttségnek
szereztetéséből, melyben ezt lát-
tyuk többi között, hogy az *Jésus
Christus vére öntetet ki az bűnöknek
bocsánat-tyára*: Azért, noha ugy va-
gyon az Egy-házi Szolgák hirdet-
hetik s hirdetniek-is kel az Chri-
stus vérivel kereset jót, és azt min-
den hívőknek s meg térőknek
prædikálni; mindazáltal az Ő tet-
czések szerént abból nem sáfár-
kodhatnak. (Erről lás többet fel-
lyeb az *Meg térésről* tött 3 dik kér-
désben, es ide aláb az Őtödikben)

III.

Honnan próbáld meg, hogy az Egy
házi Szolgák közül egynek-is, a Pápa-
nak-is, az Anya-szentegyháznak tag

**A' Páp:
ellen.**

jain, se azoknak testeken és lelkeken
tellyes hatalma nintsen?

F. Az Apostoli Credóból, midőn
ezt valom, *Hiszek Jésus Christusban
mi Urunkban.* Azért sem az Pápa,
sem az Egyházi szolgák között
egy-is nem mi Urunk; hanem e-
gyedül az Christus.

IV.

**Az páp:
ellen.**

Honnan próbálad meg, hogy az Pá-
pát nagy káromkodással hiják *Vicé Istén-
nek sőt mi Urunknak és Istenünknek?*

F. Az Apostoli Credóból.

1. *Hiszek az Istenben; a' ki min-
den tiszttárs és Vicáriusnélkül
Isten; Azokáért az Pápa sem nem
Isten sem nem Vicé Isten.*

2. *Hiszek az Istenben a' ki Atya
Fiu Szent Lélek; az egy Istenfégben
lévő három személyben; it negye-
dik Vicé személyt nem talállok.*

3. *Hiszek az Jésus Christusban Isten-
nek egygyetlen egy Fiában, mi Urunk-
ban; azért nem az Pápa az mi U-
runk.*

V. Kér-

V. K.

Honnan czáfolod hamisítod meg azokat az Pápistai Indulgentiákat, kedvezéseket: midőn tudniillik, valami kegyes tiszti viselőnek tekintetért, vagy valami bizonyos számupénzért; &c az bűnököt meg bocsáttyák?

A' Pápa ellen.

F. I. Az Apostoli Credóból.

Hiszem bűneimnek bocsánattyát kegyelemből tudniillik; nem érdemből, avagy nem pénzért.

II. Az Mi Atyánkból; melyben bűneimnek bocsánattyát az Istentől kérem: Azért azt pénzel nem véstem meg, sem egyéb valami tisztettségnek viselése lévén rajtam, azt meg nem nyerhetem.

III. Az Sz: Vatsorának szerezteséből, melyben, az Christusnak vére az mi bűneinknek bocsánattyára ki ontatottnak lenni mondatik: azért azok [a' mi bűneink] valami tiszteteknek és ceremonias dolgoknak ránk vettertetésekkel
o s el nem

el nem töröltetnek, sem pénzen
avagy egyéb valami árron azok-
nak bortsánattyát meg nem vehet-
tyük, s. nyerhettyük.

VI.

*Honnan próbáld meg hogy az Gyüle-
kezetből való ki tiltás az Magistratu-
sok alá vettetett embereket, abból az
engedelemből (avagy attól) mellyel
azoknak (az Magistrátusoknak) tar-*

A' Pápi: *toznak nem szabadítja meg?*
ellen.

F. Az Ötödik Porontsolatból.
*Tisztellyed Atyádot és Anyádot; mely
porontsolat szüntelen való min-
denkor meg maradando, akar hi-
vek legyenek szüléid avagy az
Magistrátusok, akar hitetlenek; a-
kar Anya-szentegy-háznak tagjai
legyenek s. akár ne legyenek, akár
az Gyülekezetből ki tiltattak lé-
gyenek, de ezzel tartozunk.*

VII.

*Honnan próbáld meg, hogy az hív
Magistrátusnak az Keresztényi val-
lása is*

lâfrais gondot kel viselni? A' Páp: elé.

F. Az Negyedik porontsolat-
bol, melyben Isten ezt mondgya;
hogy, *Semmi dolgot ne tégy, se te, se*
az te fiad, se leányod, se szolgád se szol-
gálo leányod, se barmod. It az Tselé-
des gazdára bizattatik az meg szē-
telendő Szombatnak gondviselé-
se, tselédire nézve: azért az *Ma-*
gistrátusra, Tisztviselőre is szintén
ugy az alatta valokra nézve 2. Azt
mondgya hogy, *Sem az jövevény,*
mely az te kapudon belől vagyon. It u-
gyan világoson az *Magistrátusra*
bizza Isten az Szombatnak meg-
szenteltetésit, Oka, mert egyedül
az *Magistrátus* viselhet erre gon-
dot, hogy az jövevény, mely az
közönséges társaságnak az *Respubli-*
cának alája vettetett, az Szomba-
tot [mellyet mi mostan közönsé-
geien Vasárnapnak nevezünk)
meg ne szegje és fertőztesse, Ha
azért az Szombatnak meg szentel-
tetésinek

terésinek gondviselése az Magistra-
tura bízattatott, tehát az keresz-
tyéni vallásnakis gondviselése kö-
zönlegesen Ő reá bízattatott.

Az

UTOLSÓ ÍTÉLETRŐL és AZ
ŐRÖK ÉLETRŐL.

I. K.

Honnan próbálsz meg az testnek fel-
támadását, az utolsó ítéletet, és az örök
életet? Az Istentelenek ellen.

E. 1. Az Apostoli Credóból.
Hiszem, hogy az Christus eljőven-
dő ítélni eleveket és holtakat. 2. Hi-
szem az testnek fel támadását, 3. Hi-
szem az örök életet.

II. Az Mi Atyánkból, melyben
kérem ezt is, hogy Jőjön el az Isten-
nek országa: nem csak az kegyel-
nek országa ez életben, hanem ez
élet után a' ditsőségnek országais.

III. Az Keresztiségnek szere-
tetésből. A' ki hiend és meg keresz-
telkedendik, idvözül, az ki nem hiend,
el kárhoz.

el-kárhozik. Azért ez élet után az
hívek az örök életben és időfőfég-
ben, az hitetlenek pedig az örök
kárhozatban maradnak.

II. K.

Honnan próbáld meg, hogy az Anya
szentegyházbeli tetteimök, az kik
meg nem keresztkedtenek is az örök
életre tartoznak? A' Pápiák ellen.

F. Az Apostoli Credóból. Hi-
szem az Anya-szentegyházat, és
abban, bűneinknek borsánattyát, és
az örök életet. Az Anya-szentegyház-
házba nem csak az meg őreget
hívek láttatnak lenni, hanem az
Anya-szentegyházba születet tse-
ttemök is. Azért azoké is szintén
ugy az örök élet, mint az őregeké;
mert noha ők az ők állapattyok-
hoz képest oly tökéletesen mint
az őregek, nem hihernek, mindaz
által vagy on nékik is az hitelre haj-
ladoságok, az Sz. Léleknek beűek
való munkálkodása által.

MUTATO TABLA.

I.	Az Szent írásról.	pag. 6.
II.	Az Istenről.	14.
III.	Az Teremtésről.	25.
IV.	Az Angyalokról.	27.
V.	Az Istennek képiről.	29.
VI.	Az Bűnről.	31.
VII.	Az Szabad akaratról.	45.
VIII.	Az Bűnek büntetéséről.	51.
IX.	Az Istennek gondviseléséről.	60.
X.	Az El-választásról.	65.
XI.	Az Meg-váltásról.	68.
XII.	Az Christusnak személyéről.	73.
XIII.	Az Christusnak Tisztiról.	83.
XIV.	Az Istennek Frigyiről.	95.
XV.	Az Evangyéliumról.	98.
XVI.	Az Sácramentumokról kö- zönségesen.	99.
XVII.	Az Keresztiségről.	102.
XVIII.	Az Ur Vatsorájáról.	111.
XIX.	Az Belső hivatalról.	136.
XX.	Az Megigazulásról.	144.
XXI.	Az Hűről.	159.
XXII.	Az Meg-térésről.	170.
XXII.		

- XXIII. Az Jo-tselekedetekről. 174.
- XXIV. Az Kőnyörgésről. 193.
- XXV. Az Szenteknek álhatatoságokról. 203.
- XXVI. Az Keresztyéni szabadságról. 207.
- XXVII. Az Anyaszentegyházról. 211.
- XXVIII. Az Anya-szentegyház-béli szolgákról. 218.
- XXIX. Az Egy-házi szolgálatról. 223.
- XXX. Az Utolsó Ítéletről és az örök életéről. 231.

Esaia; 8. v. 20.

A' törvénynek és annak tanítására halgassatok; valaki nem szoland annak beszéde szerint, nem lesz en annak világossága;

Joh. 3. v. 36.

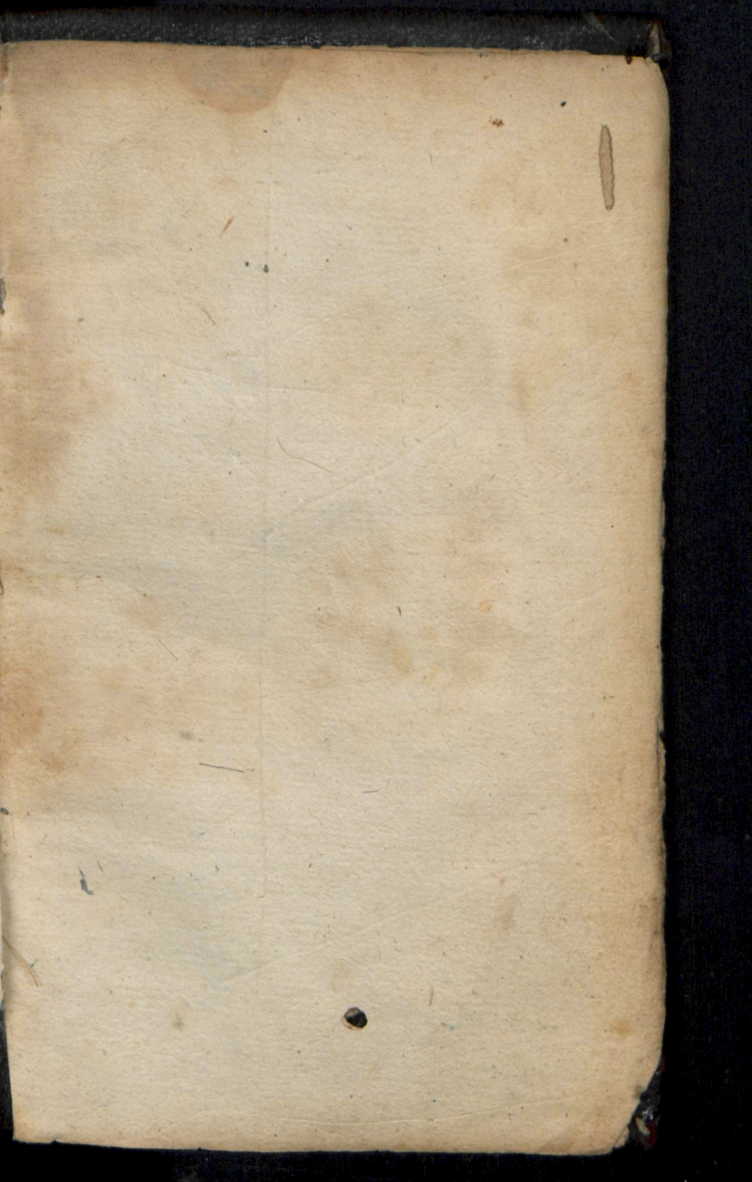
A' ki hiszen a' fiuban vagyon annak örök élete; a' ki pedig nem hiszen a' fiunak. nem látja az életet, hanem az Istennek haragja marad rajta.

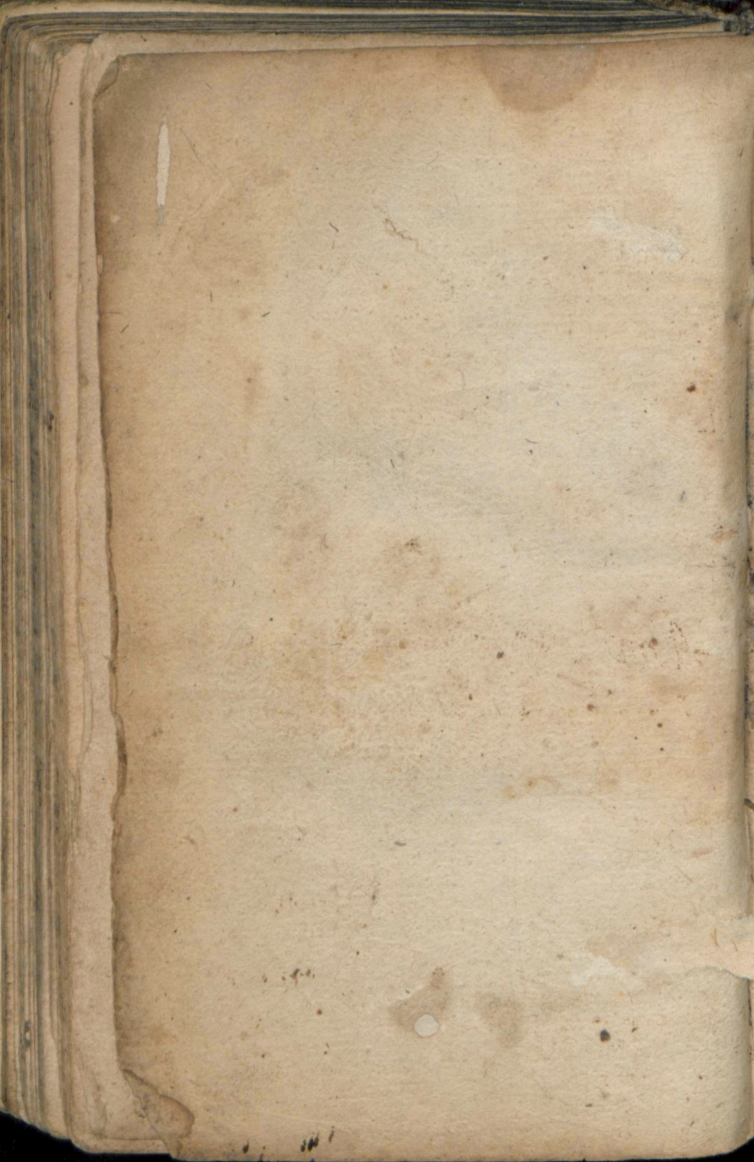
*Urnak és Fejedelemnek imádsága,
az 101. Soltár szerént.*

MIndenható Ur! Isten; Tenéked
hatalmadban vadnak mind a-
zok, az kiket te Fejedelmeké és
regnáloká rendelsz, Adgyad azt
mi nekünk az te kegyelmességed-
ből, hogy mi úgy járhatunk el az
mi tisztünkben, hogy mindenek-
nek felőtte az te nevednek tisztas-
sége őregbitesék és otalmaztas-
sék, és minden személy valogatás-
nélkül, mind lelkiek és világiak kö-
zött, akár gazdagok avagy izegé-
nyek légyenek, az jók otalmaztas-
sának, és az gonoszok meg büntet-
teszenek, és az jó rendelések meg
tartassanak, és őrizteszenek, hogy
az mi otalmazásunk alatt, az alatt-
unk való község, tsendességben
békeségből bátorságban élhessen,
és régedet minnyájon örökké di-
tsérhessünk és magasztalhatunk,
az mi meg váltó Urunk Jézus
Christusnak, általa,

Amen.

Amo 1658 Die 15^a Marti,
Es kömmeckel ajande kasta
nehem. köny nomenato. ~~mar~~
marten, ha el ves ad
megs nehem Szabo,
kerestehnek, mert
töve. ~~mar~~

